

Høgskulen på Vestlandet

MOØ300 Masteroppgave

MOØ300-O-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2022 00:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	23-05-2022 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave		
Flowkode:	203 MOØ300 1 O 2022 VÅR		
Intern sensor:	Abdul Quddus		

Deltaker

Naun:	Torunn Rødølen
Kandidatnr.:	432
HVL-id:	591012@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenaun:	The Last One
Gruppennummer:	18
Andre medlemmer i gruppen:	Jessica Linn Ådland

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

**Høgskulen
på Vestlandet**

MASTEROPPGAVE

Universiteter og høyskolars rolle som drivere for sosialt entreprenørskap

– En kvalitativ casestudie

Universities and colleges as facilitators for social enterprise

– A qualitative case study

Jessica Linn Ådland og Torunn Røddølen

Innovasjon og ledelse

Institutt for økonomi og administrasjon

Jill Merethe Loga

06.06.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Levert dato: 06.06.22

Oppgavens tittel: Universitetet og høyskolers rolle som drivere for sosialt entreprenørskap

Masteroppgavens omfang: 30 studiepoeng

Forfattere: Jessica Linn Ådland
Torunn Rødølen

Tall sider u/figurer, referanseliste og vedlegg:
77

Mastergrad: Master i Innovasjon og ledelse

Veileder(e): Jill Merethe Loga

Tall sider m/ figurer, referanseliste og vedlegg:
106

Metodevalg: Kvalitativ casestudie

© Jessica Linn Ådland & Torunn Rødølen

2022

Universiteter og høyskolers rolle som drivere for sosialt entreprenørskap
– En kvalitativ casestudie

Jessica Linn Ådland & Torunn Rødølen

Høgskulen på Vestlandet, Bergen

Forord

Vår interesse for sosialt entreprenørskap oppsto underveis i studieforløpet til mastergraden vår. Da vi jobbet på en case for en bedrift som driver med sosialt entreprenørskap fikk vi innsikt i noen av utfordringene som sosiale entreprenører står ovenfor. Vi undret oss over hvorfor vi ikke hadde lært mer om sosialt entreprenørskap og ønsket derfor både å lære mer om fenomenet, men også om hvordan høyere utdanningsinstitusjoner kan bidra for å løfte det opp og frem.

Takk til professor Jill M. Loga for inspirerende veiledningsmøter, og for din ekspertise og dine konkrete, gjennomtenkte og motiverende råd gjennom hele prosessen.

For oss kom det noe godt ut av et samfunn som var vant til nedstenging og digitale møter: et hav av informanter var bare en zoom-link unna. Takk til alle våre kunnskapsrike informanter for deres entusiasme rundt tema og villighet til å stille til intervju, og deres enorme bidrag i form av gode innspill og innsikter på temaet.

Takk til, forlovede og venn, Torstein Krossnes. Uten deg, og dine gode råd, tålmodighet og bidrag til korrekturlesing, ville denne oppgaven aldri blitt det den er i dag.

Takk til venner og familie som har støttet oss gjennom denne prosessen.

Denne oppgaven er et resultat av et samarbeid basert på mange års vennskap. Prosessen har vært ekstremt lærerik og støtten vi har gitt hverandre underveis har vært uvurderlig.

Sammendrag

I denne oppgaven skal vi prøve å forstå hvilken rolle universiteter og høyskoler spiller for sosialt entreprenørskap i Norge. Vi har valgt å ta utgangspunkt i to case, en inkubator i Bergen og en inkubator i Oslo, som begge er pådrivere og støttespillere for sosialt entreprenørskap. For å danne et bilde av hvordan universiteter og høyskoler bidrar til sosialt entreprenørskap i Norge har vi gjennomført en nettverksanalyse av konteksten inkubatorene befinner seg.

Vi har benyttet oss av kvalitativ metode, med et eksplorativt forskningsdesign. Dataene er samlet inn gjennom 31 semistrukturerte dybdeintervju, med supplerende data fra deltagende observasjon, og dokumenter og lydfiler. Vi ser også nærmere på teori om økosystemet for sosialt entreprenørskap, samt ulike *universitetsmodeller* og *universitetstyper*, som danner bakteppet for analysen av uttalelser fra informanter.

Våre funn tyder på at universitet og høyskoler i veldig liten grad er drivere for sosialt entreprenørskap i Norge. Vi konkluderer med at det er utdanningsinstitusjonene som må gjennomgå en endring for å oppnå dette. Avgjørende faktorer for å gjennomføre denne endringen inkluderer hvilke verdier institusjonene har og hvordan de tolker sitt samfunnsoppdrag i sine omgivelser. Arbeidet kan ikke fortsette å basere seg på initiativ fra individuelle ansatte, og i dette ligger det at insentivordningene trenger en revisjon. Hvis vi er enige om at universitetene og høyskolene bør være drivere for sosialt entreprenørskap, er det også et naturlig startpunkt å knytte seg tettere til inkubatorer, ettersom økosystemet for sosialt entreprenørskap er utilstrekkelig utviklet i Norge.

Nøkkelord: Sosial innovasjon, sosialt entreprenørskap, sosiale virksomheter, sosial inkubator, økosystem, høyere utdanning, universitet, høyskole

Summary

In this thesis, our goal is to understand the role that universities and colleges have as facilitators for social enterprises in Norway. We have chosen two cases, an incubator in Bergen and an incubator in Oslo, both of which are driving forces and supporters of social entrepreneurship. To form an understanding of how universities and colleges contribute to social entrepreneurship in Norway, we conducted a network analysis of the context in which the incubators are located.

We have used a qualitative method, with an exploratory research design. The data was collected through 31 semi-structured in-depth interviews, with supplementary data from participatory observation, and documents and audio files. We also delve into theory on the ecosystem for social enterprises and take a closer look at different *university models* and *university types*, which form the background for the analysis of statements from informants.

Our findings indicate that universities and colleges are not major facilitators for social enterprises in Norway. We conclude that it is the higher educational institutions that must undergo a change to achieve this. Decisive factors for implementing this change include the values of the institutions and how they interpret their social mission in their environment. The work can not continue to be based on initiatives from individual employees, and this means that the incentives need a revision. If we agree that universities and colleges should be drivers of social entrepreneurship, it is also a natural starting point to connect more closely with incubators, as the ecosystem for social enterprises is insufficiently developed in Norway.

Key words: Social innovation, social enterprises, social incubators, ecosystem, higher education institutions, universities, colleges

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	4
Summary	5
1.0 Innledning	8
1.1 <i>State of the art og bidrag til forskningsfelt</i>	9
1.2 <i>Problemstilling</i>	10
1.2.1 <i>Avgrensninger</i>	11
1.3 <i>To inkubatorer i to ulike regioner</i>	11
1.3.1 <i>Case og kontekst i Bergen</i>	12
1.3.2 <i>Case og kontekst i Oslo</i>	14
1.4 <i>Studiens oppbygning</i>	16
2.0 Begrepsavklaring og teoretisk rammeverk	17
2.1 <i>Begrepsavklaring</i>	18
2.1.1 <i>Sosial innovasjon</i>	18
2.1.2 <i>Sosialt Entreprenørskap</i>	19
2.1.3 <i>Sosial inkubator</i>	20
2.2 <i>Entreprenørielle økosystem</i>	21
2.2.1 <i>En modell for økosystemer for sosialt entreprenørskap</i>	22
2.2.2 <i>Sosialt entreprenørskap i Norge</i>	24
2.2.3 <i>Økosystem for sosialt entreprenørskap i norsk kontekst</i>	26
2.3 <i>Universitet som aktør i regional utvikling</i>	27
2.3.1 <i>Universitetsmodeller</i>	27
2.3.2 <i>Universitetstyper</i>	28
2.3.3 <i>Sosialt entreprenørskap i det engasjerte universitetet</i>	31
2.3.4 <i>Sentrum og periferi</i>	32
3.0 Metode	34
3.1 <i>Forskningsdesign</i>	34
3.2 <i>Datainnsamling</i>	36
3.2.1 <i>Valg av case</i>	36
3.2.2 <i>Utvelgelse av informanter</i>	37
3.2.3 <i>Intervjuer</i>	38
3.2.4 <i>Deltakende observasjon</i>	42
3.2.5 <i>Dokumenter og lydfiler</i>	43
3.2.6 <i>Etikk og personvern</i>	44
3.3 <i>Kritisk vurdering av dataenes kvalitet</i>	45

3.3.1 Validitet.....	45
3.3.2 Reliabilitet.....	47
3.4 Beskrivelse av analyseprosessen.....	48
3.4.1 Modell.....	48
3.4.2 Bearbeiding av intervjuene.....	50
3.4.3 Analyse av deltakende observasjon.....	51
3.4.4 Analyse av dokumenter og lydfiler.....	52
4.0 Mangelen på en enhetlig forståelse av sosialt entreprenørskap.....	53
4.1 Begrepene er vanskelige å håndtere i praksis.....	53
4.1.1 "Veldig mye seiler under innovasjonsbegrepet".....	55
4.1.2 Et fenomen, en ildsjel eller en virksomhet?.....	56
4.2 Hva er de største hemmerne for sosialt entreprenørskap i Norge i dag?.....	58
5.0 Hvordan inngår universitet og høyskoler i økosystemene for sosialt entreprenørskap?.....	61
5.1 Hvordan bidrar universitet og høyskoler til sosialt entreprenørskap gjennom forskning og undervisning.....	62
5.2 Hvordan bidrar universitet og høyskoler til sosialt entreprenørskap gjennom nettverk?.....	66
6.0 Er universitetene aktive drivere for sosialt entreprenørskap i Norge i dag?.....	70
6.1 "Jeg tenker at hvis det er veldig viktig, hvorfor er vi ikke flinkere på det?".....	70
6.2 Hvordan påvirker universitetsmodellen tilnærmingen til sosialt entreprenørskap?.....	72
6.3 Hvordan påvirker universitet og høyskolars verdier tilnærmingen til sosialt entreprenørskap?.....	76
6.3.1 Engasjerte individ i et tradisjonelt system.....	76
6.3.2 Kolliderende eller samarbeidende verdier – fremtidens universitet i Norge.....	78
7.0 Konklusjon.....	81
8.0 Referanser.....	84
8.1 Ikke-akademiske kilder.....	87
9.0 Vedlegg.....	90
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	90
Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD.....	104
Vedlegg 3: Samtykkeskjema.....	105

Del 1: Introduksjon, teori og metode

1.0 Innledning

Målet med denne masteroppgaven er å forstå hvilken rolle universiteter og høyskoler spiller for sosialt entreprenørskap i Norge. Sosialt entreprenørskap er et voksende fenomen i Norge, men er ikke på langt nær like utviklet som ellers i Europa, og i resten av verden. Som studenter på et innovasjonsstudie undret vi oss over hvorfor sosialt entreprenørskap tilsynelatende ikke stod på pensum, og ikke ble nevnt i andre settinger enn at man kunne dra på utveksling til Sør-Afrika for å lære mer om fenomenet. Vi opplevde at dette insinuerer at sosialt entreprenørskap er noe man bare holder på med utviklingsland. Vi ble nysgjerrige på hvilken rolle sosialt entreprenørskap kan spille i en velutviklet velferdsstat, og hvilken rolle de høyere utdanningsinstitusjonene har når det kommer til sosialt entreprenørskap i Norge.

Vi ønsker med denne studien å se nærmere på hvordan utdanningsinstitusjoner fremmer økosystemer for sosialt entreprenørskap i Norge. For å forstå dette har vi undersøkt inkubatorers samarbeid og kontaktpunkt med høyere utdanningsinstitusjoner fra inkubatorenes og universitets- og høyskoleansattes perspektiv. Vi har gjort en komparativ, kvalitativ nettverksanalyse av to sosiale inkubatorer, Social Impact Lab i Bergen og Impact Startup i Oslo, som er utformet fra inkubatorenes perspektiv.

De to inkubatorene vi har valgt er støttespillere og pådrivere for sosiale entreprenører både nasjonalt og i regionene de holder til i. Inkubatoren i Bergen har nylig valgt å forlate et stort internasjonalt nettverkssamfunn, Impact Hub, for å ha en mer lokal tilnærming til sosialt entreprenørskap. Denne inkubatoren får mye av finansieringen sin fra offentlig sektor. Impact Startup, inkubatoren i Oslo, får mest finansiell støtte fra privat sektor, og er i med i et Skandinavisk nettverk som jobber med sosialt entreprenørskap.

Universitet og høyskoler har de siste årene hatt økende fokus på innovasjon. Utdannings- og forskningsinstitusjoner som har entreprenørielt fokus kan være viktige drivere for regional utvikling (Etzkowitz, 2012). Universitet og høyskoler har en viktig samfunnsrolle for utprøving og testing av innovasjon (Breznitz & Feldman, 2012). I tett samarbeid med lokale næringer og styresmakter kan utdanningsinstitusjonene fremme sosial og økonomisk utvikling. Innovasjon og regional utvikling ville trolig fått et løft av å bli en integrert del av

utdannings- og forskningssamarbeidene i regionen (Iakovleva et al., 2022). En mulig måte å sikre dette samarbeidet kan være gjennom relasjoner med innovasjonsinkubatorer i regionen.

Noen antagelser ligger til grunn for vår studie. Den første er at sosialt entreprenørskap er samfunnsnyttig, og noe som vi som samfunn burde drive på med. Den andre er at vi mener, i likhet med Paul Beneworth og Ridvan Çınar (2022), at sosialt entreprenørskap kan være en av universitetenes og høyskolenes redskap for å fremme utvikling, ikke bare økonomisk, men også sosialt i sine regioner. Vi ønsker dermed å studere hvordan dette kan la seg gjøre.

Videre, i kapittel 1.1, vil vi først redegjøre for de to forskningsfeltene vi tar for oss i denne studien. I kapittel 1.2 vil vi presentere vår problemstilling og studiens avgrensning. Kapittel 1.3 presenterer denne studiens case og kontekst rundt casene. Her vil vi også legge frem en modell som illustrerer kontaktpunktene mellom inkubatorene i våre case og høyere utdanningsinstitusjoner som hører til i deres kontekst. Modellen er utarbeidet basert på vår datainnsamling. Avslutningsvis vil vi i kapittel 1.4 redegjøre for oppgavens oppbygning.

1.1 State of the art og bidrag til forskningsfelt

Studien tar utgangspunkt i to forskningsfelt. Det første er forskning på sosialt entreprenørskap i Norge. Forskning på sosialt entreprenørskap i Norge består blant annet av kvantitative kartlegginger av gründernettverk og deltagelse i inkubatorer og samarbeidsplattformer for sosialt entreprenørskap i Norge. Kartleggingen av sosialt entreprenørskap i Norge er i stor grad gjort i offentlige rapporter, og særlig to rapporter er sentrale. Den første ble utgitt ved Uni Research Rokkansenteret i 2016: *Utvikling av sosialt entreprenørskap i Norge* (Eimhjellen & Loga, 2016). Den andre rapporten ble utgitt av SESAM i 2017: *Statlige rammevilkår på ramme alvor* (Kobro et al., 2017). Disse kartleggingsundersøkelsene viser at over 50% av sosiale entreprenører inngår i et slikt samarbeid. De vanligste nettverkene er FERD SE, SoCentral, Senter for sosent og innovasjon og Kirkens Bymisjon

Det andre feltet er forskning på universitet og høyskolers bidrag som drivere for sosialt entreprenørskap i sin kontekst/region. Dette feltet er mindre utviklet i Norge, men doktorgradsavhandlingen til Ridvan Çınar (2022) vil være den mest oppdaterte og

signifikante publikasjonen på området. Studien bygger videre på arbeid gjort av Çınar og Paul Benneworth i artiklene *Delving into social entrepreneurship in universities: is it legitimate yet?* (2019) og *Why do universities have little systemic impact with social innovation? An institutional logic perspective.* (2020). Nylig har også Iakovleva et. al. (inkludert Benneworth) publisert *Universities and Regional Engagement: From the Exceptional to the Everyday.* (2022), som bygger videre på det samme feltet.

Ved å kombinere disse to fagfeltene og avdekke innholdet i samarbeidene inkubatorene fremmer gjennom sine nettverk mener vi å kunne avdekke nye innsikter. Neste naturlige steg i forskningen på sosialt entreprenørskap er å forstå nettverket og hva de forskjellige aktørene bidrar med, altså kvalitativ undersøkelse. Arbeid innen fagfeltene er også tidligere gjort av mastergradsstudenter, blant annet av Eng og Engedahl (2019) i *Grobunn for sosialt entreprenørskap. En komparativ casestudie av Norge og Sør-Afrika*, levert ved HVL. Det er vårt mål at vår egen studie vil inngå som et bidrag til forskning på fagfeltene i norsk sammenheng.

1.2 Problemstilling

I dette delkapittelet vil vi gjøre rede for og presentere vår problemstilling for denne studien. Vi vil legge frem noen forskningsspørsmål som hjelper oss å besvare problemstillingen vår, og veldig kort introdusere hvordan vi har gått frem for å ta fatt på studiens problemstilling. Avslutningsvis vil vi gjøre rede for studien avgrensning.

Hensikten med oppgaven vår er å undersøke og forstå hvordan universitetet og høyskoler er drivere for sosialt entreprenørskap gjennom samarbeid med sosiale inkubatorer, altså inkubatorer som er spesialisert på sosialt entreprenørskap. Vi bruker to case, en sosial inkubator i Bergen og en i Oslo, og konteksten de befinner seg i, for å danne et bilde av hvordan universiteter og høyskoler bidrar til sosialt entreprenørskap i Norge.

Vi har formulert vår problemstilling på bakgrunn av foreliggende forskning som presentert over. Den er utformet som følger:

Hvordan er universiteter og høyskoler drivere for sosialt entreprenørskap gjennom sosiale inkubatorer i Bergen og Oslo?

For å forstå dette vil vi også se på hvordan sosialt entreprenørskap kan bidra til regional utvikling og gi økt samfunnsverdi. I tillegg vil vi ta for oss hvordan universitetene og høyskolenes organisering internt og rolle i samfunnet påvirker deres tilnærming til å løse sine samfunnsoppdrag.

Problemstillingen vil besvares med utgangspunkt i en kvalitativ nettverksanalyse sentrert rundt to casene, og videre analyse av og innholdet i datamaterialet vårt. Dataene er hovedsakelig samlet inn gjennom 31 semistrukturerte dybdeintervju, med supplerende data fra deltagende observasjon og fra dokumenter og lydfiler (podcaster).

1.2.1 Avgrensninger

Økosystem er komplekse og består av mange komponenter som påvirker hverandre på intrikate og dynamiske måter. Ved å fokusere på et begrenset område av økosystemet for sosialt entreprenørskap har vi en mulighet til å forstå noen av aspektene om hvordan aktørene som inngår i økosystemet er påvirket. Hensikten vår er ikke å vurdere kvaliteten eller suksessen, men snarere identifisere koblingspunktet til universiteter og høyskoler i inkubatorenes region, og belyse hva slags samarbeid det er snakk om.

Videre er et viktig poeng at vi ikke skal se på hva som skal til for å lykkes som entreprenør, som personlige egenskaper eller forretningsmodell. Vi skal heller ikke se på sosialt entreprenørskap i en global setting, så komparasjonen av casene vil ikke kunne belyse om nasjonale faktorer, som for eksempel lovgivning, ville gitt andre resultat hvis omstendighetene var annerledes.

1.3 To inkubatorer i to ulike regioner

I dette delkapittelet vil vi presentere våre to case, og beskrive konteksten av høyere utdanning i hver region som inkubatorene befinner seg i. Vi vil først greie ut om inkubatoren i Bergen, og hvilke høyere utdanningsinstitusjoner som inngår i deres nettverk. Vi har valgt å presentere de institusjonene hvor vi har intervjuet ansatte. Vi vil også kort nevne de institusjonene som vi ikke har hatt informanter fra, men som har blitt nevnt av informantene

våre. Mer om utvelgelse av informanter er beskrevet i kapittel 3.2.2. Noen av aktørene fra høyere utdanning er aktuelle for begge casene våre. Vi velger å presentere de aktørene under det caset vi mener de spiller størst rolle. Kildene i dette delkapittelet er basert på ikke-akademiske tekster som i stor grad refererer til aktørenes egne nettsider.

1.3.1 Case og kontekst i Bergen

Social Impact Lab befinner seg i Bergen, som er i en region med sterk tilknytning og avhengighet til regionens distriktsområder. Bergen er den nest største kommunen i Norge basert på folketall, men Oslo kommune, som er den største, er organisert på en slik måte at hver bydelsadministrasjon har myndighet over sitt bydelsområde (Oslo kommune, u.å). I Bergen kommune er alle bydelene samlet i en sentraladministrasjon etter at bydelstyrene ble avviklet i 2010 (Halse, 2021). Man kan derfor argumentere for at Bergen kommune er Norges største kommune med tanke på sentralisert administrasjon. Dette byr på noen utfordringer for sosiale entreprenører som ønsker å inngå avtaler med kommunen. Disse utfordringene kan potensielt være enklere å komme rundt i andre kommuner.

Inkubatoren i Bergen har tidligere tilbudt co-working-space i sine tidligere lokaler på Bryggen, noe som har gitt dem en tettere tilknytning lokalt. Sammenfallende med, men uavhengig av, pandemien fjernet Social Impact Lab co-working som en del av sin forretningsmodell. I dag tilbyr inkubatoren i Bergen digitale akselerator-tjenester til sosiale entreprenører.

Social Impact Lab Bergen startet opp i 2010, av gründeren Silje Grastveit. Dette var en av de første inkubatorene for sosialt entreprenørskap i Norge. Da de startet i 2011 het de The Hub Bergen, og ble opprettet som en filial i Bergen for det internasjonale nettverket kalt Impact Hub. Dette er et nettverkssamfunn som finnes over 50 land, med over 100 hub-er og 16000 medlemmer. Etter 10-års jubileumet valgte de å fornye seg, forlate Impact Hub-nettverket, for en mer lokal og nasjonal tilnærming (Grastveit, 2021).

Social Impact Lab skal være en arena for sosial innovasjon, som tilbyr både fysiske og digitale programmer, kurs, veiledning og verktøy som skal støtte og være veiviser for sosiale entreprenører (Social Impact Lab, u.å, a). Grastveit (2021) forteller i boken som hun gav ut i anledning 10-års jubileumet til inkubatoren at de ønsker å bidra til en *“mer rettferdig og*

bærekraftig fremtid” (Grastveit, 2021, s. 151). Social Impact Lab drives i dag av to personer, gründer, eier og daglig leder Silje Grastveit, og prosjektleder Solveig Finsland (Social Impact Lab, u.å, b).

Social Impact Lab får mye av sin finansiering fra det offentlige og på prosjektbasis, samt at startup-ene betaler for å benytte seg av inkubatorens tjenester. Finansielle hovedpartnere til Social Impact Lab er Bergen kommune, Innovasjon Norge, Sparebanken Vest, Vestland Fylkeskommune og Kavlifondet (Social Impact Lab, u.å, b).

Videre i dette underkapittelet vil vi skrive kort om de forskjellige høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr ulike utdanninger i innovasjon eller entreprenørskap, og som inngår i inkubatoren i Bergen sine omgivelser. I denne regionen trekker vi frem tre høyere utdanningsinstitusjoner, som består av både universitet og høyskoler, hvor vi har intervjuet informanter.

Først har vi Universitetet i Bergen (UiB) som ble etablert i 1948. UiB har akademisk forankring i Bergen Museum, etablert i 1825, hvor det ble drevet forskning og undervisning (UiB, 2021). UiB er Bergens største utdanningsinstitusjon, og består av syv fakulteter (UiB, 2022). Videre har vi Norges Handelshøyskole (NHH) som ble etablert i 1936, noe som gjør den til Bergens eldste høyere utdanningsinstitusjon, og Norges eldste handelshøyskole. NHH har hovedkontor i Bergen, men også et campus i Oslo. Høyskolen har ingen fakultetsinndeling (NHH, 2022). Sammen med UiB og HVL arrangerer de sommerskole *Bergen Entrepreneurship Academy* (BEA, u.å.) for sosialt entreprenørskap.

Avslutningsvis ble Høgskulen på Vestlandet (HVL) dannet i 2017 da fem høyskoler ble slått sammen i en fusjon til dagens HVL. HVL består av fire fakultet og har lokasjon på fem campuser: Førde, Sogndal, Bergen, Stord og Haugesund, hvorav Bergen er den største. HVL underviser hovedsakelig i praktiske, yrkesrettede fag (Høgskulen på Vestlandet, 2017). HVL har som mål å bli *“det nye profesjons- og arbeidslivsretta Universitet på Vestlandet”* i 2023 (Høgskulen på Vestlandet, 2022a).

1.3.2 Case og kontekst i Oslo

I dette underkapittelet vil vi først beskrive inkubatoren i Oslo og noe av konteksten rundt caset. Deretter vil vi presentere høyere utdanningsinstitusjoner som er både relevant for caset, og hvor vi har intervjuet informanter.

Oslo kommune er landets største kommune basert på innbyggertall. Med sine nesten 700.000 innbyggere er Oslo kommune 2,5 ganger større enn Bergen. Kommunen er inndelt i 15 bydeler, i tillegg til Sentrum og Marka, med bydelsstyrer som har ansvar for hver sitt bydelsbudsjett. Som hovedstad er det et naturlig samlingssted for nasjonale og internasjonale bedrifter. I tillegg er det en stor ansamling av høyere utdanningsinstitusjoner i Oslo og i regionen rundt.

Inkubatoren Impact Startup i Oslo ble startet av FERD Sosiale Entreprenører (FERD SE) i 2019 som et datterselskap med hensikt å hjelpe tidligfase sosiale entreprenører å lykkes (Brønnøysundregistrene, u.å). Investorfirmaet FERD har lang erfaring med å støtte sosialt entreprenørskap, og eier og styreleder Johan Henrik Andresen, arving etter Tiedemanns Tobakksfabrikk, var en av de første i Norge som begynte å fremme sosialt entreprenørskap i Norge (Ferd, u.å). I 2009 ble FERD SE startet opp som en egen enhet for å investere i sosialt entreprenørskap. Impact Startup er hovedsakelig finansiert med private midler fra sitt moderselskap: FERD finansierer FERD SE med ca 20-30 millioner i året (Proff, u.å), uten en forventning om at FERD SEs investeringer skal gi avkastning. Noe av motivasjonen for å starte Impact Startup var å danne en arena for FERD SE å rekruttere sosiale entreprenører til videre finansiering og skalering.

Impact Startup består av 12 ansatte. Målet er å jobbe for nytenkning som kan bidra med å løse utfordringer i samfunnet i dag. De forteller på sine nettsider at de ønsker å skape nye vilkår og fremme samarbeid som kan bidra til at man takler morgendagens utfordringer bedre. På den måten skal de ikke bare gjøre Oslo bedre, men hele Norden (Impact Startup, u.å, a). Fokuset deres ligger på økonomisk bærekraft, og de hevder de er best i Norden på å gi oppstartsbedrifter raskere resultat. De tilbyr bransjeledende kunnskap, opplæring i effektive arbeidsformer, og nettverk og finansiering. De har et nettverk med sosiale investorer og finansierer, som de hjelper entreprenørene å knytte kontakt med. Noen av samarbeidspartnere til Impact Startup er Wilstar Social Impact og Klaveness Stiftelsen (Impact Startup, u.å, b).

Impact Startup Norge er del av et Nordisk nettverkssamfunn som ble startet i Danmark av Den Sociale Kapitalfond i 2014 (Impact Startup, u.å, b). I Norge, Sverige og Finland ble det startet opp egne filialer i løpet av 2018 og 2019, alle med investorfond i ryggen. Det å være del av et større Nordisk nettverk brukes for å fremme skaleringsmuligheter og å dele erfaringer ut over landegrensene.

I Oslo-området er det flere aktører fra den høyere utdanningssektoren enn i Bergen. Vi vil nå kort presentere de seks institusjonene som informantene vi har intervjuet tilhører, og hvor institusjonen har sterkest tilknytning til Oslo og Oslo-regionen. Til slutt vil vi nevne fire institusjoner som dukket opp i vår datainnsamling og som er aktuell for vårt case i Oslo, men der vi ikke har intervjuet noen informanter.

Vi starter med Universitetet i Oslo (UiO) som er Norges eldste universitet, etablert i 1813. Det består av åtte fakultet (Universitetet i Oslo, u.å). Universitet har en sterkt forskningskultur og er på 78. plass på internasjonale rangeringer, noe som gjør den til det ledende universitetet i Norge (CWUR, u.å). Videre har vi Oslo Metropolitan University (OsloMet) som ble etablert i 2018 ved å sammenslå Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus. Disse to høyskolene ble begge etablert i 1994 etter den første høyskolereformen som førte til en sammenslåing av alle høyskolene i Akershus og alle høyskolene i Oslo. Utdanningsinstitusjonen fikk innvilget universitetsakkreditering ved sin sammenslåing i 2018 (Lovdata, 2018). Universitet består av fire fakultet (OsloMet, u.å).

Handelshøyskolen BI (BI) har campus ved fire lokasjoner: Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. BI er privateid, og er Norges eneste handelshøyskole med tre internasjonale akkrediteringer (BI, 2022). Mens VID Vitenskapelige Høgskole (VID) er en sammenslåing av fem tidligere diakonale høyskoler (VID, u.å, a). Høyskolen har campus i Oslo, Bergen, Stavanger, Sandnes og Tromsø, og er en av få private høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. VID består av tre fakultet (VID, u.å, b).

Universitetet i Sørøst-Norge (USN) består av 8 campus fordelt på fylkene Viken, og Vestfold og Telemark (USN, u.å, a). Universitet ble til gjennom sammenslåing av tre høyskoler mellom 2014 og 2016, og fikk sin akkreditering som universitet i 2018. Universitetet har fire fakultet (USN, u.å, b). Avslutningsvis består Høgskolen i Innlandet (HINN) består av seks

campuser, men tilbyr i tillegg undervisning ved tre andre steder, inkludert Oslo. Skolen består av seks fakultet (Høgskolen i Innlandet, u.å).

Høyere utdanningsinstitusjoner som har blitt tatt opp i løpet av datainnsamlingen, men som vi ikke har hatt informanter fra er Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Høgskolen Kristiania, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), og Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet (UiT).

1.4 Studiens oppbygning

Med dette avrundes innledningskapittelet. Del 1 fortsetter med et teorikapittel, etterfulgt av et metodekapittel. Del 2 er Analyse og resultat og består av tre analysekapittel og et konklusjonskapittel.

Kapittel 2.0 Begrepsavklaring og teoretisk rammeverk, starter med en serie begrepsavklaringer hvor vi redegjør for nøkkelbegrep som er relevant for vår analyse. Vi vil greie ut om hvordan begrepene er brukt i tidligere forskning, samt å klargjøre hvordan begrepene vil bli brukt i denne teksten. Videre fortsetter kapittel 2 med en gjennomgang av teoriene som vi bruker for å gjennomføre studiens analyse. Analyseverktøyene vi presenterer i kapittel 2.2 greier vi ut om EU-kommisjonens modell av økosystem for sosialt entreprenørskap, og redegjør for hvordan den kan anvendes i en Norsk kontekst. Videre i kapittel 2.3 tas i bruk for å diskutere hva ved universitetene og høyskolene som påvirker utdanningsinstitusjonenes rolle som aktør i regional utvikling og som driver for sosialt entreprenørskap.

I kapittel 3 tar vi for oss studiens datagrunnlag, forskningsdesign, databehandling og kritisk vurdering av dataenes kvalitet. I dette kapittelet starter vi med å beskrive studiens forskningsdesign, og greie ut om vårt vitenskapsteoretiske ståsted. Deretter redegjør vi for hvordan vi har gått frem under datainnsamlingsprosessen, og hvordan vi har tatt hensyn til etikk og personvern i løpet av den prosessen. Videre gjør vi en kritisk vurdering av dataenes kvalitet, før vi avslutningsvis beskriver vi hvordan vi har analysert dataene.

Neste del går over fire kapitler og tar for seg studiens analyse, resultat og konklusjon. I kapittel 4 presenterer vi informantenes uttalelser om hvordan de opplever uklarhet i møte med innovasjon og sosialt entreprenørskap i sin profesjonelle setting, samt de største hammerne for sosialt entreprenørskap denne ukklarheten fører til. Kapittel 5 greier ut om hvordan universitet og høyskoler inngår i økosystemet for sosialt entreprenørskap i en Norsk kontekst basert på dataene vi har samlet inn. Dataene våre er her i det store og det hele i overensstemmelse med teorien presentert i kapittel 2.2.

I kapittel 6 tar vi for oss om universitetene og høyskolene er aktive drivere for sosialt entreprenørskap. Vi undersøker om de som organisasjoner tilrettelegger for at ansatte kan gjøre arbeid som fremmer sosialt entreprenørskap. Deretter vil vi diskutere om dataene våre tilsier at *universitetsmodell* har en innvirkning på om utdanningsinstitusjonene er drivere for sosialt entreprenørskap. Videre tar vi for oss det samme når det kommer til *universitetstypene*. Avslutningsvis diskuterer vi om institusjonenes verdier er med å påvirke hvordan de anser sin rolle i forhold til sosialt entreprenørskap. Vi avrunder hele oppgaven med et konklusjonskapittel, 7.0, hvor vi trekker frem de viktigste funnene fra studien vår og trekker noen slutninger basert på dette.

2.0 Begrepsavklaring og teoretisk rammeverk

Dette kapittelet omhandler studiens teoretiske grunnlag. Kapittel 2.1 er satt av til å avklare sentrale begreper i teksten, og tar for seg og definerer hvordan *sosial innovasjon*, *sosialt entreprenørskap*, og *sosial inkubator* er brukt i tidligere forskning og hvordan vi vil bruke begrepene videre i denne studien. I kapittel 2.2 og 2.3 vil vi redegjøre for de teoretiske analyseverktøyene som er relevante for forskningen vår. Vi vil i første delkapittel presentere EU-kommisjonens modell av økosystem for sosialt entreprenørskap i EU. Deretter vil vi legge frem hva forskning sier om sosialt entreprenørskap i Norge i dag, for deretter å greie ut om økosystemet for sosialt entreprenørskap i Norge.

Siste delkapittel vil presentere relevant teori om universitet og høyskoler som regionale aktører. Vi vil blant annet ta for oss og redegjøre for *universitetsmodeller* og *universitetstyper*. Deretter vil vi greie ut om utviklingen fra *knowledge factories* til *engasjerte*

universitet, og hvordan engasjerte universitet anser sin samfunnsoppgave i forskjellige regiontyper.

2.1 Begrepsavklaring

Begreper som sosial innovasjon og sosialt entreprenørskap er uklare begreper med flere betydninger og ofte overlappende definisjoner. De knytter seg også til andre begreper som omhandler nye samspillsformer mellom privat og frivillig sektor som *mixed economy*, *social impact*, *filantropi* og *bedrifters samfunnsansvar* (CSR) (Loga, 2016). Vi vil i det følgende redegjøre for den forståelse av begrepene *sosial innovasjon*, *sosialt entreprenørskap* og *sosial inkubator* som ligger til grunn for analysen.

2.1.1 Sosial innovasjon

Med begrepet *sosial innovasjon* mener vi i denne teksten innovasjoner eller innovative aktiviteter som har som mål og å dekke et sosialt behov (Andersen et al., 2018). Vi regner *innovasjon* som definert av Joseph Schumpeter i *The Theory of Economic Development* (2003) som *nye kombinasjoner* av ny eller eksisterende kunnskap, ressurser, materielt utstyr og andre faktorer. Schumpeter (2003) skiller innovasjon fra oppfinnelse ved å vektlegge at en innovasjon har en sosial og økonomisk funksjon da den inngår i og endrer måten mennesker samhandler - en oppfinnelse kan dermed ha en innovativ funksjon hvis den skaper signifikante sosiale endringer. Innovasjonen gjør et produkt eller en tjeneste mer effektiv enn alternativet som allerede eksisterer, som i en markedsøkonomisk setting vil føre til økt inntjening for bedriften som besitter ressursene nødvendig for å nyttiggjøre seg innovasjonen (Nicholls, 2006).

Sosial innovasjon retter seg ofte inn mot for eksempel psykisk helse, rusmisbruk, frafall fra skole, hjelp til voldsutsatte osv., men er ikke begrenset til å operere innenfor sektorer eller områder vi tradisjonelt definerer som *sosiale*. (Kobro et al., 2017). Heller er det noen trekk som er typiske for sosial innovasjon, deriblant at de for det meste settes i ut i praksis gjennom organisasjoner som har dekning av sosiale mål som sin hovedoppgave, utvikles i medvirkning med innbyggere og interessenter, transformerer sosiale relasjoner og de strukturer som distribuerer tjenester, og at forståelsen av utfordringen som skal møtes er

utviklet i et fellesskap heller enn definert av en individuell initiativtaker eller en styrende enhet i et privat firma (Andersen et al., 2018).

2.1.2 Sosialt Entreprenørskap

Sosialt entreprenørskap er et tilsvarende u håndgripelig begrep med ulike definisjoner. Den engelskspråklige litteraturen opererer med begrepet *social enterprises*. Vi regner dette som synonymt med *sosialt entreprenørskap* i vår behandling av disse kildene. Forskjellige forskere vektlegger forskjellige aspekter, avhengig av sin faglige bakgrunn, og en definisjon som er vid nok til å inkludere alle virksomheter som rimelig sett bør falle inn under betegnelsen, men som samtidig ikke inkluderer virksomheter som ikke kan sies å høre hjemme er vanskelig å utforme.

I en av de norske studiene som tar sikte på å kartlegge sosialt entreprenørskap i Norge defineres sosialt entreprenørskap som en type virksomhet med følgende fem kjennetegn: (1) Virksomheten er rettet mot et sosialt formål der det er et udekket velferdsbehov. (2) Virksomheten bidrar med nyskapende løsninger på disse utfordringene. (3) Virksomheten drives av de sosiale resultatene, men også av en forretningsmodell som kan gjøre virksomheten levedyktig og bærekraftig. (4) Virksomheten involverer målgruppen for det sosiale entreprenøriske arbeidet, medarbeiderne og andre sentrale interessenter. (5) Virksomheten inngår i samarbeid på tvers av fagfelt og virksomhetsmodeller (Kobro et al., 2017).

Vi mener dette er et godt utgangspunkt og en presis avgrensning, men definisjonen er ikke tilstrekkelig for å skape en egentlig forståelse av hva begrepet innebærer på et dypere plan. Ingstad og Loga (2016) sier at "*Sosialt entreprenørskap handler om å utvikle, organisere og skalere innovative løsninger på samfunnsproblemer, og innebærer en kobling av sosiale formål med forretningsmessige mål og metoder.*" (Ingstad & Loga, 2016, s. 22). Videre presenterer de tre hovedskoler som har bidratt til å forme forskning på sosialt entreprenørskap. Den første tar utgangspunkt i Schumpeters (2003) forståelse av entreprenørskap, den andre springer ut av vektleggingen av hvordan non-profit organisasjoner i USA måtte inkludere elementer av kommersiell drift (salg og varer og

tjenester) for å sikre inntekt etter innstramminger i offentlige tilskudd på 1970-tallet, og den tredje har opphav i europeisk forskning på sosiale virksomheter.

De tre skolene bidrar med nyttige perspektiv på sosialt entreprenørskap. Vektlegging av Schumpeteres (2003) fokus på innovasjonen gir mulighet for å skille mellom sosial virksomhet og sosialt entreprenørskap. Loga beskriver dette slik: *“Dermed er det også knyttet en tidsdimensjon til begrepet sosialt entreprenørskap, som viser til en fase av nyskaping og som ikke er heftet ved begrepet sosiale virksomheter.”* (Loga, 2016, s 39)

Studiet av organisasjonene i praksis, på bakgrunn av de mer sosiologiske perspektivene i den tredje skolen, lar oss tydeliggjøre at sosialt entreprenørskap i en moderne forskningskontekst er knyttet til *virksomheter* heller enn individer. Sosialt entreprenørskap blir med dette klart skilt fra sosial innovasjon, og *sosial innovasjon* er et bredere begrep enn *sosialt entreprenørskap*, og agenten for sosial innovasjon gjennom sosialt entreprenørskap er ikke bildet av den tradisjonelle, teknologiske geni-entreprenøren av typen Elon Musk, men virksomheten som helhet.

2.1.3 Sosial inkubator

En sosial inkubator er en plattform og et fagmiljø som jobber med å utvikle sosiale virksomheter, og som dermed støtter sosiale entreprenører. Sansone et al. (2020, s. 2) definerer inkubatorer som bedrifter som *“legger til rette for utvikling av bedrifter ved å tilby kontorlokaler, delte tjenester og forretningsassistanse.”* Inkubatorer er dermed organisasjoner som støtter grunnlaget og veksten av nye virksomheter. Inkubatorer er en viktig støttespiller for å kunne stimulere innovasjon og entreprenørskap, og er viktig for å sette opp et gründerøkosystem fordi de tilbyr et trygt miljø hvor bedriftene kan lære og utvikle seg. En sosial inkubator er en inkubator som støtter sosiale entreprenører, ved å underbygge skaleringsprosessen for disse organisasjonene.

I følge Sansone brukes *inkubator* og *akselerator* synonymt av noen forskere, mens andre skiller mellom dem. Hos forskere som skiller mellom dem er hovedforskjellene at en inkubator fokuserer i større grad på å tilby kontorplass og in-house støtte, og at inkubasjonstiden er lenger enn hos en akselerator. I akseleratorer starter klientene sine programmer sammen, mens dette ikke er tilfelle hos en inkubator. Forskjellige organisasjoner

kan også referere til seg selv som enten inkubatorer eller akseleratorer. Sansone vektlegger likevel at målet er det samme for de to organisasjonsformene, og at i forskjellene ikke nødvendigvis er så tydelige. I denne teksten vil vi konsekvent bruke begrepet *inkubator*, og regner de to begrepene som synonyme.

Dette avslutter begrepsavklaringen for teksten, og vi beveger oss videre til teoretisk rammeverk.

2.2 Entreprenørielle økosystem

Et viktig teorigrunnlag vi ønsker å belyse er teorien om *entreprenørielle økosystem*.

Entreprenører, både sosiale og ellers, opererer i en kontekst, i relasjon til elementer som kan støtte eller hindre dem i å utvikle og skalere innovasjon. Et miljø befolket av faktorer som støtter og fostrer denne prosessen kaller vi et *entreprenørielt økosystem*. Generelt vokser entreprenørielle økosystemer nedenfra og opp, uten sentral statlig styring, og de konkrete elementene av hvert system vil selvsagt variere med kontekst og geografisk plassering.

Likevel ser vi en utvikling hvor særlig europeiske myndigheter viser en interesse i å forstå og definere disse økosystemene, spesielt i kjølvannet av finanskrisen på 2000-tallet (European Commission, 2016).

Krisen i 2007-2008 sådde tvil om den tradisjonelle velferdsstatsmodellens bærekraftighet i møte med skiftende økonomisk klima, som førte til en motivasjon for å utforske alternative, innovative løsninger på moderne sosiale utfordringer. Fra 2011 tok EU kommisjonen ulike initiativ for å fasilitere for policyutvikling for sosialt entreprenørskap i Europa (Loga, 2016). Investeringer som blir gjort for å støtte og fostre dannelsen av startups har også som mål å forbedre det entreprenørielle økosystemet gjennom dannelsen av såkalte *forretnings-clustere* (Sansone et al., 2020). Myndigheters støtte til inkubatorer er dermed en indirekte støtte til et sterkere entreprenørielt økosystem.

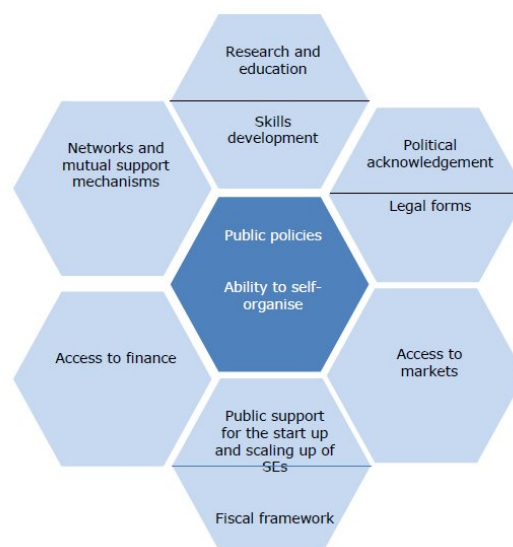
I et økosystem inngår flere aktører, de kan komme fra ulike sektorer og bringer med seg ulike institusjonelle logikker i samarbeidet som anses som gunstig for innovasjon. Det entreprenørielle økosystemet muliggjør samarbeid og nettverksbygging, og inkubatorer spiller en sentral rolle i økosystemet, blant annet ved å fungere som en møteplass for

entreprenørers samarbeidspartnere og som inngangsport til inkubatorens egne sosiale- og forretningsmessige forbindelser (Bøllingtoft & Ulhøi, 2005).

2.2.1 En modell for økosystemer for sosialt entreprenørskap

I EU-kommisjonens arbeid for å utvikle sosialt entreprenørskap i Europa er det blant annet utviklet en modell for å forstå økosystemer for sosialt entreprenørskap. Denne fremgår i “*Social Enterprises and their Eco-systems: Developments in Europe*” fra 2016, utgitt av EU kommisjonen. Vår analyse av økosystemer i Norge tar utgangspunkt i modellen, og vi vil derfor kort presentere den her. De to kartleggingsstudiene av sosiale virksomheter i Norge, *Utvikling av sosialt entreprenørskap i Norge* (Einhjelm & Loga, 2016) og *Statlige rammevilkår på ramme alvor* (Kobro, 2017) bygger også på EU-kommisjonens definisjon og modell.

Modellen visualiseres i en *blomst*, og kommisjonens arbeid identifiserer syv faktorer som inngår i et økosystem for sosialt entreprenørskap. Den sentrale faktoren består av to hovedpilarer: 1) *Offentlig politikk*, og 2) *borgernes evne til selvorganisering*. Disse pilarene danner grunnlaget for sosialt entreprenørskap og er med å forme de andre faktorene i modellen.

Figur 1: Økosystem rundt sosialt entreprenørskap, European Commission (2016)

De seks omkransende faktorene (kronbladene) er 1) *politisk anerkjennelse og lovgivning*, 2) *markedsadgang*, 3) *skattemessig rammeverk og offentlig støtte til startups og skaleringsystemer* 4) *tilgang på kapital*, 5) *nettverks- og gjensidige støtte-mekanismer* og 6) *forskning, utdanning og kompetanseutvikling*.

1) *Politisk anerkjennelse* innebærer at politiske ledelse anerkjenner sosialt entreprenørskap ved å opprette dedikerte organer for å støtte sosialt entreprenørskap, at det gjøres reformer innen sosial tjenesteyting som inviterer til sosialt entreprenørskap, og at det offentlig policy

eksplisitt gjør referanse til ønsket om fremveksten av sosialt entreprenørskap. *Lovgivning* handler om at lovgivende enheter justerer det juridiske rammeverket for organisasjonsformer slik at organisasjonsmessig hybride entreprenører fremmes heller enn hemmes av f.eks. skattemessige forhold, som innebærer en identifisering av hvem som jobber innen sosialt entreprenørskap.

2) *Markedsadgang* handler om at sosiale entreprenører også er avhengige av at det finnes et kundesegment, og offentlig sektor er svært viktig for mange av dem. Tilgangen til markeder som i noen land og regioner har vært forbeholdt offentlig velferdstjenester er nødvendig for å sikre økonomisk bærekraftighet, som kan innebære et behov for endring i offentlige anbudsordninger.

3) *Skattemessig rammeverk* er bestemt av regionale lovgivende enheter, er ifølge kommisjonen ofte komplekse og usammenhengende, og mangler en klar politikk som gir skattemessige insentiver for sosiale entreprenører. Kommisjonen identifiserer likevel tre typer endringer i lovverk i Europa som har som mål å fostre sosialt entreprenørskap: redusert trygdeavgift for sosiale entreprenører, skattefritak for sosiale entreprenører, og redusert skatt for privatpersoner eller organisasjoner som donerer til sosiale entreprenører. *Offentlig støtte til startups og skaleringsystemer* omhandler det offentlige systemets direkte økonomiske bidrag til sosialt entreprenørskap.

4) *Tilgang på kapital* beskriver kapitalkildene til sosiale entreprenører. Mange sosiale entreprenører, som tradisjonelle ikke-offentlige sosiale virksomheter, bruker medlemsdonasjoner som en del av grunnlaget for sin økonomiske drift. Disse trenger ofte ekstern investering når de skal skalere og starte ny drift i områder som ikke er arbeidskraftsintensive, som altså krever investering i materielle ressurser. Ekstern finansiering og bankers villighet til å gi lån til sosiale entreprenører er økende i Europa, men fortsatt på et tidlig stadium.

5) *Nettverks- og gjensidige støtte-mekanismer* refererer til måten paraplyorganisasjoner, kooperativer og andre organisasjoner (inkludert inkubatorer, som er sentralt i vår kontekst) fasiliterer kontakt og kommunikasjon mellom sosiale entreprenører og systemet for øvrig. Denne faktoren innebærer hvordan sosiale entreprenører kan få juridisk støtte, samarbeide med fagforeninger og få representasjon i organer for politiske beslutninger, men også

hvordan de kan få tilgang til markeds- og kundeinformasjon og identifisere finansieringsmuligheter.

6) *Forskning, utdanning og kompetanseutvikling* omhandler forsknings- og utdanning innenfor sosialt entreprenørskap innen universitets- og høyskolesystemer. Kommisjonen påpeker at selv om forskningsfeltet er nytt ser man etableringen av forskningsmiljøer også i land som inntil publiseringen av kommisjonens rapport (2016) ikke har hatt noen tradisjon for forskning på sosialt entreprenørskap, som f.eks. Slovakia. Man ser også opprettelsen av en studieprogrammer knyttet til sosialt entreprenørskap ved en rekke universiteter i Europa. Kommisjonen vektlegger at slike studieprogrammer for utviklingen av kompetanse (særlig innen ledelse og administrasjon) er nødvendig for å unngå at ledere rekruttert fra frivillighetssektoren må utvikle individuelle og noen ganger arbitrære ad-hoc-løsninger, eller at ledere for sosialt entreprenørskap utdannes innen konteksten av tradisjonell markedsøkonomisk ledelse, som ikke vil være i samsvar med sosialt entreprenørskaps egenartede mål og natur.

I vår analyse kommer vi til å fokusere mest på de to faktorene *nettverk- og gjensidige støtte-mekanismer* og *forskning, utdanning og kompetanseutvikling*, fordi disse faktorene står i sentrum for vår problemstilling, som i liten grad retter seg inn mot f.eks. skattemessige eller finansielle rammevilkår. Før vi går videre til beskrivelse av forskningsdesign skal vi undersøke økosystem for sosialt entreprenørskap i norsk kontekst.

2.2.2 Sosialt entreprenørskap i Norge

Mye av grunnforskningen om tilstanden i Norge finnes i rapporter heller enn fagfelleverderte artikler da forskningsfeltet er ungt. Blant forskningen vi har tatt utgangspunkt i finner vi *Sosiale entreprenører - Partnerskap for nye muligheter* (Loga et al., 2016) som er en kvalitativ studie av utfordringer for sosiale entreprenører, *Utvikling av sosialt entreprenørskap i Norge* (Eimhjellen & Loga, 2016), *Social Enterprises in Norway: models and institutional trajectories* (Enjolras, Loga, Kobro & Hauge, 2021) og *Statlige rammevilkår på ramme alvor* (Kobro et al. 2017).

Sosialt entreprenørskap i Norge består av en rekke ulike organisasjoner som jobber i ulike tematiske felt. De blir finansiert på forskjellige måter, som oftest en kombinasjon av både

salg av produkter og tjenester, støtte fra investorer, stiftelser eller tilskuddsordninger. De er også i større eller mindre grad knyttet opp til offentlig, frivillig, eller privat sektor.

De fleste sosiale entreprenører i Norge er organisert som vanlige aksjeselskap eller ideelle aksjeselskap, noe som plasserer dem i privat sektor. En mindre andel av selskapene er organisert som stiftelser eller frivillige organisasjoner, plassert i frivillig sektor, som tydeliggjør det sosiale formålet for virksomheten.

Hvilke sektorer sosialt entreprenørskap vokser frem i avhenger mye av behov og eksisterende tilbud. I Europa ser man en del sosiale entreprenører som utvikler tjenester som i Norge dekkes av staten. I Norge har antall og andel sosiale entreprenører vært noe lavere enn i andre land (Virke estimerte i 2015 at ca. 400 personer i Norge beskrev seg selv som sosiale entreprenører (Loga, 2016). Dette kan skyldes at andre land har opplevd en økonomisk krise, og dermed blitt tvunget til å omstille seg og komme med nye løsninger, som vi ser i EU-kommisjonens rapport. I tillegg er det en sterkere tradisjon i sydligere deler av Europa for at velferdstjenester dekkes av ikke-offentlige organisasjoner, såkalte ideelle velferdsprodusenter. I særlig deler av Europa står også den såkalte solidaritetsøkonomien sterkere, og bidrar til etablering av økosystem for sosiale entreprenørskap (Loga, 2016). Med en velferdsstat med store innslag av universelle tjenester (til alle) og mange tjenester som er lovpålagte for kommunene å levere, har ikke norske aktører hatt like stort insentiv til å tilegne seg den kunnskapen som trengs for å engasjere seg for sosialt entreprenørskap, inkludert den forståelsen for nye former for samspill som kreves.

Sosialt entreprenørskap i Norge utvikles dermed gjerne ved indre utvikling (intraprenørskap), reformering eller omstilling av offentlige tjenester basert på press mot velferdssystemet, tilbud til det offentlige som ønsker å kjøpe inn nye løsninger, eller utvikling av løsninger som ikke blir dekket av de offentlige tjenestene overhodet. Både i Ingstad & Loga (2016) og Eimhjellen & Loga (2016) ser vi at sektorer og områder som *utenforskap og vanskeligstilte, arbeidsinkludering, sosialt fellesskap, integrering, barn og ungdom, helse, og eldreomsorg* er de mest typiske feltene innen sosialt entreprenørskap.

2.2.3 Økosystem for sosialt entreprenørskap i norsk kontekst

Fremming av sosialt entreprenørskap er satt på dagsordenen lokalt og regionalt i Norge og den politiske anerkjennelsen er dermed økende (Eimhjellen & Loga, 2016). Likevel er det ikke tilpasset eget regelverk for sosialt entreprenørskap i Norge slik det er i en del andre enkelte europeiske land. Sosiale entreprenører må dermed arbeide innenfor de samme juridiske vilkår som andre organisasjoner, som innebærer at disse hybride organisasjonene lett må definere seg selv som for eksempel *enten* frivillige organisasjoner *eller* aksjeselskap med mål om overskudd på sikt, som skaper utfordringer for sosiale entreprenørers utvikling og skalering i Norge.

Når det kommer til markedstilgang opplever mange sosiale entreprenører skepsis i møtet med offentlig sektor (Ingstad & Loga, 2016). Kommunale enheter som blir kontaktet av sosiale entreprenører med forslag om eventuelt samarbeid og samskappingsarbeid kan oppleve at motparten ser negativt på forestillingen om at deres arbeid skal bli “tatt over” av privat sektor. Særlig er dette en utfordring for sosiale entreprenører som er organisert som vanlig aksjeselskap, da det er vanskeligere å synliggjøre det sosiale målet for arbeidet, og dermed lettere å bli anklaget for å være en såkalt *velferdsprofitør*. Dette negative begrepet referer til private aktører som vinner anbudsrunder som offentlig sektor legger ut for å levere tjenester tidligere løst internt. Da er det utenfor offentlig sektors kontroll hvordan ressursene fordeles i den private bedriften og noen av disse aktørene har tatt ut store avkastninger på skattebetalernes regning (Herning, 2015). Enn så lenge er sosialt entreprenørskap mer anerkjent i partipolitisk ledelse og visjonsdokumenter på kommunalt tjenesteytingsnivå i Norge. En sosial entreprenør som kaller seg Forskerfabrikken opplevde blant annet at de fikk nei på forespørsel om å bruke en skoles lokale for kursvirksomhet på bakgrunn av at de var *en kommersiell aktør*. De fikk likevel låne lokaler uten vederlag da Forskerfabrikken kunne vise til underskudd i ti år. (Ingstad & Loga, 2016).

På tross av at forskning og utdanning innen sosialt entreprenørskap foregår ved flere norske universitet og høyskoler, inkludert UiO, HVL og USN, fant Eimhjellen og Loga i 2015 ut at forskning og særlig utdanning for sosialt entreprenørskap i Norge er lite utviklet. En masteroppgave ved HVL i 2019 (Eng og Engdahl, 2019) fant samme resultat.

Blant viktige drivere for det sosialt entreprenørskap i Norge er inkubatorer og miljøet knytte til dem. I tillegg til våre to cases kan det nevnes særlig Ferd SE (Impact Startups

moderselskap) som særlig viktig driver for feltet i Norge, samt Kronsprinsparets Fond. Ferd SE arrangerer årlig Ferd Sosent-konferansen, og Kronprinspartes Fond velger ut sosiale entreprenører og tilbyr dem støtte i form av kapital, kompetanse og nettverk (Loga, 2016).

2.3 Universitet som aktør i regional utvikling

For å danne oss en forståelse for universiteters rolle i regional utvikling har vi vært særlig opptatt av arbeidene til Ridvan Çınar og Paul Benneworth. I det følgende vil vi presentere deler av deres synspunkter som presentert i “*Delving into social entrepreneurship in universities: is it legitimate yet?*” (Çınar, 2019), “*Why do universities have little systemic impact with social innovation? An institutional logics perspective*” (Çınar og Benneworth, 2020) og “*Towards an engaged university in the periphery: Innovation, Regional Development and Institutional Change*.” (Çınar, 2022). Disse er ikke direkte studier av norske universitet, men analysen av datagrunnlaget i kapitlene 4, 5 og 6 vil la oss sammenligne deres funn med tilstanden i Norge gjennom våre to cases og deres omgivelser.

Vi velger å skille mellom universitetsmodeller og universitetstyper, da disse to ulike måtene å kategorisere ulike universiteter og høyskoler kan belyse disse institusjonenes rolle i arbeidet med sosialt entreprenørskap på hver sin måte. Universitetsmodeller tar utgangspunkt i en inndeling basert på universitetenes faglige fokus, mens universitetstyper tar utgangspunkt i Uyarras inndeling fra 2010, om hvordan universitetene forholder seg til sine omgivelser i måten de utfører sine samfunnsoppdrag.

2.3.1 Universitetsmodeller

Universiteter kommer ikke i samme modell. Antallet vokser, stadig flere modeller. Forskjellige universitet og høyskoler har forskjellige mål og hensikter. Noen har stort fokus på forskning, på å utdanne studenter innen en stor bredde av disipliner, eller er spesialister innen få fagfelt. Vi vil fremheve fire hovedmodeller: breddeuniversitet (*comprehensive universities*), anvendte universitet (*applied universities*), tekniske universitet (*technical universities*) og handelshøyskoler (*business universities*). Vi har valgt disse for å dekke egenskapene ved universitetene i våre to case. Universiteter og høyskoler kan selvsagt ha

trekk fra flere av modellene, og kan også endre karakter over tid, som vi vil se i løpet av analysen. Dette snakket Ridvan Çınar om på sin PhD disputas 8. februar 2022.

Eldre institusjoner, i store byer er ofte *breddeuniversitet*. Typiske eksempler på breddeuniversitet i Norge er UiO og UiB. Begge disse universitetene består av flere fakultet som dekker over store og svært forskjellige fagområder, som for eksempel det humanistiske fakultet, det juridiske fakultet, det medisinske, det teologiske, det odontologiske, det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, og det samfunnsvitenskapelige fakultet, for å nevne noen. En annen karakteristikk ved breddeuniversitetene er at de er sterke forskningsinstitusjoner.

En annen universitetsmodell, som også kan ha relativt stor bredde innen sine fagdisipliner er *anvendte universitet*. Disse universitetene og høyskolene kan ha noe mindre fokus på forskning enn breddeuniversitetene og større vekt på utdanning for lokalt arbeidsliv. Anvendte universitet underviser hovedsakelig i studier som er yrkesrelaterte, som studier for å bli ingeniør, lærer, regnskapsfører eller sykepleier. Typiske eksempler på anvendte universitet i Norge er HVL, OsloMet og Høyskolen Kristiania.

De to siste universitetsmodellene er *spesialiserte*. Tekniske universitet har spesialisert seg innen tekniske fag, som NTNU med forskjellige ingeniørutdannelse, mens handelshøyskoler er rettet inn mot næringslivet, som NHH og BI.

2.3.2 Universitetstyper

Çınar og Benneworth tar utgangspunkt i en typologi av forskjellige universitetstyper etablert av Uyerra (2010), disse inkluderer *kunnskapsfabrikker*, *relasjonsuniversitet*, *entreprenørielle universitet*, *systemskapende universitet* og *engasjerte universitet*. Inndelingen tar utgangspunkt i at forskjellige universitet og høyskoler har forskjellige mål og hensikter, heller enn i deres fagområder, slik inndelingen i universitetsmodell gjør. Universiteter og høyskoler kan selvsagt ha større eller mindre innslag av trekk fra de forskjellige typene: et breddeuniversitet i en storby kan gjerne ha som mål å oppfylle kriterier for flere, om ikke alle, av universitetstypene i Uyaras typologi.

Universitets historiske kjerneoppgave har vært å bedrive grunnforskning og dermed produsere ren kunnskap, å være “*key repositories of new knowledge*” (Uyarra, 2010, s. 1227), og universitetene har gjerne vært lokalisert i høyteknologiområder, altså større byer. Uyarra referer til universiteter som i stor grad orienterer seg etter denne kjerneoppgave som *knowledge factories*, disse produserer og overfører kunnskap, og den økonomiske gevinsten for samfunnet består i stor grad av å indirekte støtte utvikling av industriteknologi.

I følge Uyarra medførte den økonomiske situasjonen på 1980-tallet til at universiteter ble presset og oppfordret til å skape økonomisk verdi i en mer direkte forstand enn å anta at “*support for basic research would yield, somehow, someday, discoveries of eventual value to industry, the economy, and the public*” (Uyarra, 2010, s. 1231). Universiteter begynte i større grad å inngå i samarbeid med privat næringsliv.

Denne utviklingen dannet grunnlaget for *relasjonuniversitetet*, som nettopp vektlegger denne typen samarbeid med privat næringsliv: “*studies of university–industry links assume a “relational” or collaborative role of universities, acknowledging a variety of bi-directional links and processes for knowledge sharing between firms and universities*” (Uyarra, 2010, s. 1229). Universitet og næringsliv kan samarbeide gjennom tradisjonelle kanaler som forskningspublikasjoner, men også direkte, som næringslivets rekruttering av nye ansatte gjennom konferanser, konsulteringsvirksomhet og opprettelsen av uformelle relasjoner mellom ansatte i privat sektor og akademia. Relasjonsuniversitetet sikter blant annet etter “*an increased stock of useful knowledge, the training of skilled graduates, new scientific instrumentation and methodologies, networks of social interaction, scientific and technological problem-solving, and firm creation.*” (Uyarra, 2010, s. 1232).

Uyarra viser til at det kommersielle utbyttet av universitetsforskning i nyere tid har blitt et imperativ i universiteters policy, og at dette *entreprenørielle* aspektet av universitetet innebærer dedikerte teknologioverføringskontorer (TTOer), vitenparker, juridiske endringer (særlig i USA) og endringer i insentivordninger for universitetsansatte (Uyarra, 2010, s. 1229). Et annet aspekt av det *entreprenørielle* universitetet er fokuset på å produsere patenterbare løsninger.

Det entreprenørielle universitet vektlegger å skape nye teknologiske løsninger i samarbeid med privat næringsliv i regionen, og er i så måte en naturlig utvikling av

relasjonsuniversitetet. Det entreprenørielle universitetets egne organisasjonelle endringer, altså opprettelsen av TTOer og vitenparker, viste seg likevel å være utilstrekkelig for å oppnå universitetets målsettingen om å gagne en regions utvikling gjennom teknologioverføring: *”the capacity of regions to benefit from technology transfer activities from universities will not only depend on organizational and strategic arrangements of universities, but also on other institutional and structural aspects of the regions in which they are located.”* (Uyarra, 2010, s. 1236).

Forståelsen av at universitets evne til å drive innovasjon i sin region avhenger av faktorer utenfor universitetet gir opphav til det *systemskapende* universitet: *“innovation system studies see universities as boundary-spanning institutional nodes, whose influence will be shaped by the specific regional innovation system in which they are embedded.”* (Uyarra, 2010, s. 1229). For at et systemskapende universitet skal kunne fungere som en slik *node* må samspillet mellom universitet og region forstås som et nettverk. I tillegg til å samarbeide med større firma i regionen anser et systemskapende universitet *“regionally-based clusters and supply chains”* som sine klienter (Uyarra, 2010, s. 1237). Disse *regionalt baserte klyngene* består av små og mellomstore bedrifter, og det systemskapende universitet samarbeider da i større grad med disse, som krever samarbeid basert på nettverk av mange forbindelser, heller enn separate, direkte relasjoner mellom universitet og bedrift.

I nyere tid har universiteter utviklet seg i en retning Uyarra beskriver som *engasjerte*. Disse universitetene viderefører det systemskapende arbeidet i en region på en måte hvor universitetet forsøker å tilpasse seg regionens interesser og behov, heller enn å fokusere på at universitetet skal være en sentral kilde til kompetanse og kunnskap.

Et engasjert universitet anser ikke regional utvikling som en tredje oppgave, men heller et fokus integrert i sine kjernefunksjoner. Sentralt for et *engasjert universitet* er at universitetet anser seg som en aktør i utvikling av, ikke bare det kunnskapsmessige og økonomiske, men også juridiske rammeverket som regionens nettverk av offentlig og private organisasjoner avhenger av. Dette innebærer et tettere samarbeid med regional offentlig sektor enn et tradisjonelt universitet, som gjerne anså offentlige juridiske spørsmål og regional administrasjon som noe som potensielt kunne true universitetets rolle som uavhengig forskningsinstitusjon. Vår problemstilling gjør at denne typen universitet er særlig

interessant, da det å fremme økosystemer for sosialt entreprenørskap nettopp er den type regional utvikling et engasjert universitet ønsker å bidra med.

2.3.3 Sosialt entreprenørskap i det engasjerte universitetet

Kort sagt kan man si at universiteters utvikling etter andre verdenskrig har skapt nye universitetstyper, og at universiteter i større og større grad tar sikte på å være driverer i alle aspekter av regional utvikling. En utvikling fra *knowledge factories* til *engasjerte universitet* viser en utvikling fra universitet som ikke har et konsept om sosial innovasjon som universitetets anliggende, til et universitet som anser sosial innovasjon som sin kjerneoppgave. Çınar og Benneworths studier retter et kritisk blikk mot i hvilken grad moderne universitet evner å levere på disse områdene, og det er da universiteter som forsøker å fungere som *engasjerte* som er relevant studieobjekter for deres forskning.

Retningslinjer og policydokumenter for moderne universiteter vektlegger at universitetene skal være drivende aktører i både tradisjonell teknologisk innovasjon og sosial innovasjon (Çınar, 2019). Det er da overraskende, ifølge Çınar, at mens universitetene forventes å gjøre substansielle bidrag til sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i regionen, er det i liten eller ingen grad redegjort for hvordan dette skal skje i praksis og hvordan prosessene som skal føre til dette bidraget fungerer innen konteksten av høyere utdanning.

I praksis skiller et engasjert universitet seg fra et entreprenørielt ved at sistnevnte samarbeider med eksterne aktører som ikke er private firma, deriblant kommunal sektor, kommunestyre, kooperativer og NGOer (Çınar, 2022). Forventningen om at universiteter skal være mer *sosialt relevante* (Çınar, 2022) krever altså en endring fra et entreprenørielt til et engasjert universitet. Men samtidig kan universitetene ikke nedprioritere sine andre kjerneoppgaver (forskning, undervisning, samarbeid med private firma og arbeid for teknologisk innovasjon). Den totale mengden mål for universitetenes arbeid kan dermed lede til såkalt *mission overload* (Çınar og Benneworth, 2020). I følge Çınar kan universiteter sjelden med suksess fylle alle funksjonene som beskrives i Uyarras typologi, og universitetene kan måtte velge hva som er mest sentralt: “*the kind of roles they can and want to assume determines their regional engagement mode*” (Çınar, 2022, s. 31).

Spillereglene som må følges av universitetsansatte for å oppnå sine mål er i dagens universiteter fokusert mot *institusjonelt nødvendige transaksjoner*, som i stor grad er påvirket av økonomiske transaksjoner (hvorvidt en gitt aktivitet er inntektsbringende) og i hvilken grad den fremmer teknologisk innovasjon. Dette innebærer at *sosiale transaksjoner* som støtter opp under arbeid for sosial innovasjon ikke belønnes på lik linje med mer tradisjonelle arbeidsoppgaver (Çınar og Benneworth, 2022).

Ifølge forskerne er noe av årsaken til dette er at det er vanskelig å finne en måleenhet for alle former for samfunnsmessige bidrag. Man savner altså "*efficient third mission metrics*" (Çınar, 2022). Mens første- og andre-samfunnsoppdrag kan måles i studentantall, karaktersnitt og publikasjonstall. Mens det entreprenørielle universitet kan måle de tredje samfunnsoppdrag i nye patenter, nye arbeidsplasser og økonomisk gevinst, er det vanskeligere å kvantifisere resultatene av sosialt innovasjonsarbeid. Dette kan påvirke akademikerens motivasjon for å drive med denne typen arbeid (Çınar, 2022).

I tråd med hvordan universiteter har tatt på seg nye arbeidsoppgaver uten å kvitte seg med de eksisterende er det sjelden rom for akademikere å nedprioritere sine eksisterende arbeidsoppgaver for å fokusere på arbeid med sosial innovasjon, ifølge Çınar. Dette innebærer at universitetenes interne modell og organisatoriske logikk skaper underskudd av tid og energi hos individuelle ansatte hvis slikt arbeid skal gjennomføres (Çınar, 2022).

Mangelen på støttende logistikk knyttet til sosial innovasjon kan føre til at universitetets bidrag til dette feltet blir sporadisk og avhengig av individuelle ansattes initiativer og ideelle engasjement på deres fritid. Dette kan igjen føre til at universitetets arbeid med sosial innovasjon i sin region blir sårbart og ustabil, da alt som skal til for at et startende eller fungerende samarbeid avsluttes er at individuelle ansatte bytter jobb, går ut i permisjon, blir sykmeldt eller lignende (Çınar, 2022).

2.3.4 Sentrum og periferi

En geografisk diskusjon kan være relevant å fremheve teoretisk, ettersom vi har to case plassert i to ulike regioner, den ene mer sentrumsnær i Norges hovedstad, og den andre i en

vestlandsby med langt mindre befolkning, tetthet og ikke minst antallet universitet og - forskningsinstitusjonene i regionen, altså i denne sammenhengen i periferien.

Periferi referer ofte til bestemte regioner, men det er likevel ikke noen enighet om hva som gjør bestemte steder perifere. I konteksten av innovasjonsforskning sier Çınar at periferier karakteriseres av “*organisasjonelt tynne regioner*”, som mangler sterke institusjoner med en felles visjon (Çınar, 2022). Disse regionene er selvsagt også ofte perifere i en tradisjonell forstand, som inkluderer lav befolkningstetthet, høy arbeidsledighet, mangel på kostnadseffektiv transport, dominans av tradisjonelle industrier, og så videre.

Et universitet i en perifer region gir regionen en markant fordel når det kommer til regionens evne til å kompensere for disse utfordringene og fostre innovasjon. Tilstedeværelsen av universitetet i seg selv er likevel ikke tilstrekkelig for å sikre støtte til innovasjon: universitetets rolle må tilpasses den perifere regionens behov, hvor samarbeid med større bedrifter med egne forskningsavdelinger innen høyteknologi ofte ikke er mulig, og hvor næringslivet domineres av tradisjonelle, små og mellomstore bedrifter.

Çınar vektlegger at universiteter som skal fasilitere innovasjon i perifere regioner nettopp må transformere seg til engasjerte universiteter, ved å forstå at universiteter ikke bare påvirker andre aktører i regionen ved å levere kunnskap og profesjonsutdanning, men også selv blir påvirket av disse andre aktørene (Çınar, 2022). Samarbeidet mellom lokalt baserte, små og mellomstore aktører og universiteter kan tenkes å være enklere enn samarbeid mellom slike aktører og større, tradisjonelle breddeuniversitet. Universiteter i periferien kan dermed ha fordeler når det kommer til å transformere seg til engasjerte universiteter, ettersom universiteter i periferien ofte er praktiske universiteter som allerede interagerer tett med lokalt offentlig og privat næringsliv ved å levere ansatte som lærere, sykepleiere, barnevernspedagoger og så videre.

Praktiske universiteter har også sjeldnere mål om å skulle øke sin internasjonale status som forskningsuniversitet, et mål som kan komme i konflikt med engasjement for sosialt entreprenørskap, ettersom et universitet ikke kan oppfylle alle roller, men må prioritere noe framfor annet (Çınar, 2022). Denne forskningen tilsier at det er ulike forutsetninger for samarbeid mellom universiteter og sosiale inkubatorer i ulike områder. Forskjellene her både å gjøre med egenskaper ved universitetene, forventninger i regionene til universitetene og

høyskolene, i tillegg til varierende forutsetninger for sosialt entreprenørskap med tanke på ulike økosystem for dette i ulike kontekster (Enjolras et al., 2021).

3.0 Metode

I dette kapittelet vil vi ta for oss vår metodiske fremgangsmåte ved å presentere vårt forskningsdesign, redegjøre for vår datainnsamling, presentere vår kritiske vurdering av dataenes kvalitet og greie ut om vår analyse. I delkapittel 3.1 greier ut om vårt vitenskapsteoretiske ståsted og metodologiske fremgangsmåte, og vi beskriver overordnet hvordan vi har gått frem i denne studien. I kapittel 3.2 redegjør vi for vår datainnsamling. Vi går gjennom og redegjør for valg av case, utvelgelse av informanter, og gjennomføring av intervju, deltakende observasjon, og dokumenter og lydfiler, før vi drøfter etikk og personvern relatert til vår datainnsamling.

I kapittel 3.3 vil vi gjennomgå en kritisk vurdering av dataenes kvalitet ved å evaluere dataenes validitet og reliabilitet. Deretter avrunder vi kapittel 3 med kapittel 3.4 som tar for seg en beskrivelse av analyseprosessen vår. Vi vil presentere en modell som vi har utarbeidet basert på vår datainnsamling og beskrive hvordan vi har bearbeidet data fra intervjuer, deltakende observasjon, og dokumenter og lydfiler (podcaster).

3.1 Forskningsdesign

Å besvare vår problemstilling krever at vi forstår rollen til universitet og høyskoler i økosystemet for sosialt entreprenørskap. Siden vi er opptatt av de aktuelle aktørenes *forståelse* av universitetets rolle og til dels å selv kunne *forklare*, er vår epistemologiske posisjon for denne studien mer sosialkonstruktivistisk enn positivistisk (Easterby-Smith et al., 2018). Vi har hatt en induktiv tilnærming i vår datainnsamling, hvor vi har hatt et mål om å forstå feltet heller enn teste og falsifisere eller verifisere hypoteser. Vi har imidlertid også tatt i bruk data fremskaffet fra forskning med andre vitenskapsteoretiske ståsted som kartleggingsstudier av sosiale virksomheter som inkubatorer gjennom spørreundersøkelser.

Vi har brukt et multippel holistisk casestudiedesign for å forstå interaksjonen mellom de forskjellige utdanningsinstitusjonene og inkubatorene (Yin, 2011). Metoden for analyse vi har brukt er kvalitativ, hvor datagrunnlaget består av semistrukturerte dybdeintervju med nøkkelinformanter.

Vår analyse innebærer komparasjon av våre to case for å styrke robustheten i forskningen og oppnå et bredere empirisk grunnlag for våre funn. Hvis analysen kun inneholdt ett case kunne funnene våre vært mer preget av tilfeldighet, og avgjørende variabler kunne blitt vanskeligere å identifisere (Yin, 2011). En utfordring har vært å finne balansen mellom robusthet og overkommelig arbeidsmengde gitt tidsaspektet for masteroppgaven.

Oppgaven er svært empirisk rik for å være en masteroppgave på 30 studiepoeng. Vi har gjennomført 31 semi-strukturerte dybdeintervju, gjort syv deltagende observasjoner, og samlet inn dokumenter og digitale lydfiler aktuelle for temaet. Vårt hovedfokus for datainnsamling har vært gjennom dybdeintervju med nøkkelinformanter og øvrige informanter.

Nøkkelinformantene våre er forskere innen innovasjon og entreprenørskap, samt de aktørene som har direkte tilknytning til inkubatorene i vår casestudie. De øvrige informantene består av aktører i og utenfor academia med stillinger knyttet opp mot innovasjon eller entreprenørskap, men uten særlig fokus på *sosialt* entreprenørskap.

Vi har hatt en utforskende tilnærming til intervjuet, og fleksibilitet i intervjuet gav oss mulighet å samle mer relevant data, som ikke kun tok utgangspunkt i våre forberedte spørsmål basert på teori og foruttagelser (Easterby-Smith et al., 2018). Vi har gjennomført intervjuene digitalt, via Teams og Zoom, og har derfor valgt å supplere dataene med observasjon, for å avdekke samhandling, dynamikk og artefakter ved informantens arbeidsplasser. I tillegg har vi supplert dataene med relevante dokumenter og lydfiler, som lot oss forberede oss forstå kontekst og forberede oss til intervjuene.

3.2 Datainnsamling

I dette delkapittelet skal vi se nærmere på valg av case, og hvordan vi har samlet inn dataene våre. Vi har basert dette studiet på datamateriale fra intervjuer, deltagende observasjon og dokumenter og lydfiler. Disse har vi samlet i egne tabeller. Til slutt vil vi drøfte våre etiske vurdering og hvordan vi har forholdt oss til personvern.

3.2.1 Valg av case

Ved valg av case i en multippel casestudie beskriver Yin (2018) at man kan velge å studere case som ligner mest mulig på hverandre, eller man kan studere case som har størst mulig variasjon. Svært differensierte case kan belyse om fenomenen kan være mer universelle og ikke kun gjelde for én type case. Vi har sett på to case-organisasjoner som er to svært forskjellige inkubatorer. Hovedkriteriet vårt for valg av case var at inkubatoren hovedsakelig jobbet med sosiale entreprenører.

Inkubatorens plassering i landet mener vi har noe å si for hvordan de jobber, hvilke andre aktører de knytter sterkest relasjon til, og hvilket marked de har å forholde seg til. Ved å velge to storbyer i to regioner vil vi få innsikt i forskjeller i områdenes fokus på regional utvikling. Der Oslo som hovedstad har en mer nasjonal rolle, fungerer Bergen som regionalt sentrum.

I Bergen ble valget enkelt av pragmatiske grunner, ettersom Bergen kun har én inkubator som jobber utelukkende med sosialt entreprenørskap, Social Impact Lab. Oslo, derimot, har et mangfold av sosiale inkubatorer av forskjellig størrelse og med forskjellige målsetninger. Noen jobber særlig rettet opp mot offentlig sektor og med offentlig innovasjon, som SoCentral, andre jobber svært lokalt og uten mål om å skape skalerbare sosiale virksomheter, som Tøyen Unlimited. Andre inkubatorer har særlig fokus på forretningsbiten og skalerbarheten, som Impact Startup. Ettersom vi har valgt å ha to differensierte case er Impact Startup i Oslo et godt case for komparasjon, da den er nylig etablert og har en vesentlig forskjellig finansieringsmodell enn Social Impact Lab.

3.2.2 Utvelgelse av informanter

Til forskning av en eksplorativ type kan det være hensiktsmessig å bruke snøballmetoden for å finne informanter. Vi tok utgangspunktet i en håndfull potensielle informanter anbefalt av vår veileder, professor Jill M. Loga. I tillegg gjorde vi søk på nettsidene til flere universitet for å finne ansatte som jobbet innen innovasjon og entreprenørskap, samt hadde publikasjoner som omhandlet sosialt entreprenørskap, universitetenes samfunnsrolle eller regional utvikling. De personene som passet til disse kriteriene, utgjorde startutvalget vårt.

Totalt sendte vi e-post til 65 personer med forespørsel om å stille som informant til studien vår. E-posten inneholdt en kort beskrivelse av forskningsprosjektet vårt, og en forespørsel om de var villig til å stille som informant til oppgaven vår i et ca. 60 minutters langt digitalt intervju, eller om de hadde noen andre å anbefale å ta kontakt med. Snøballmetoden førte til at vi kom i kontakt med mange svært relevante informanter. Vi fikk med andre ord god respons på kontaktmailen vi sendte ut, og opplevde at mange var svært interessert i å prate med oss.

Responser, og bruken av Zoom og Teams etter pandemien, som gjør det enklere for en masterstudent å komme i kontakt med sentrale informanter, gjorde at vi raskt kom opp i et stort antall intervjuer. Etter to år med denne formen for kommunikasjon opplevde vi at samtlige informanter var komfortable med det digitale formatet. Vi tror at det var til vår fordel at vi kunne gjennomføre intervjuer digitalt, og at det muligens senket terskelen for å godta forespørselen vår om å delta, fordi det ville kreve mindre logistikk og tiltak å la seg intervju. Vi kunne gjennomføre flere intervju på en dag, og informantene kunne gi oss en time av sin tid, enten på jobb, hjemme, fra hytten, eller når de gikk tur.

Vi har stor bredde i hvilken type stilling informantene våre har innen akademia. Informantene inkluderer prorektorer, PhD-kandidater, fakultets- og senterledere, rene forskere og fagansvarlige med stort fokus på undervisningsopplegg. Videre har også informantene våre utenfor akademia stor bredde. De består blant annet av aktører fra offentlig sektor, ledere og direktører ved inkubatorer og TTO-er, og klyngeledere. De har til felles at de jobber med entreprenørskap og innovasjon enten i et inkubatormiljø, i offentlig sektor eller ved universitet og høyskoler. Sammensetningen av informanter har hjulpet oss å forstå universitet

og høyskolars rolle rundt sosialt entreprenørskap i en større kontekst enn hvis vi hadde begrenset oss til et mindre utvalg.

3.2.3 Intervjuer

Intervjuene utgjør den største og sentrale delen av datamaterialet. Av den grunn var det viktig at intervjuguiden var god og gjennomtenkt for å få mest mulig relevant data fra våre informanter. Vi utformet en semistrukturert intervjuguide (Vedlegg 1), som lot oss stille åpne spørsmål, og få mulighet til å komme oppfølgingsspørsmål der det passet seg. I tillegg ønsket vi at informantene skulle kunne prate fritt og føle at vi hadde en samtale rundt temaet heller enn et intervju.

Som vi har nevnt tidligere hadde vi tre informantutvalg. Vi startet med å intervju informanter fra akademia. Ettersom det var utvalget vi startet med var det også denne intervjuguiden som gjennomgikk flest endringer i løpet av intervjuperioden. Underveis oppdaget vi hvilke spørsmål som fungerte til vår hensikt og hva som ikke gav oss informasjon vi kunne bruke. Vi tilpasset da guiden og valgte ut spørsmål vi mente var relevante i det gitte intervjuet.

De fleste permanente endringene gikk kun ut på å endre ordlyden. Særlig opplevde vi at når vi spurte om samarbeid og samarbeidsformer mellom inkubatorene og høyere utdanningsinstitusjonene kunne ikke informantene kjenne seg igjen sin aktivitet de forbandt med den betegnelsen. For flere av informantene betydde dette formelle avtaler, noe som var veldig lite utbredt mellom organisasjonene. Gjennom uformell dialog med informantene ved inkubatorene kom vi frem til at begrepet *kontaktpunkt* passet bedre for å beskrive aktiviteten.

Under intervjuet hadde vi fordelt oppgavene mellom oss, hvor en stilte spørsmålene og den andre tok notater underveis. Dette gjorde vi bevisst fordi vi tenkte det ville være enklere for informanten å forholde seg til én person mens de pratet, og at vi ville unngå å prate i munnen på hverandre.

Vi avsluttet hvert intervju med å be informanten anbefale noen vi burde ta kontakt med basert på hva vi hadde snakket om i løpet av intervjuet. Etter hvert fikk vi ofte tips om potensielle informanter som vi allerede hadde snakket med. Det tolket vi som at vi hadde nådd et metningspunkt i datainnsamlingen, som vi skal komme tilbake til i delkapittel 3.4.1. Vi opplevde på samme tidspunkt også at vi kunne se noen klare trender i informantenes svar, som gjorde at vurderte at vi hadde nok datagrunnlag til å foreta en analyse.

Tabell: Informantoversikt

	Nummer	Informant	Sted	Varighet	Dato	Transkribert form	Lyddopptak
Intervjuer	1	Innovasjonsrådgiver, Mohnsenteret ved HVL	Zoom	01:05:41	01.02.22	Notater	Ja
	2	Mohnsenteret for innovasjon og regional utvikling, HVL Førsteamanuensis	Zoom	01:00:01	01.02.22	Notater	Ja
	3	NHH Professor avd. Strategi og Ledelse	Zoom	01:12:55	03.02.22	Notater	Ja
	4	Mohnsenteret for innovasjon og regional utvikling, HVL Professor	Zoom	01:00:03	03.02.22	Notater	Ja
	5	UiO, TIK Innovasjon og kultur Prosjektleder, SPARK-manager	Zoom	00:50:56	03.02.22	Notater	Ja
	6	UiO, TIK Innovasjon og kultur Professor	Zoom	00:56:07	07.02.22	Notater	Ja
	7	TIK, UiO Førsteamanuensis	Zoom	00:40:43	07.02.22	Notater	Ja

8	Bergen kommune Innolab - digitalisering og innovasjon	Teams	-	11.02.22	Notater	Nei
9	Postdoc, Mohnsenteret ved HVL	Zoom	00:59:36	14.02.22	Transkribert	Ja
10	Vestland Fylkeskommune Seksjonssjef i avdeling for innovasjon og næringsutvikling	Zoom	00:50:20	14.02.22	Notater	Ja
11	Anonym	Zoom	-	15.02.22	Notater	Nei
12	HVL Prorektor for forskning	Zoom	00:50:27	15.02.22	Notater	Ja
13	Oslo Science City Adm. Direktør	Zoom	00:49:02	16.02.22	Notater	Ja
14	VIS Administrerende Direktør	Zoom	00:51:43	18.02.22	Notater	Ja
15	TIK, UiO Postdoktor - teknologi, innovasjon og kultur	Zoom	00:42:09	18.02.22	Notater	Ja
16	OsloMet Faglig leder Entreprenørskap	Zoom	00:46:52	21.02.22	Notater	Ja
17	Mohnsenteret for innovasjon og regional utvikling, HVL Professor UiO, TIK Innovasjon og kultur Professor	Zoom	00:53:00	21.02.22	Notater	Ja
18	UiS Prorektor for innovasjon og samfunn	Zoom	00:40:01	22.02.22	Notater	Ja

19	UiB Professor, viserektor for innovasjon, satsinger og klynger	Zoom	00:46:15	22.02.22	Notater	Ja
20	BI Bergen Administrasjonsleder	Zoom	00:53:03	23.02.22	Notater	Ja
21	VID Oslo, Professor, leder for verdibasert ledelse og innovasjon	Zoom	01:02:59	01.03.22	Notater	Ja
22	Daglig leder, Impact StartUp	Zoom	01:05:58	01.03.22	Notater	Ja
23	UiB Seniorrådgiver, innovasjon	Zoom	01:24:13	02.03.22	Transkribert	Ja
24	Leder for Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon	Zoom	01:37:22	03.03.22	Notater	Ja
25	BI Oslo, Prorektor innovation and Outreach	Fysisk	00:54:50	09.03.22	Notater	Ja
26	Tøyen Unlimited, medarbeidere	Fysisk	00:59:04	09.03.22	Notater	Ja
27	Direktør, Ferd SE	Fysisk	00:54:51	10.03.22	Notater	Ja
28	Workshop, Impact Startup	Fysisk	01:38:50	10.03.22	Notater	Ja
29	Tidligere organisasjonsleder ved Impact Hub Bergen (i dag kalt Social Impact Lab)	Fysisk	00:53:06	11.03.22	Notater	Ja

	30	Tidligere organisasjonsleder ved Social Impact Lab	Zoom	01:37:54	11.03.22	Notater	Ja
	31	Social Impact Lab, Eier og daglig leder	Zoom	01:40:02	24.03.22	Notater	Ja

Figur 2: Informantoversikt

3.2.4 Deltakende observasjon

De fleste av våre intervjuer ble gjennomført digitalt, men vi prioriterte å gjennomføre noen av dem fysisk. Disse intervjuene sammenfalt med at koronarestriksjonene ble lettet utover i semesteret og at vi skulle til Oslo for å gjennomføre datainnsamling, som gav oss en god mulighet til å besøke lokalene til inkubatorene, universitetene, og høyskoler vi ikke hadde kjennskap til fra tidligere. Vi har i tillegg gjennomført deltakende observasjon som ikke har vært fysisk, i digitale og hybride konferanser, hvor vi fikk mulighet til å delta på lik linje med andre deltakere i løpet av våren. Dette lot oss observere hvilke aktører som deltar, hvordan aktørene samhandler, og hvilke tema som er del av diskursen ved slike arrangement.

Tabell: Observasjonsoversikt

	Hva	Hvor	Når
Observasjon	Getting down to business in the city of Oslo - Oslo Business Region	Zoom	25.01.22
	Educational Forum - SPARK	Zoom / Forskningsparken	15.02.22
	Prøveforelesning og PhD disputas - Ridvan Cinar	Zoom / HVL	08.02.22
	Samtale med prorektor	Campus, BI Oslo	09.03.22
	Samtale med ansatte - Tøyen Unlimited	Tøyen Unlimited, Kolstadgata 1	09.03.22

	Samtale med professor	UiO, Problemveien 7	09.03.22
	Samtale med direktør og trainee	FERD SE, Dronning Mauds gate 10	10.03.22
	Workshop med Impact Startup	FERD SE, Dronning Mauds gate 10	10.03.22

Figur 3: Oversikt over deltagende observasjon

3.2.5 Dokumenter og lydfiler

Den tredje formen for data vi har samlet inn er dokumentdata og lydfiler i form av podcaster.

I likehet med med data fra deltagende observasjon er dette ikke sentrale data for studien.

Dens rolle har vært å supplere og understøtte våre funn i dataene fra informantene. Dataene vi samlet inn er skriftlige kilder til informasjon om casene våre (til casebeskrivelsen, men også som bakgrunn og forberedelse til intervju), stortingsmeldinger for å danne en forståelse for hvordan noen av begrepene vi tar for oss i denne teksten brukes i offentlig diskurs, HVLs egen podcast *17-målspodden*, og FERDs egen podcast *Impactpodden*, for å få større insikt i inkubatorenes arbeid.

Tabell: Dokument og lydfil

	#	Forfattere	Dokument/lydfil	Hvor	Årstall
Dokumenter og lydfiler	1	Impact StartUp	Årsresultatet til Impact StartUp	Impact StartUp	2021
	2	Social Impact Lab	10-års jubileumsboken	Social Impact Lab	2021
	3	17-målspodden - Høgskulen på Vestlandet	Episode - Prorektor pro bærekraft, Gro Anita Fønnes Flaten	Podcast-app	2022
	5	Impactpodden	1. Er du en sosial entreprenør, & Offentlig + sektor = business	Podcast-app	2021& 2019
	6	Regjeringen	Stortingsmelding 30	Regjeringen	2020
	7	Regjeringen	Stortingsmelding 32	Regjeringen	2020

Figur 4: Oversikt over dokument og lydfiler

3.2.6 Etikk og personvern

Vi har støtt på noen etiske dilemma i løpet av arbeidet, hvor vi måtte reflektere over hvor sensitiv dataen vi ønsket å samle inn var, og hvordan vi skulle behandle den. Kunne for eksempel noe av informasjonen vi spurte etter være ødeleggende for bedriftene vi snakket med, hvis noen av dem er i konkurranse med hverandre? Dette har bidratt til at vi endret problemstillingen vår litt, slik at vi ikke skulle lekke sensitiv informasjon, og for at oppgaven ikke skal bli regnet som unntatt offentligheten. Vi vurderte om vi kun skulle bruke informantnummer, for å anonymisere ytterligere, men har vurdert det slik at dataene ville miste noe validitet hvis vi ikke opplyser om informantens tittel og arbeidsplass, som igjen medfører at informantene kan bli gjenkjent.

Med tanke på at informantene kunne bli gjenkjent, har vi vært nøye med å informere om bruken av dataene. Vi sendte inn søknad tidlig i prosessen til NSD (Vedlegg 2), hvor vi opplyste om at vi ønsket å inkludere denne informasjonen i vår oppgave. Vi mener også at dataene ikke er av særlig sensitiv karakter, noe informantene bekreftet. Alle informanter fikk i forkant av intervjuene et samtykkeskjema (Vedlegg 3) hvor de ble informert om at de ville være gjenkjennelige som profesjonelle aktører i teksten, og dermed ikke ville være fullstendig anonymisert.

Vi fikk ikke samtykkeskjema tilbake fra alle, men vi fikk muntlig bekreftelse og bekreftelse på mail til å delta på intervju. I tillegg sørget vi for å gjenta vilkårene for databehandling i begynnelsen av hvert intervju, samt fortelle at vi ønsket å ta opptak, og å spørre om dette var greit for dem. Vi informerte også at hvis de ønsket å trekke seg eller være helt anonym så var det bare å sende en mail til oss. Det er også blitt informert i samtykkeskjema at all data vil bli slettet etter at masteroppgaven er ferdig. Alle har godkjent dette, med unntak av en informant, som ønsket å være anonym uten opptak.

Flere har ønsket at vi sender dem sitater vi ønsker å bruke i oppgaven, for å sjekke at disse stemmer. Disse har vi notert oss i informantskjemaet vårt, og senere sendt ut sitatene til informantene for godkjenning. I tilfeller for hvor informanten utelukkende snakket engelsk beholdt vi språket, som betyr at vi har vurdert at behovet for fullstendig anonymisering ikke veier like tungt som behovet for informantens oppfatninger skulle komme tydelig fram.

Vi vurderte også om vi skulle bruke sitater fra informanter ordrett, slik de muntlig er formulert i intervjuene, noen ganger med en blanding av norsk og engelsk. Dette løste vi ved at de opprinnelige formuleringene ble sendt til informantene, hvorpå de selv klargjorde og endret ved behov, eller gav oss godkjenning til selv å gjøre denne typen endringer.

3.3 Kritisk vurdering av dataenes kvalitet

Før vi ser på hvilke innsikter som kan skapes gjennom analyse av dataene våre skal vi vurdere hvilken kvalitet disse dataene kan påstås å ha. For å gjøre dette vil vi undersøke dataenes *validitet* og *reliabilitet*.

3.3.1 Validitet

Kort sagt kan man si at validitet handler om hvor godt man måler det man har til hensikt å måle, ved at dataene man samler inn er relevante (Gripsrud et al., 2016). Easterby-Smith et al. (2018) vektlegger at en mer spesifikk definisjon av begrepet *validitet* må variere avhengig av forskningstradisjon, særlig med tanke på hvor på aksen positivistisk-konstruktivistisk et forskningsarbeid plasserer seg. Vår oppgave tar i bruk kvalitative metoder for å samle inn data og forsøker å komme frem til svar på våre spørsmål gjennom tolkning av disse dataene. Dermed er vårt fokus i stor grad konstruktivistisk, men ikke nødvendigvis *sterkt konstruktivistisk* (Easterby-Smith et al., 2018).

Ifølge Easterby-Smith et al. (2018) er konstruktivistiske forskere ofte mindre opptatt av spørsmål knyttet til validitet og mer opptatt av å skape et rikt bilde av *liv og atferd* i organisasjoner eller grupper. Likevel gir forfatterne et kriterium for vurdering av validitet innen konstruktivistisk informert forskning: “*Har et tilstrekkelig antall [relevante] perspektiver blitt inkludert?*” (Easterby-Smith et al., 2018, s 117). Vi tar utgangspunkt i dette i den videre vurderingen.

Ifølge Easterby-Smith et al. (2018) kan man i en positivistisk forskningskontekst gjerne dele inn validitet i intern og ekstern validitet, og skiller ut *generaliserbarhet* som en egen kategori. Ifølge Yin (2018), derimot, vil intern validitet omhandle hvordan man finner en årsakssammenheng, om noen forhold fører til andre forhold, mens ekstern validitet forteller

om funnene er generaliserbare, altså om de vil gjelde for andre case enn de som er gjenstand for studien, innen “de fleste” samfunnsvitenskapelige metoder (Yin, 2018). Yin vektlegger likevel at årsakssammenhenger er mest avgjørende å avdekke i *kausale* studier. På tross av at vi ønsker å avdekke årsakssammenhenger forholder vi oss i det følgende til *validitet* som skilt fra *generaliserbarhet*, slik at skillet intern/ekstern ikke er nødvendig for å vurdere validitet for våre data. Vi vektlegger at validitet først og fremst avgjøres i vår sammenheng av hvorvidt dataene innsamlet utgjør et tilstrekkelig antall relevante perspektiver på forskningsobjektene.

Alle våre intervjuobjekter har vært sentrale personer innen sosial innovasjon og -entreprenørskap, hvor de har jobbet mye med temaet og har god kjennskap til hvordan forholdene på sin arbeidsplass er i dag. Vi oppdaget etter hvert som vi snakket med informantene at de anbefalte oss å snakke med folk vi allerede hadde intervjuet, eller hadde planer om å intervju. Vi opplevde også at mye av informasjonen etter hvert gjentok seg når vi snakket med nye personer. Følgelig begynte vi å nå en metning i relevante perspektiver, og validiteten kan dermed karakteriseres som god, ettersom det er rimelig å anta at vi ikke har gått glipp av større mengder signifikant data som kan samles inn gjennom intervju.

Vi gjennomførte deltagende observasjon for å supplere og eventuelt korrigere dataene innsamlet gjennom intervju. Ettersom våre observasjoner nødvendigvis er sterkt knyttet til hver av oss som personer og våre øyeblikkelige opplevelser i miljøene vi observerte kan vi overhodet ikke påstå noen “metning” i disse dataene. Videre gjennomførte vi ikke noen dokumentering av observasjonene som eventuelt kunne etterprøves eller vurderes av andre. Et stort antall andre, relevante perspektiver på miljøene og organisasjonene vi observerte kan tenkes.

Våre søk i og lesning av offentlig dokumentasjon har hatt som formål å danne en forståelse hos oss for måten sosialt entreprenørskap omtales i offentlig policy heller enn å kartlegge diskursen systematisk. Vi har avdekket mye interessant data, men i et forskningsperspektiv kan ikke validiteten påstås å være høy, da mange relevante perspektiver og mye viktig data ikke er gjenstand for vår undersøkelse. Det samme er tilfellet i datainnsamling gjennom podcaster.

Validiteten i data samlet inn gjennom observasjon, lesning av dokumenter og gjennomgang av podcaster er isolert sett markant svakere enn data avdekket gjennom intervju, og følgelig gir det mening at disse dataene utgjør en mindre avgjørende bakgrunn for studiet og konklusjonen. Hvis det var ønskelig å gi disse dataene større plass i analysen ville det vært rimelig å forsøke å bedre validitet, eksempelvis ved å gjøre mer systematisk innsamling av data.

På tross av at validiteten til disse dataene isolert sett ikke er høy bidrar observasjon og gjennomgang av dokumenter og podcaster til å øke validiteten i studien som helhet. Sekundærdataenes rolle er først og fremst å støtte og informere analysen av primærdata i form av intervjuer. For eksempel har deltagende observasjon gitt oss muligheten til å informere og eventuelt korrigere systematisk skjevhet i innsamling av data samlet gjennom intervju, ettersom intervjuene er gjennomført digitalt og fysisk kontakt i løpet av intervjuprosessen ikke har vært mulig.

Generaliserbarhet kan beskrives som hvorvidt de samme eller lignende data kan tenkes å finnes hvis man studerer andre, men lignende, cases enn de to vi har tatt for oss. Når det gjelder dataenes generaliserbarhet vil dette avhenge av hvilke andre kontekster man ønsker å generalisere til - det er rimelig å at lignende data kunne bli funnet hvis vi studerte utdanningsinstitusjoner og inkubatorer i andre byer enn Bergen og Oslo i Norge og i byer i andre land som ligner på Bergen, Oslo og Norge i viktige henseende. Likevel anser vi dataenes generaliserbarhet som lav - de informerer oss først og fremst om tilstanden i Norge.

3.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om i hvilken grad man kan stole på at dataene man har samlet inn er pålitelige, og om det i prinsippet ville vært mulig for andre å gjennomføre samme undersøkelse og få samme resultat (Gripsrud et al., 2016). Dette kan være vanskelig i kvalitative studier siden det er umulig å gjennomføre helt samme intervju med informantene og få samme resultat, siden de er situasjonsavhengige. Likevel er det sentrale punktet i reliabilitet for oss om *“lignende observasjoner ville bli gjort av andre observatører”* (Easterby-Smith et al., 2018, s 134), altså om intervjuobjektene ville gitt de samme svarene til andre intervjuere som i hovedsak spurte om det samme. Hvis dette ikke er tilfellet vil det

kunne vise til svakheter i intervjuprosessen, for eksempel knyttet til intervjuguiden, tillit mellom intervjuobjekt og intervjuer, maktfaktorer som påvirker intervjuobjektens ærlighet (Easterby-Smith et al., 2018).

Vi forandret på intervjuguiden etter hvert som vi utførte intervjuene, men kun i den grad at man fikk bedre svar på det vi ønsker å undersøke. Dette kan medføre at svarene fra de første intervjuene ikke er like som de på slutten, altså at datakvaliteten er ulik. I tillegg har vi hatt en løs tone under intervjuene, hvor vi har tatt opp spørsmål som kom naturlig å spørre informantene vi snakket om. Dette fører til at ikke alle informantene fikk identisk formulerte spørsmål, som igjen kan ha påvirket svarene.

Vi har likevel ingen grunn til å anta svarene som er gitt oss ikke er til å stole på eller på annen måte ikke representerer intervjuobjektens faktiske oppfatninger. Vi har heller ikke grunn til å anta at intervjuobjektene ikke har kjennskap til de “riktige” svarene, altså at de ikke forstår hvordan sosialt entreprenørskap og universitetenes rolle i dette arbeidet foregår i Norge. Det samme gjelder i stor grad sekundærdataene. Det er grunn til å tro at andre ville funnet samme data her, og at informasjonen som kommer til uttrykk er til å stole på.

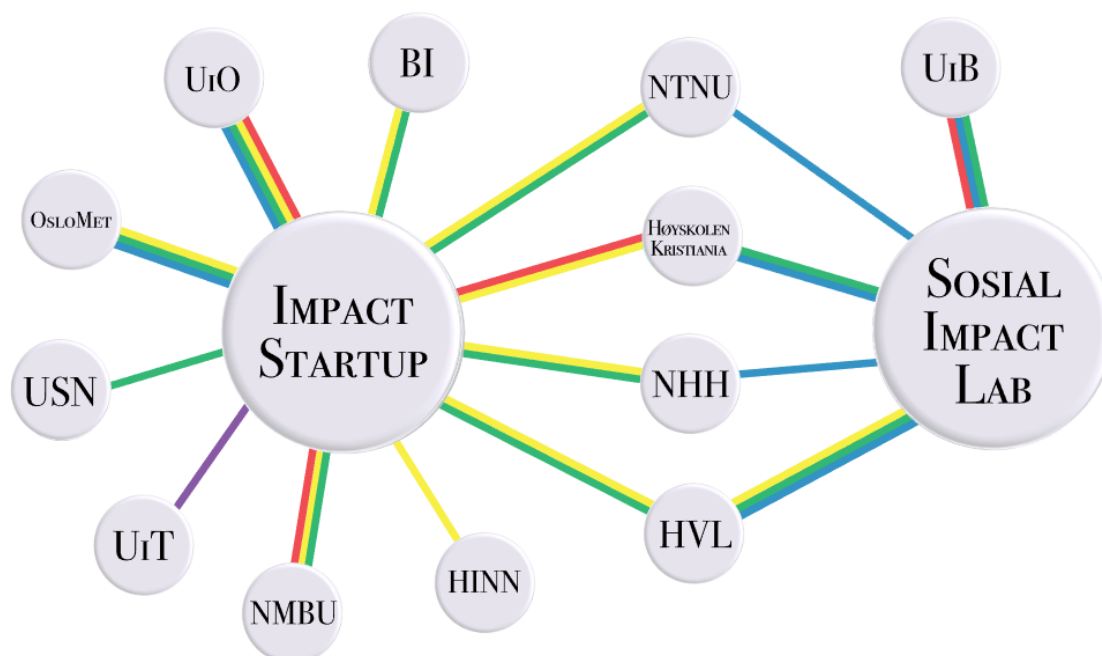
3.4 Beskrivelse av analyseprosessen

I dette delkapittelet vil vi gjøre rede for hvordan vi har analysert dataene vi har samlet inn til denne studien. Først vil vi presentere hvordan vi gikk frem for å utforme solsystem-modellen. Deretter vil vi beskrive analysen av dataene fra intervjuene, deltagende observasjon, og avslutningsvis fra dokumenter og lydfiler.

3.4.1 Modell

Modellen vår har vi utformet med et dobbelt fokus, og modellen er selvsagt ikke en fullstendig kartlegging, men er utelukkende basert på vår kvalitative analyse fra vår datainnsamling. Vi har sett på nettverket mellom de høyere utdanningsinstitusjonene og inkubatorene fra inkubatorens perspektiv, og derfor er hver av de to inkubatorene som vi tar for oss i vårt casestudie representert som “soler” i et binært “solsystem”, med universiteter og høyskoler som “planeter” som tilhører den ene eller den andre “solen”, eller begge to.

Størrelsesordenen på “planetene” som illustrerer utdanningsinstitusjonene representerer størrelsen på utdanningsinstitusjonene basert på antall studenter.

Figur 5: “Solsystem-modell av nettverksanalyse”

Forskning	Undervisning	Økonomi	Humankapital	Uformell kontakt
Forskning Publikasjoner Bacheloroppgaver Masteroppgaver Case	Kurs Bootcamp Foredrag Gjesteforelesning Workshops	Samarbeidsavtaler Tjenester Patent Eierskap Økonomisk støtte	Praksis/Internship Gründere Co-working space Mentor Verv Panel Jury	Kompetansedeling Sosial/privat kontakt Konferanser

Figur 6: Relasjonskategorier

Relasjonsformen illustreres gjennom fargene på linjene som kobler “solen” og “planetene”. Basert på intervjuene har vi systematisk kartlagt kontakten slik våre informanter beskriver den. I analysen tok vi utgangspunkt i 25 forskjellige typer relasjon mellom inkubatorene og høyere utdanningsinstitusjoner. Seinere har vi organisert disse typene i fem kategorier. De er

1) forskning, 2) undervisning, 3) økonomi, 4) humankapital, og 5) uformell kontakt. Tabellen under viser hvilken type relasjoner som inngår i de forskjellige kategoriene.

3.4.2 Bearbeiding av intervjuene

For å analysere intervjudata ønsket vi å transkribere deler av intervjuene vi har gjennomført. Som nevnt endte vi opp med å gjennomføre 31 intervjuer, som resulterte i over 35 timer med lydopptak å analysere. Vi valgte derfor å bruke lydfilene aktivt heller enn å transkribere alt. Vi har likevel heltranskribert to av våre mest innholdsrike intervjuer med nøkkelinformanter, for å sikre best mulig utnyttelse av informasjonen fra disse to informantene, men også for erfaringens del. I tillegg har vi aktivt notert underveis, og på et vis har dermed analysen begynt allerede under intervjuene. I etterkant har vi kommet tilbake til lydfilene for å dokumentere informantenes utsagn i større detalj.

Vi har gjort en eksplorativ undersøkelse, hvor det er den akkumulerte verdien av alle intervjuer er det som gir innsikt heller enn hver enkelt informants selvstendige bidrag. Vår analyse av dataene fra intervjuene har bestått av fire prosesser. Først har vi dokumentert i et notatfelt på intervjuguiden tidspunktet i opptaket når informanten svaret på et gitt spørsmål, samt notater av hva svaret i grove trekk går ut på. Denne prosessen har dannet et godt overblikk over dataene vi samlet inn i løpet av de 7 ukene vi gjennomførte intervjuene. Neste analyseprosess var å høre gjennom lydopptakene, og notere i stikkordsform, samt å velge ut relevante partier fra opptaket som vi deltranskriberte. Disse deltranskriberte utdragene utgjør størsteparten av sitatene i studiens tre analysekapittel. Neste steg besto av å kode dataene. Vi sorterte sitatene inn i forskjellige kategorier etter hva vi så gikk igjen av tema i dataene.

Vi fant tre hovedtema som vi inndelte de utvalgte sitatene inn i. De danner grunnlaget for våre analysekapittel. Det første går på på begrepsforståelse og informantenes kjennskap til innovasjon, sosialt entreprenørskap og økosystem. Videre trekker vi frem nøkkelinformantenes beskrivelser og diskutere på hvilken måte sosialt entreprenørskap skaper samfunnsverdi. Den siste kategorien vi delte dataene inn i var universitetenes rolle i økosystemet for sosialt entreprenørskap. Da dette var gjort systematiserte vi dataene inn i underkategorier på hvert hovedtema. Disse underkategoriene er synlig i teksten som del- og underkapitler.

Det siste steget i analyseprosessen var å knytte de utvalgte sitatene fra våre informanter til det teoretiske rammeverket for vår oppgave. På den måten har vi beskrevet hvordan vi har tolket dataene. Noen av sitatene har vi beholdt som sitat i teksten, andre har vi parafrasert der det var hensiktsmessig.

3.4.3 Analyse av deltakende observasjon

Deltagende observasjon har vært med å implisitt forme hvordan vi har tolket data fra intervjuer og dokumenter og lydfiler. Det har vært med å gi en større forståelse av konteksten. Deltakende observasjon har bydd på et stort mangfold av data som har styrket vår forståelse rundt begrepene vi tar for oss i denne oppgaven, gitt konkret relevant faglig påfyll, og tillat oss å forstå sammenhengen mellom disse i en større kontekst enn det vi kunne fått utelukkende fra informantenes beskrivelser, på tross av at tolkningen av dataene forblir meget subjektiv (Easterby-Smith et al., 2018).

En spennende kontrast var for eksempel besøk på to ulike inkubatorer i Oslo mellom Tøyen Unlimited og FERD hvor Impact Startup kan benytte lokalene. Tøyen Unlimited har sine lokaler like ved T-banestasjonen på Tøyen. Selv om disse lokalene var under oppussing mens vi var i Oslo var vi innom for å se dem før vi dro til Tøyen Unlimited sine midlertidige lokaler ca 10 minutters gange unna. Ved deres originale lokasjon holdt de til i første etasje, med dørene åpen ut mot gaten sånn at hvem som helst enkelt kunne komme innom for å prate eller bare hilse i forbifarten. Stemningen var avslappet, og ansatte og gründere kommer og går og bruker lokalene mens vi gjennomfører intervjuet med informantene våre. Vi satt ved et konferansebord midt i lokalets største rom, som også inneholder et tekjokken. På veggene er det en kombinasjon av barnetegninger og plakater som informerer om inkubatorenes regler, prosjekter og arrangementer.

Dette stod i stor kontrast til FERD sine lokaler i Dronning Mauds gate 10 på Aker brygge. Området består av glassdekkede skyskrapere som troner over hverandre. Vi tok heisen opp til 10. etasje og fikk en følelse av å være i en moderne form for katedral, hvor du skal vite at du er i en bygning som symboliserer noe som er større enn deg selv. Veggene var dekket med smakfull kunst, og lamper og møbler er fra kjente designmerker. Dette er eksempler på at observasjonsdataene våre var supplementer til intervjuene, og særlig ettersom disse ble

hovedsakelig foretatt digitalt. Observasjonsdataene fortalte oss at inkubatorene har ulike karakterer, og at det er et mangfold i hvilke aktører som inngår i økosystemene.

3.4.4 Analyse av dokumenter og lydfiler

Ved å søke på begrep i denne søkefunksjonen på regjeringen.no har vi fått innsikt i når og hvordan de relevante begrepene i vårt arbeide har blitt brukt, og av hvilke departement. På den måten har vi effektivt kunne finne data fra offentlige dokumenter som er relevant for vårt studie. Utdrag fra disse dokumentene er tatt med i analysen i kapittel 4.1 for å illustrere hvordan begreper brukes i diskurs om innovasjon og sosialt entreprenørskap.

Lydfilene, i form av podcaster, har vi lyttet til og tatt notater. Videre har vi funnet informasjon om casene våre fra organisasjonenes egne nettsider og publikasjoner. Dette har gitt oss større forståelse for konteksten ved vårt studie, og har både forberedt oss til, og supplert, dataene fra intervjuene.

Del 2: Analyse og resultater

For å besvare vår problemstilling om *hvordan universiteter og høyskoler er drivere for sosialt entreprenørskap gjennom sosiale inkubatorer i Bergen og Oslo*, gjennomfører vi vår analyse over tre kapitler. Rekkefølgen er basert både på vår inndeling i teorikapittelet, samt våre hovedfunn fra datainnsamlingen.

I kapittel 4 drøfter vi hvordan mangelen på en enhetlig forståelse av sosialt entreprenørskap kan være et hinder for videre utvikling av fenomenet i Norge. I kapittel 5 utforsker vi hvordan universitetene og høyskolene inngår i økosystemet for sosialt entreprenørskap. Endelig, i kapittel 6, diskuterer vi hvorvidt høyere utdanningsinstitusjoner er aktive drivere for sosialt entreprenørskap. Avslutningsvis oppsummerer vi våre funn fra hvert kapittel før vi går videre til neste.

4.0 Mangelen på en enhetlig forståelse av sosialt entreprenørskap

I dette første analysekapittelet vil vi diskutere hva datagrunnlaget vårt sier om fenomenet sosialt entreprenørskap. Kapittelet er delt inn i to delkapitler hvor første delkapittel, 4.1, tar for seg hvordan våre informanter i jobbsammenheng forholder seg til innovasjon og sosialt entreprenørskap, og hvordan våre informanter opplever disse begrepene og utfordringene som medfølger av at begrepene er utydelige og at det er uklarhet om hvordan de er ment. Andre delkapittel, 4.2, tar for seg hva som er de største hindringene i Norge i dag for sosialt entreprenørskap.

4.1 Begrepene er vanskelige å håndtere i praksis

I dette delkapittelet vil vi først ta for oss den offentlige diskursen rundt *innovasjon*, deretter i 4.1.1 vil vi greie ut om *innovasjon* og *sosial innovasjon* som begrep i praksis. Til slutt vil vi eksemplifisere utfordringene med begrepet *sosialt entreprenørskap* i 4.1.2.

Det snakkes stadig mer blant politikere og i departement at universitet og høyskoler skal bidra til innovasjon. Vi ser, blant annet fra dokumentene fra vår datainnsamling, at *innovasjon* og *entreprenørskap* snakkes om på et abstrakt nivå, og gjerne uten at det defineres klart hva som legges i begrepene. Et utdrag fra Stortingsmelding 30 fra 2020 som omhandler innovasjon i offentlige sektor eksemplifiserer hvordan innovasjon omtales i offentlig dokumenter. Arbeids- og inkluderingsdepartementet beskriver at innovasjon i offentlig sektor kan komme i mange forskjellige former, men skal skape verdi og løse samfunnsoppgaver:

“Innovasjon i offentlig sektor er å iverksette noe nytt som skaper verdi for innbyggerne og for samfunnet. Det kan være en ny eller vesentlig endret tjeneste, produkt, prosess, organisering eller kommunikasjonsmåte, og åpner for å tenke nytt om hvordan Norge kan løse store samfunnsoppgaver og utvikle offentlig sektor. Slik kan innovasjon bidra til langsiktig og bærekraftig effektivitet.” (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2020, s. 7)

Jobben med å definere begrepet på overordnet basis er tydelig inspirert av Schumpeters (2003) definisjon, men som spisses inn mot hvordan innovasjon gjelder for offentlig sektor i

Norge. Noe av utfordringen oppstår når innovasjon skal settes ut i praksis. Dette utdraget fra samme stortingsmelding i kapittelet som omhandler kompetanse for innovasjon gjennom høyere utdanning erklærer at innovasjon er noe universitet og høyskoler skal bidra til. Det sies at studentene skal ha kjennskap til, og på masternivå bidra til, innovasjon.

“Universitets- og høyskoleloven og det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning gjør det klart at institusjonene skal bidra til innovasjon og at kandidatene på alle nivåer i utdanningene skal ha innsikt i innovasjonsprosesser. Studenter på masternivå skal også kunne bidra til innovasjon.” (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2020, s. 54-55)

Disse utdragene eksemplifiserer hvordan innovasjon omtales i offentlig diskurs. Lignende uttalelser går også igjen i utdanningsinstitusjonenes beskrivelser av hvordan de skal drive med innovasjon (UiB, u.å; Høgskulen på Vestlandet, 2020). Men hva er det som skal innoveres og på hvilken måte? Denne uklarheten opplevde vi at informantene våre også uttrykte at de opplevde i sine profesjonelle settinger. Her forteller en av informantene våre at ledelsen har en forventning om at ansatte selv skal definere hvordan de skal utføre innovasjonsarbeidet:

“Det er vanskelig å identifisere hva denne innovasjonssatsingen egentlig går ut på. Det ender med at det er et begrep man bruker og så virker det som om man ønsker å sende det nedover i systemet og håpe på det beste og at det skal trigge litt nytenkning eller ting som er relevante.”

- Forsker og leder for Senter for verdibasert ledelse og innovasjon (SVLI) ved VID

Forskning på disse begrepene støtter opp om at begrepene er u håndgripelige og vanskelig å definere konkret. Noe av problemet er at for å kunne dekke alle former for innovasjon som kan være aktuelle, blir definisjonen til gjengjeld også mer uklar. Derfor blir balansegangen å vektlegge at begrepet blir definert tydelig, samtidig som begrepet skal dekke over alle typer av innovasjon. Våre nøkkelinformanter uttrykker at dette begrepet blir brukt så generelt og diffust at det blir vanskelig for vanlige mennesker og akademikere utenfor innovasjonsfagfeltet å forstå hvordan det kan inkorporeres i deres arbeidshverdag.

Videre i teksten bruker våre informanter begrepene *innovasjon* og *entreprenørskap* om hverandre. Vi velger en hovedinndeling som går på om de snakker om *sosial(t)* eller *generell*

innovasjon/entreprenørskap, heller enn å fokusere på et skille mellom *innovasjon* og *entreprenørskap*.

4.1.1 “Veldig mye seiler under innovasjonsbegrepet”

Som nevnt over er det flere av informantene våre som problematiserer *innovasjon* som begrep, og hvordan det blir brukt i offentlig diskurs, og av administrasjonene ved utdanningsinstitusjonene. En av informantene våre forteller at det ofte blir brukt fordi det er et buzzword, altså et moteord. Det brukes mye og på mange forskjellige måter, med overlappende betydning. Dette kan kjenner vi igjen fra Hupe & Pollitt (2011) sin beskrivelse av *magic concepts*, som vil blant annet si at begrepet er dynamisk av karakter, og meningsinnholdet er positivt ladet. Denne positive ladningen gjør det også vanskelig å være en motstander av å drive med innovasjon.

“Jeg tror man skal være ganske kritisk til hvordan man bruker det begrepet. Det seiler veldig mye under innovasjonsbegrepet som kanskje ikke er så innovativt. [...] Det er et ord man ønsker å smykke seg med, og dette er et buzzword som er veldig fancy.” -Forsker og leder for SVLI ved VID

Begrepet *innovasjon* dekker over et veldig stort spekter av betydninger. Flere av våre informanter uttrykker at det ofte er fokus på innovasjon innen ingeniør- og teknologifag, men innovasjon omfatter mye mer enn kun fysiske objekter og software. Vel så viktig er det med tjeneste- og strukturinnovasjon, som er vanskeligere å identifisere som innovasjon, men som gjerne er de prosessene som er relevante for flere fagfelt i akademia enn innovasjoner som kan patenteres og masseproduseres. En av våre informanter, som jobber tett med sosiale entreprenører, forteller hvordan de opplever at begrepene *innovasjon*, *entreprenørskap* og *gründere* for mange er knyttet til teknologi.

“[...] fortsatt så er det slik at når man snakker om innovasjon, entreprenørskap, eller gründere, så vil de fleste tenke teknologi. Fordi det er der du finner bedriftene, og det er lett å se nye tekniske duppedingser som kommer på markedet. Det er helt tydelig innovasjon[...].”
-Direktør, FERD SE

Dette er en svært aktuell utfordring når det kommer til sosialt entreprenørskap, fordi veldig ofte er det ikke tekniske løsninger som skal til for å løse de sosiale utfordringene. Derfor må man forstå begrepet i vid forstand for å dekke over de formene for innovasjon som benyttes av sosiale entreprenører. Vår informant forteller at fenomen som strukturinnovasjon og tjenesteinnovasjon, som i større grad handler om å endre organisasjoner, arbeidsmetoder og tjenester på nye måter, er vel så viktig når man jobber med samfunnsutfordringer. Dette gjør disse formene for innovasjon særlig relevant for offentlig og sosial innovasjon.

“[...] det jeg synes er de fascinerende innovasjonene, er strukturinnovasjon og tjenesteinnovasjon. Der du gjøre grep, og gjøre ting på nye måter der man kan få helt andre resultater.” -Direktør, FERD SE

Flere av informantene uttrykker hvordan forståelsen av *sosial innovasjon* som begrep og aktivitet er lite kjent både generelt i samfunnet, men også blant akademikere som jobber innen innovasjon, gjennom forskning, undervisning eller i ledelsen. En av informantene fra et breddeuniversitet forteller:

“Når vi snakker om sosial innovasjon på Universitetet i Bergen, så er jo det foreløpig et begrep som nesten ingen forstår.” -Seniorrådgiver, Innovasjon, UiB

Videre ser vi store forskjeller på hvordan informantene våre bruker begrepet *sosial innovasjon*. Ofte brukes også andre begrep med overlappende betydning. Vi har opplevd at noen bruker ord som *impact*, *social impact*, eller *samfunnsinnovasjon*. Ikke alle informantene følte at sosial innovasjon var riktig begrep for dem. Noen beskrev at de opplevde at ordet *sosial* er politisk ladet eller impliserer manglende økonomisk forståelse i møte med investorer, og at disse hensynene var faktorer som gjorde at de heller ville bruke andre begrep for å snakke om samme fenomen som vi legger i definisjonen til *sosial innovasjon*. Likevel er vår oppfatning at de refererer til samme, eller lignende, konsept med de forskjellige begrepene.

4.1.2 Et fenomen, en ildsjel eller en virksomhet?

Manglende klarhet i begrepsforståelse er et enda større problem. *Sosial innovasjon* har vi selv som nevnt definert som et bredere begrep enn *sosialt entreprenørskap*, da sosialt

entreprenørskap refererer til en virksomhet. *Sosialt entreprenørskap* nevnes i Stortingsmelding 30 (2020) som en måte å fremme innovasjon i offentlig sektor. Tidligere er *sosialt entreprenørskap* nevnt i 21 ulike stortingsmeldinger, hvor første gang var i 2008. I perioden 2020 - 2021 blir begrepet nevnt i fem stortingsmeldinger, som er flere enn noen gang tidligere (Regjeringa, u.å, a). Begrepet *sosial innovasjon* har også blitt brukt i stortingsmeldinger, men ble mest brukt i perioden 2016 - 2017, hvor det ble nevnt i tre stortingsmeldinger (Regjeringa, u.å, b). Et utdrag fra siste stortingsmelding som nevner sosialt entreprenørskap problematiserer begrepet på denne måten:

“Sosialt entreprenørskap er fremdeles et ukjent begrep og fenomen. Sosialt entreprenørskap kan også være vanskelig å avgrense fra virksomhet i regi av frivillige og ideelle organisasjoner, og kan ha likhetstrekk med initiativ og tiltak i offentlig sektor. Manglende klarhet og delt operativ forståelse/definisjon av sosialt entreprenørskap kan skape usikkerhet og delvis holdningsmessig motstand til sosialt entreprenørskap.” (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2021, s. 150)

Som nevnt går den manglende klarheten igjen i funnene fra vår datainnsamling. Kommunal- og distriktsdepartementet definerer sosialt entreprenørskap som:

“Kjennetegn ved sosiale entreprenører er at de retter innsats mot et sosialt formål der det er et udekket behov, de bidrar med nye løsninger på utfordringene, og de involverer brukerne, medarbeiderne og andre sentrale interessenter. De drives av de sosiale resultatene, men også av en forretningsmodell som kan gjøre virksomheten levedyktig og bærekraftig. De samarbeider på tvers av fagfelt og virksomhetsmodeller. Sosiale entreprenører kan bidra til innovasjon i offentlig sektor.” (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2020, s. 80)

Utdragene fra stortingsmeldingene viser at sosialt entreprenørskap får en viktigere rolle innen offentlig innovasjon nå enn tidligere. I tillegg kommer det frem at de refererer til en virksomhet heller enn en person, at virksomheten må være bærekraftig ved at det er en forretningsmodell som gjør virksomheten levedyktig, og at den har som formål å løse samfunnsutfordringer. En av informantene våre beskriver deres forståelse av sosialt entreprenørskap som en virksomhet som har det sosiale som mål:

“My traditional way of defining it would be that it’s a business that has social goals and where money is more a means to an end. They make money commercially but it serves a goal.”

So money would be reinvested in the company or in achieving the social goal.” -Tidligere organisasjonsleder ved Impact Hub Bergen

Sosialt entreprenørskap refereres ofte til som den *fjerde sektoren*, en krysning mellom de tre sektorene; frivillig, offentlig og privat sektor, således kombinerer logikker fra ulike institusjonelle sektorer (Enjolras et al., 2021). En av våre informanter beskriver at noe av utfordringen til sosialt entreprenørskap kan være at det ikke er veldedighet, ikke er en Non-Governmental Organization (NGO), og at det ikke er det samme som en tradisjonell bedrift. Det er flere som kan bli forvirret av at man skal løse sosiale problemer ved hjelp av forretningsmodeller. Det gjør at mange faller av, forteller informanten vår fra et breddeuniversitet.

“Det å forstå at det må en forretningsmodell på plass for å klare å løse [samfunnsutfordringer], der er veldig stor mangel på kunnskap. Veldig stor mangel. Jeg opplever at det er veldig lav kunnskap om hva sosiale innovasjon og sosialt entreprenørskap faktisk er. [...] du får ikke engasjement rundt disse spørsmålene før du forstår potensialet i det, før du forstår mekanismen, og før du forstår hva det er for noe.” -Seniorrådgiver, Innovasjon, UiB

Det å introdusere nye forretningsmodeller for å løse oppgaver som velferdsstaten tradisjonelt har tatt seg av, kan for folk flest trigge assosiasjoner til såkalte *velferdsprofitører*. I Norge er staten en meget sterk aktør når det kommer til velferdsløsninger, noe som er mer vanlig at sosiale entreprenører fyller rollen av i land med mindre utviklet velferdsstat (Enjolras et al., 2021). I Norge ønsker mange at de offentlige aktørene, skal drive med innovasjon internt, heller enn å hente tjenester fra eksterne aktører i form av sosiale entreprenører. Dette tolker vi som en av de store utfordringene som sosiale entreprenører står ovenfor.

4.2 Hva er de største hemmerne for sosialt entreprenørskap i Norge i dag?

I Norge er det færre sosiale entreprenørvirksomheter, og det er et lite utviklet forskningsfelt, enn i mange andre land. Forskning på sosialt entreprenørskap tilsier at faktorer som blant annet økonomiske kriser og mindre utviklede velferdsstater, er drivere for utvikling av flere

sosiale entreprenørvirksomheter. Etter andre verdenskrig har Norge opparbeidet seg en sterk velferdsstat, og Norge har vært heldig å unngå store økonomiske kriser i større grad enn resten av Europa. Med en godt etablert velferdsstat kan man argumentere for at vi ikke har like stort behov for sosialt entreprenørskap, og at vi ikke trenger å utvikle det feltet noe mer i Norge. En av informantene våre fra en anvendt høyskole uttrykker det på denne måten:

“Norge er en velferdsstat som ikke har like stort behov for sosialt entreprenørskap som mer fattige land.” -Professor, Mohnsenteret ved HVL

Dette er en vanlig holdning til sosialt entreprenørskap, som man også kan argumentere for at er helt riktig. Land som har mer ustabil økonomi og en svakere velferdsstat har et større behov for at andre aktører fyller disse rollene. Mens i Norge er man vant til at offentlig sektor har ansvaret for å levere disse tjenestene. Hvis andre enn offentlige aktører skal løse samfunnsproblem er det fremdeles staten som må stille med økonomien, sånn som vår nøkkelinformant fra en anvendt høyskole forklarer:

“Norway is probably the most extensive and the largest welfare state. If it [the money] doesn't come from the public sector, the ecosystem will probably not survive. I mean the private sector has a lot to contribute, but I think it has to be triggered by public and financial institutions.” -Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

På samme måte som aktører i næringslivet må tilpasse seg endringene i verden for å ikke bli utkonkurrert, så kan offentlig sektor dra nytte av å lære av sosiale entreprenører hvordan vi kan løse forskjellige samfunnsutfordringer. Tjenester som offentlig sektor leverer til innbyggerne sine kan løses, ikke bare mer effektivt, men de kan både øke kvaliteten på de tjenestene de allerede leverer, og utvikle nye tjenester som løser behov de i dag ikke greier å dekke.

En av våre informanter fra et anvendt universitet forteller at det som ville hjulpet var om diskursen rundt samskaping åpnet opp for at staten og kommunene kunne være mer lydhøre sånn at befolkningen selv kunne definert hvilke behov de trenger å løse. Informanten forklarer at dessverre er dagens styringssystem ikke er særlig åpen for initiativ som kommer nedenfra og opp, sånn som sosialt entreprenørskap. Måten offentlig sektor er organisert på gjør det vanskelig å være sosialt entreprenør i Norge.

Noe av problemet med dagens styring av offentlig sektor er at den er dominert av verdier basert på New Public Management (NPM), hvor etterprøving, måling og dokumentasjon veier tungt. NPM går ut på å ta i bruk virkemidler fra næringslivet for å styre offentlige virksomheter (Pollitt & Bouckaert, 2017). Målstyring og tellekanter brukes for å evaluere om tjenestene driftes effektivt og gir økonomisk uttelling. Kapitalistisk drift av velferdstjenester har blitt problematisert i lang tid, ettersom pengelogikken fører til at tjenester som muligens ikke burde måles i kroner og øre blir målt slik likevel. En av nøkkelinformantene våre oppsummerer det slik:

“One of the problems is that we don’t always measure the things that the social enterprises offer, because they are not always as straight-forward to measure.” -Tidligere organisasjonsleder ved Impact Hub Bergen

Informanten vår forklarer videre at et kapitalistisk system er mer gunstig for vanlige entreprenører, enn for sosiale entreprenører. For vanlige entreprenører forholder du deg til betalingsvilligheten i et marked. Hvis kunden ønsker å kjøpe produktet eller tjenesten så har de fått et gode. Det fungerer ikke helt på samme måten når målet er å løse et sosialt problem, gjerne fordi det er vanskelig å måle effekten av det sosiale tiltaket, og enkeltpersoner ikke har tilstrekkelig betalingsvillighet for å gjøre virksomheten økonomisk bærekraftig. Informanten forklarer videre at det økonomiske systemet jobber litt mot deg når målet er å løse sosiale utfordringer med sosialt entreprenørskap.

Et annet dilemma som kom opp handler om sosialt entreprenørskaps branding, hvordan de blir oppfattet av andre. Det kom frem at mange sosiale entreprenører ikke ønsker å bli forbundet med sosiale entreprenørskap fordi den type stempel på bedriften gjør at ikke alle er villig til å jobbe sammen med dem, eller noen ikke ønsker å finansiere dem. At man jobber frivillig kan implisere at dette er en forretningsmodell som ikke er bærekraftig, og det kan oppstå en frykt for at det ikke er verdt å finansiere dem. Når noen markedsfører seg som sosiale entreprenører så kan andre ha forventninger, og at man jobber frivillig kan medføre forventningen om at man jobber gratis.

I dette kapitlet har vi sett på hvordan den offentlige diskursen rundt *innovasjon* er, hvor det prates mer og mer om å inkorporere innovasjon i høyere utdanning. Lignende beskrivelser

finner man også hos de høyere utdanningsinstitusjonene. Likevel føler mange av våre informanter at det er uklart med hvordan de skal kunne bidra med innovasjon, og noe av grunnen er fordi selve begrepet *innovasjon* er uklart. Det er for diffust og brukes på forskjellige måter. Mange kan assosiere begrepet innovasjon først og fremst med teknologi.

Begrepet *sosial innovasjon* brukes også forskjellig, noen kaller det *samfunnsinnovasjon*, andre kaller det *social impact*. Tanken bak er det samme, men informantene føler de må bruke andre begrep for at andre skal forstå hva de mener. Noe av grunnen til dette er kanskje fordi man ikke vet hva som inngår i *sosial innovasjon*. Dette ser man også med *sosialt entreprenørskap*.

Sosialt entreprenørskap kan refereres til som den fjerde sektoren, en krysning mellom frivillig, offentlig og privat sektor. De ønsker å bidra med å finne nye løsninger til sosiale samfunnsproblemer, men med en forretningsmodell som gjør virksomheten både levedyktig og bærekraftig. Dette forteller informantene at mange ikke forstår.

Dette betyr ikke at man ikke har behov for sosialt entreprenørskap. Verden er stadig i endring, og for at man skal kunne klare å dekke over nye samfunnsutfordringer kan offentlig sektor dra nytte av sosiale entreprenører. Likevel forteller informantene våre at dagens styringssystem ikke er optimalt, hvor offentlig sektor er dominert av verdier basert på NPM, som baserer seg på måling, etterprøving og dokumentering. Det er vanskelig å måle sosiale utfordringer og løsninger, som igjen gjør det vanskelig å tallfeste verdien av arbeidet. Markedet for sosiale entreprenører kan da begrenses ettersom det kan være vanskelig å vise til den monetære verdien av arbeidet.

5.0 Hvordan inngår universitet og høyskoler i økosystemene for sosialt entreprenørskap?

For å kunne besvare problemstillingen vår må vi forstå høyskoler og universitetenes rolle i økosystemet for sosialt entreprenørskap. Vi har tidligere trukket frem to hovedfaktorene i

EU-kommisjonens modell i kapittel 2.2.1. 1) *forskning, utdanning og praktiske læringsformer* og 6) *nettverk og lignende gjensidig støtte*. I delkapittel 5.1 tar vi for oss punkt 1), der vil vi greie ut om hvordan universitet og høyskoler som er relevante for våre case jobber med forskning og undervisning om sosialt entreprenørskap. Videre i delkapittel 5.2 tar vi for oss hvordan universitetene og høyskolene bidrar som aktør i nettverket som inngår i økosystemet.

Det kan argumenteres for at man kan bidra til forskning og utdanning, uten å være en aktiv deltaker i et nettverk. Man kan være del av et forskningsprosjekt, eller ha et fag på timeplanen som tar for seg sosialt entreprenørskap, uten å være ute i feltet, og uten å ha kontakt med andre aktører som jobber for å fremme sosialt entreprenørskap. På samme måte kan universitetene også være en del av nettverket som fremmer sosialt entreprenørskap uten at de forsker og underviser på feltet, ved å delta gjennom andre kanaler som åpner opp for kompetansedeling og relasjonsbygging. Eksempler som kobler begge punktene er å ha studenter i praksis hos sosiale inkubatorer eller startups, utvikle undervisningsopplegg i samarbeid med sosiale inkubatorer, og Bergen Entrepreneurship Academy. Sistnevnte er et samarbeid mellom flere av utdanningsinstitusjonene og inkubatorer i Bergen, blant annet Social impact Lab.

5.1 Hvordan bidrar universitet og høyskoler til sosialt entreprenørskap gjennom forskning og undervisning

I dette delkapittelet vil vi ta for oss punkt 1) i EU-kommisjonens modell av økosystem for sosialt entreprenørskap. Vi skal se på hvordan universitet og høyskoler kan bidra i økosystemet for sosialt entreprenørskap gjennom forskning og undervisning.

Våre funn støtter foreliggende forskning og rapporter, og viser at forskningsfeltet på sosialt entreprenørskap i Norge enda er i startgropen (Eimhjellen & Loga, 2016; Kobro et al., 2017; Enjolras et al., 2021; Ingstad & Loga, 2016). Forskningen som gjøres på feltet i Norge er i stor grad forskerrapporter utført på oppdrag fra offentlig sektor. Casebedriftene våre forteller at de nesten utelukkende benytter seg av forskning på sosialt entreprenørskap fra internasjonalt anerkjente utdanningsinstitusjoner, som blant annet Oxford University. Den eneste norskproduserte litteraturen de bruker ved inkubatoren i Oslo er skrevet av Jørgensen & Pedersen ved NHH, forteller daglig leder fra Impact Startup.

En av våre informanter ved HVL beskriver at økosystemet for regional og teknologisk innovasjon kan sees på som en trippel helix som består av myndighetene, universitetene og industrien. Nylig har også organisasjoner som representerer sivilsamfunnet begynt å ta en større rolle i innovasjonssystemet. Disse organisasjonene kan bestå av foreninger, kooperativer, NGOer og sosiale virksomheter. Når sivilsamfunnet inkorporeres i økosystemet danner dette en kvadrupel helix, men sivilsamfunnets rolle er enda ikke godt definert i økosystemet.

“For a long time, innovation studies as a field has only considered ecosystems as regional innovation systems, or technological innovation systems. For many years, for many decades, innovation was understood as something only scientific or technological, and other types of innovations were not even recognized. It is quite recent that people are writing about and realizing that this ecosystem that we think of as it is, is also composed of social innovation.” - Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

Flere informanter uttrykker at økosystemet for sosialt entreprenørskap ikke er særlig godt utviklet i Norge. En av årsakene kan være at store utdanningsinstitusjoner selv ikke føler at de har en rolle i dette økosystemet. Informanten vår fra et breddeuniversitet konkluderer med at hvis de store utdanningsinstitusjonene ikke er med, kan det ikke finnes et fullstendig og godt fungerende økosystem.

“Økosystemet er ikke godt nok utviklet på dette området, langt ifra. Det er ingen systematikk rundt disse tingene her. Man kunne jo tenke seg at man kunne samarbeide med private næringsliv mye mer, nettopp for å både påvirke hvordan privat næringsliv selv jobber med disse spørsmålene [sosiale utfordringer]. [...] så finnes det helt sikkert noen som jobber på universitetet som ikke vi har kontakt med [...], men for å få på plass et økosystem så må institusjonen UiB være delaktig i det økosystemet, og det er vi ikke.” -Seniorrådgiver, Innovasjon, UiB

Man ser i land der sosialt entreprenørskap er et utbredt fenomen, eller der det er en voksende trend, at universitetene er viktige aktører (Eng & Engdahl, 2019). Nedover i Europa og i andre land er universitetene sterke drivere for sosialt entreprenørskap. Sann er det ikke i Norge. Vi kan trekke en slutning om at dette kan komme av at Norges velutviklede velferdsstat ikke skaper en forventning fra skattebetalerne om at universitetene, som er

skattefinansierte, skal fylle rollen som katalysator for å løse sosiale utfordringer som ligger under velferdsstaten domene.

Universitetenes rolle er derimot godt etablert i det regionale og teknologiske innovasjonsøkosystemet. Som en annen informant forteller: innad i økosystemet må man ha folk med forskjellig kompetanse og forskjellige organisasjoner, og det må finnes muligheter og ressurser for å kunne samarbeide. I tillegg trenger man rammebetingelser og kapital, og et marked eller annen etterspørsel. Alle disse komponentene mener informanten vår fra breddeuniversitet er viktig.

“Et økosystem består av ulike aktører med en viss form for variasjon, det må være en kobling mellom dette, og det må være form for ressurs som settes inn sånn at det utvikles over tid i en retning.” -Professor, TIK ved UiO

Andre informanter argumenterte for at det ikke finnes et særskilt økosystem for sosialt entreprenørskap, og at det heller ikke er behov for et, kun et generelt entreprenørielt økosystem. Informanten fra en handelshøyskole stilte spørsmålstegn ved om det i hele tatt inngår andre elementer i et sosialt entreprenørielt økosystem, eller om det bare er slik at forskjellige entreprenører benytter seg av forskjellige deler av et stort og komplekst system.

“Økosystem er det som er til stede i en region som kan fremme entreprenørskap. Så er det opp til den enkelte gründerbedrift hvordan, og hva, de mobiliserer i et økosystem for å lykkes.” - Professor, NHH

Når vi ser til andre land som har en velfungerende arena for sosialt entreprenørskap så ser vi at økosystemene er mer utviklet enn i Norge (Eng & Engedahl, 2019). Kanskje noe av grunnen til at man ikke ser et behov for et eget økosystem har bakgrunn i at feltet i seg selv er så underutviklet. Å avgjøre om hønen eller egget kom først er vanskelig hvis ingen av dem er til stede. Våre data tilsier likevel at et økosystem for sosialt entreprenørskap er nødvendig for å ha et samfunn som får hjelp av sosiale entreprenører til å løse samfunnsutfordringer. Hvis dette økosystemet er fraværende så vil det bli vanskelig å løse disse utfordringer gjennom virksomheter med bærekraftige forretningsmodeller.

Våre informanter beskriver at de ser at begrepet *sosialt entreprenørskap* er på vei oppover, men at det fremdeles ikke er helt modent, både blant studenter og akademikere. En av informantene fra en anvendt høyskole stiller spørsmål ved hvor man skal starte for å få frem sosialt entreprenørskap ved utdanningsinstitusjonene. Burde universitetene og høyskolene vente på større initiativ fra studentene, eller burde de selv sette i gang endringer for å lære om, og drive med sosialt entreprenørskap?

“Jeg opplever generelt at økosystemet for sosiale entreprenører i Norge er ganske ungt. Det er lite som er formalisert. [...] Jeg håper jo på at vi vil se i fremtiden et økt fokus på sosialt entreprenørskap fra våre studenter, og at vi dermed vil få et sterkere samarbeid med den sosiale inkubatoren vi har her i Bergen.” -Innovasjonsrådgiver, Mohnsenteret ved HVL

En informant problematiserer at *nytenkning* (som også vil inkludere arbeid for sosialt entreprenørskap) er erklært som avgjørende, men ikke nødvendigvis har kommet inn i de konkrete forelesninger og seminarer:

“Det er snakk om å tenke nytt på så mange områder. Hvor er det på timeplanen? Den veien der mener jeg alle utdanningsinstitusjonene burde kjenne på sitt ansvar for å snu rundt på måten det undervises på for å hjelpe de på veien.” -Direktør, FERD SE

En annen informant kommer med følgende forslag til hvordan universiteter og høyskoler kan bidra til å videreutvikle et økosystem for sosialt entreprenørskap:

“Ta opp sosialt entreprenørskap [...] innen alle emnene. Det kan de gjøre ved å knytte sosialt entreprenørskap til spørsmålet om hvordan vi skaper impact med vår kunnskap og forskning. Jeg har mye fokus på at entreprenørskap er en theory of change.” - Professor, TIK ved UiO og Mohnsenteret ved HVL

Som informanten poengterer er kunnskap om sosialt entreprenørskap noe som kan komme alle fagfelt til gode, fordi prinsippet går ut på at endringene skjer nedenfra og opp.

Informanten vår forteller at man kan jobbe med sosialt entreprenørskap på tvers av utdannelsene, ved å ta det opp innen alle emnene. Dette kan man gjøre ved å sette spørsmål

om hvordan man kan skape impact med deres kunnskap og forskning. Som entreprenør handler det ikke bare om å starte bedrift og tjene penger. Det handler også om å virkeliggjøre ideene sine.

“Og gjennom å åpne opp for det å komme forbi endast det kommersielle så blir det mye mer relevant for mange emner.” -Professor, TIK ved UiO og Mohnsenteret ved HVL

Bærekraftig utvikling kan bli en del av alle læreplaner. Man kan også sette opp kurs om innovasjon og entreprenørskap, som ikke handler om kommersialisering, men handler om å realisere ideer. En av informantene våre forteller at forskning viser at personer er gjennomsnittlig 39 år når de først starter sitt første gründerprosjekt. Dette er da personer som har tatt utdanning og jobbet i mange år, og funnet ut hva problemet er inne sitt yrkesområde. Da ønsker man gjerne å finne en løsning til dette problemet.

Universitet og høyskoler kan inkorporere sosialt entreprenørskap på timeplanen, for at studentene kan lære å tenke entreprenørielt på innovasjon og impact innen sine fagområder allerede tidlig i studieforløpet. Likevel er kanskje den viktigste rollen universitet og høyskoler kan ha fremover er å forske på hvordan sosialt entreprenørskap kan, og skal skape verdi for samfunnet:

“Universities should provide science-based evidence that social entrepreneurship is beneficial for society because they are not always as straight-forward to measure” -Tidligere organisasjonsleder ved Impact Hub Bergen

Med dette avrunder vi dette delkapittelet. Videre skal vi se nærmere på universitetene og høyskolenes rolle i nettverket i økosystemet for sosialt entreprenørskap.

5.2 Hvordan bidrar universitet og høyskoler til sosialt entreprenørskap gjennom nettverk?

I dette underkapittelet skal vi ta for oss punkt 6) i EU-kommisjonens modell av økosystem for sosialt entreprenørskap. For å besvare vår problemstilling om hvordan universitet og

høyskoler er drivere til sosialt entreprenørskap må vi forstå hvordan de tar del i nettverket som inngår i økosystemet.

Flere av våre nøkkelinformanter beskriver at de mener nettverk er en viktig faktor i økosystem for sosialt entreprenørskap. En av informantene våre forklarte at økosystem og nettverk noen ganger brukes om hverandre innen innovasjonsteori, men at det er noen vesentlige forskjeller. Nettverk refererer til kontaktpunkt mellom aktører som inngår i økosystemet. Det er langt flere aktører i dette økosystemet enn kun universitet og høyskoler, men det er kun de som er vårt fokus i denne studien. Økosystem derimot refererer i tillegg til alle andre transaksjoner utover det som inngår i nettverket, sånn som innvirkninger på omgivelsene og lovgivning. Det tar også hensyn til politiske, kulturelle og sosiale faktorer. Når man snakker om et økosystem ser man på hele området rundt og relasjonene som foregår innenfor det området.

Universitet og høyskoler har flere samfunnsoppdrag. De skal undervise og forske, og har i tillegg det som refereres til som det tredje samfunnsoppdraget, å formidle. Innad i formidling er det mange forskjellige måter å bidra. Det kan være å publisere kronikker, delta i offentlige debatter samt å bygge nettverk med eksterne aktører.

“Man skal ikke undervurdere verdien av nettverk og forbindelser. [...] Hvis man vet mer om hva andre holder på med så kan det føre til en type forskningssamarbeid eller det kan føre til noe på sikt, man skal ikke undervurdere det heller.” -Forsker og leder for SVLI ved VID

Informantene beskriver en tidsklemme hvor presset om å levere mer og bedre på flere fronter øker. Flesteparten av informantene våre fra akademia uttrykker at de opplever en forventning om å holde seg oppdatert på behovene til eksterne aktører iblant annet næringslivet, industrien og offentlig sektor.

“Man får ikke stjerner i margen, som professor, for å delta på nettverksarrangement. Det teller ikke i det hele tatt. Det bare publikasjoner som gir prestisje, egentlig, i akademia. Men hvis du skal ha noen relasjoner, så må du vedlikeholde de og du må møte opp, og du må bygge relasjoner over lang tid.” - Professor, HVL

De beskriver også denne kontakten som en tilleggsoppgave som stillingen deres ikke rommer. Flere beskriver at det å vedlikeholde nettverk og eksterne relasjoner er noe de selv velger å gjøre, på frivillig basis, fordi de mener at det gjør forskningen deres mer relevant og at det fører til at de kan levere bedre undervisning til studentene.

“[...] dette er helt sånn notorisk innenfor akademia, at eksterne forbindelser tar ofte veldig mye tid. Samarbeid er ikke noe man gjør for å spare tid, som en kollega av meg sa, men det er for å heve kvaliteten eller utvikle noe nytt.” -Forsker og leder for SVLI ved VID

På bakgrunn av hva våre informanter forteller så trekker vi slutning om at det i dag er hver enkelt ansatt som velger om de skal bruke tid på relasjonsbygging og å delta i ulike nettverk. Flere av våre informanter problematiserer dette med akademiske elfenbenstårn, og uttrykker at en mangel på kontakt med omverdenen vil redusere kvaliteten på forskningen og utdanningen som institusjonene kan tilby. Informantene forteller at informasjon om hva utenforstående aktører trenger av forskningsbasert kunnskap, eller hvilken kompetanse som er etterspurt i markedet og som studentene derfor burde lære om i sitt studieforløp, får man gjennom å være del av et større nettverk. Dette gjelder også for sosialt entreprenørskap.

Vi får inntrykk av at flere av akademikerne som er tilknyttet fagfeltene innovasjon og entreprenørskap kan mangle kunnskap om sosiale entreprenørskap, og hva sosialt entreprenørskap er særlig egnet til å bidra av samfunnsverdi, fordi de kanskje ikke er tilknyttet et nettverk rundt sosialt entreprenørskap. Noen derimot brenner for dette, men forteller at de kan møte motstand i administrasjonssystemet, selv om de opplever at studentene etterspør fag som tar for seg sosialt entreprenørskap.

Noen av informantene fra universiteters og høyskolers potensielle samarbeidspartnere understreker at det er skattebetalernes penger som går til de offentlige universitetene, og at de da burde de returnere dem til samfunnet, ikke bare med grunnforskning, men også med engasjement som kommer samfunnet til nytte i en mer direkte forstand.

“Jeg synes det er mye forskning som ikke blir brukt, det er jo samfunnet som betaler for forskning. Så det skulle bare mangle at man får noe igjen for det. Den lille sluttbiten er lite prioritert. I allefall er det min erfaring da” -Daglig leder ved SPARK, og prosjektleder TIK ved UiO

Hvis ikke universitetet bidrar med samfunnsbidrag, er samfunnsengasjerte eller engasjerte regionalt kan de fremstå som aktører som mangler legitimitet i konteksten av den voksende internasjonale bølgen av sosialt entreprenørskap. Da hjelper det ikke med kun høy internasjonal status innen forskning, utdanning og publikasjon. En av aktørene som har forsøkt samarbeid med universiteter problematiserer universitetenes holdning til legitimiteten av arbeid som ikke knytter seg til denne internasjonale statusen:

“Så det er litt den holdningsbyggingen vi jobber med når det kommer til entreprenørskap og innovasjon, som kanskje da eventuelt vil kunne ut i sosialt entreprenørskap.” -

Innovasjonsrådgiver, Mohnsenteret ved HVL

Noen av disse informantene understreker at særlig universitetene og høyskolene som lokaliserer seg i perifere områder bør være mer ansvarlig når det gjelder regional utvikling, hvor de bør bidra til å formulere regional politikk, samt engasjere seg med de regionale aktørene. Eksempler inkluderer å samarbeide med frivillige organisasjoner og sosiale virksomheter selv om det ikke gir finansiell gevinst for universitetet. De større universitetene som befinner seg i mer sentrale områder kan også inngå i samarbeid med inkubatorer.

I kapittel fem har vi nå sett hvordan universitet og høyskoler jobber med forskning og undervisning om sosialt entreprenørskap. Informantene våre føler at hvis universitetene og høyskolene ikke er med, kan det ikke finnes et fullstendig og godt fungerende økosystem. Tidligere forskning i andre land støtter opp under disse meningene, hvor vi har sett at universiteter er sterke drivere for sosialt entreprenørskap.

En av grunnene til at det er annerledes i Norge er kanskje at Norge er en velferdsstat, hvor det er statens ansvar å levere velferdstjenester, og mange forventer kanskje at det fortsetter slik. Dataene våre sier likevel at samfunnet har behov for å hjelp av sosiale entreprenører, men dette kan bli vanskelig hvis ikke er etablert et velfungerende økosystem.

Videre i kapittelet har vi vist hvordan universitetene og høyskolene bidrar som aktører i nettverket som inngår i økosystemet. Her stiller noen av informantene våre spørsmål om hvor man skal starte, mens andre kommer med forslag om å inkorporere sosialt entreprenørskap på timeplanen, slik at studenten får lære om entreprenørskap, innovasjon og impact i deres

fagfelt allerede tidlig i deres studieforløp, og på denne måten kan studenten ta det med videre i arbeidslivet. Informantene forteller at mange i dag har lite kunnskap om sosialt entreprenørskap, og at det er opp til hver enkelt å bygge nettverk. Noe av grunnen er at forskere ikke nødvendigvis har tid å bygge nettverk fordi man må fokusere på tradisjonelt akademisk arbeid som forskning og undervisning, og dermed havner de i en tidsklemme.

6.0 Er universitetene aktive drivere for sosialt entreprenørskap i Norge i dag?

Innsikt i informantenes holdning, forståelse og kunnskap om universiteter og høyskolars rolle vil kunne peke oss videre mot hvordan dette arbeidet eventuelt kan styrkes. Vi vil derfor i dette kapitlet se nærmere på hva våre informanter sier om universitetenes rolle i arbeidet for å fremme sosialt entreprenørskap. Vi tar først for oss om universitet og høyskoler burde drive med sosialt entreprenørskap i 6.1. Videre i kapittel 6.2 tar vi opp om universitetsmodellen påvirker tilnærmingen til sosialt entreprenørskap. For så til slutt i 6.3 vil vi drøfte hvordan utdanningsinstitusjonenes verdier påvirker hvilken rolle de har i sin region.

6.1 “Jeg tenker at hvis det er veldig viktig, hvorfor er vi ikke flinkere på det?”

Som vi så i kapittel 5.1 gjøres det en del arbeid i universiteter og høyskoler for å fremme sosialt entreprenørskap. Eksempelvis, på vestlandet samles NHH, HVL og UiB hos KS sitt kompetanseforum, hvor de skal bidra til en felles regional utvikling innen området, om hvordan de skal klare å utdanne personer med riktig kompetanse til den stadig skiftende næringsutviklingen. Det blir arrangert en sommerskole i sosialt entreprenørskap, *Bergen Entrepreneurship Academy*, hvor HVL, UiB og NHH samarbeider.

Et tydelig hinder er likevel at dagens system i universiteter og høyskoler i Norge ikke bidrar til å motivere ansatte til å engasjere seg i sosialt entreprenørskap. Det finnes ikke insentiver ved universitet, ansatte må engasjere seg på frivillig basis og risikere at engasjementet går

utover jobben som forsker og tid til publisering. Dette oppsummeres fint av en av våre informanter ved et anvendt universitet:

“[...] social innovation or social entrepreneurship is not seen as prestigious and as a financially contributing to the university, so the university continues to invest in technology transfer and science parks and other types of incubators rather than social innovation.” - Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

Dette er gjentakende trend i uttalelser fra informanter: det er ikke gode nok ressurser eller kunnskap om temaet i akademia slik det er i dag. Informantene våre tror det er mange som har et ønske og intensjon om å jobbe mer med sosialt entreprenørskap, men som mangler kapasitet og ressurser til å gjennomføre det.

“[...] jeg tror at det er mange som har intensjon om det, men når det kommer til stykket så handler det egentlig om manglende kapasitet eller ressurser. [...] Ingen vil si at dette [sosialt entreprenørskap] ikke er viktig, men som sagt, tror jeg at det er helt avgjørende at det følges opp med ressurser til det.” -Forsker og leder for SVLI ved VID

En annen informant nevner noe av det samme, og vektlegger mangelen på tid til dette arbeidet:

“Hvis jeg spør om noen vil være med som for eksempel mentor får jeg ofte svar tilbake «Ja, skal høre med arbeidsgiver om det blir dekket av arbeidstiden», men det dekkes ikke av arbeidstiden. Dette synes jeg er rart, fordi hvis man bruker to timer på innovasjon får man masse tilbake. Dette ser jeg overalt, mange synes det høres spennende ut, men de får ikke lov, eller de har ikke tid. Folk er litt bundet av administrasjon og byråkrati.” -Daglig leder ved SPARK, og prosjektleder TIK ved UiO

Samme informant problematiserer at, hvis det er sånn at spørsmålet ikke går ut på om universitet og høyskoler burde drive med sosialt entreprenørskap, men at det er en konsensus om at de burde det, hvorfor møter de individene som brenner for sosialt entreprenørskap motstand hos utdanningsinstitusjonene?

“Jeg tenker at hvis det er veldig viktig, hvorfor er vi ikke flinkere på det?” -Daglig leder ved SPARK, og prosjektleder TIK ved UiO

Våre informanter uttaler at hvis universitetene samarbeider med og bidrar til sosiale inkubatorer eller organisasjoner, vil det definitivt være en blomstring av sosialt entreprenørskap. En informant uttrykte at det er mangel på kommunikasjon mellom disse to aktørene, inkubatorer og universiteter, og at dette kanskje er grunnen til at det ikke er så mye samarbeid mellom dem nå:

“The lack of collaboration is based on lack of communication”

-Tidligere organisasjonsleder ved Impact Hub Bergen

I utlandet er det mange universitet som har innovasjonstjenester in-house, som en egen Innovasjonsavdeling. Dette ville bety store endringer for universitetene i Norge, som har outsourcet disse tjenestene i lang tid. Man kan tenke at hvis man hele tiden kun outsourcer disse tjenestene vil man ikke kunne bygge opp sin egen kompetanse på universitetene, og man må da alltid måtte være avhengig av andres kunnskap. Derfor mente noen informantene våre mener det er mer realistisk å bygge opp sin egen kompetansen innen sosialt entreprenørskap ved å samarbeide med dem som har bygget denne kompetansen over lang tid, som for eksempel sosiale inkubatorer.

6.2 Hvordan påvirker universitetsmodellen tilnærmingen til sosialt entreprenørskap?

I dette delkapittelet skal vi se nærmere på hvordan universitetenes og høyskolemodell påvirker arbeid med sosialt entreprenørskap. Vi tar da utgangspunkt i modellene presentert i kapittel 2.2.1. Moderne universitet og høyskoler befinner seg i en situasjon hvor de blir oppfordret til å fylle mange roller. Som vi så i kapittel 2.3.3 kan institusjonene bli nødt til å definere hva som er viktigst og skal prioriteres.

Våre informanter har uttrykt seg tydeligst om tilstanden på vestlandet, når det kommer til utdanningsinstitusjoners rolle, så i det følgende ser vi nærmere på dette. HVL har vi tidligere definert som en anvendt høyskole, mens UiB defineres som et breddeuniversitet og NHH som en handelshøyskole. Det følgende utsagnet fra en informant ved HVL gir uttrykk for at både

universiteter (breddeuniversitet) og høyskoler (anvendte universitet) bør drive med forskning på en måte som engasjerer andre aktører og bidrar til regional utvikling:

“Slik jeg ser på det så skal ikke hverken et universitet eller høyskole være et elfenbenstårn som driver med forskning og kunnskapsutvikling nærmest for egen del.” -Førsteamanuensis, HVL

Andre informanter mener det også nok kommer til å være forskjeller på institusjonene på bakgrunn av deres modell. En av våre nøkkelinformanter ved HVL uttrykker at selv om HVL blir akkreditert som universitet, vil de være hovedinstitusjonen som har ansvar for regional utvikling på vestlandet, da UiB allerede ser på seg selv som et verdensledende universitet, og NHH er en typisk ledende handelshøyskole. Dette ansvaret faller da på HVL, mener informanten vår. Det trengs en avgjørende organisasjon for å kunne utvikle flere offentlige retningslinjer og samarbeide med ulike typer regionale interessenter. Dette indikerer at anvendte høyskoler og universitet er universitetsmodeller som har lettere for å samarbeide med andre aktører i sin region for å fremme sosialt entreprenørskap.

“I mean, for instance, every university can cooperate with industry, but when it comes to, let's say collaborating with a non-governmental organization on a social enterprise that deals with the challenge of aging and dementia, I think it will be HVL doing these kinds of collaborations.” -Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

Det er ifølge vår informant en del av høyskolens identitet at HVL skal være et universitet som engasjerer seg i regionen med de fem campusene som er spredt utover, og de forskjellige engasjementene som har pågått over lang tid. Det er en av måtene de bygger og styrker sin legitimitet. På denne måten viser HVL at de ikke er rivaler til de andre universitetene i Bergen.

HVL er den største utdanningsinstitusjonen på vestlandet som leverer nyutdannede med profesjonsutdanninger som ingeniør eller sykepleier til regionen, og som sådan er regionalt samarbeid ikke fremmed for dem.

“[...] the extent of the content of these activities at HVL has been doing a lot. And when you talk to people at HVL it is almost taken for granted.” -Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

To fokusområder som kan komme til å stå i motsetning til hverandre er nettopp *regional relevans* og internasjonal anerkjennelse. Flere av våre informanter med tilknytning til HVL uttrykker at utviklingen mot akkreditert universitet og større internasjonal anerkjennelse ikke bør gå på bekostning av det regionale engasjementet.

“Vi ønsker jo at studentene skal fokusere på regionen de hører til, og være med å løse de utfordringene vi har her. Jeg håper jo at vi bidrar inn til regional utvikling. Det er jo det som er målsetningen.” -Innovasjonsrådgiver, Mohnsenteret ved HVL

En annen informant relaterer skillet mellom disse to målsetningene til skillet mellom høyskole og universitet i norsk kontekst:

“Det er gjerne den klassiske forskjellen mellom et universitet og høyskole, høyskole har alltid henvendt seg til regionen, vi har utdannet ingeniører, sykepleiere, lærere som skal ut i regionen og tilpasse utdanningen til å levere riktig kompetanse til regionen. Og det spiller vi veldig mye videre på nå vi skal bli et universitet, at vi skal ha en klar og tydelig stemme i samfunnet.” -Førsteamanuensis, HVL

En av informantene våre uttrykker bekymring for at søken etter akkreditering gjennom tyngre vitenskapelige artikler, flere PhD-er og publikasjon i anerkjente internasjonale tidsskrifter nettopp vil gå på bekostning av det sosiale engasjementet i regionen. De vitenskapelige artiklene bruker man månedsvis på å både skrive og finslipe, at man mister kapasitet til å jobbe i praksisfeltet. Informanten våre forteller at høyere utdanning befinner seg i et mangfoldig landskap, og at på tross av at institusjonene ikke skal være like, men mangfoldige, har et sosialt ansvar:

“I accept that every one of them is valuable and not each one of them should be very similar, but I think that all of them should share some sort of social responsibility, either in one form or another.” -Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

Sammenligner man det med UiB ser vi at det har det kommet reaksjoner på kravet om at universitetet skal aktivt bidra til regional utvikling. Det er vårt inntrykk at breddeuniversitetene UiB og UiO motsetter seg en slik utvikling av to årsaker. Den ene er at

for disse veletablerte universitetene ønsker å opprettholde et udiskuterbart fokus på verdien av akademisk forskning av høyeste kvalitet, og den andre at man innser, som nevnt i kapittel 2.3.2, at å introdusere et krav om bidrag til regional utvikling vil trekke ressurser bort fra hovedsamfunnsoppdrag.

Det som gikk igjen fra informantene våre tilknyttet handelshøyskolene var at de ikke hadde kjennskap til, eller ikke mente at det var en forskjell på økosystem for entreprenørskap og økosystem for sosialt entreprenørskap. Deres perspektive var at hvis det ikke var en forskjell mellom dem to så er *økosystem for sosialt entreprenørskap* ikke et verdifullt begrep. Denne begrepsmessige uenigheten (som vi eksemplifiserte i kapittel 5.1) indikerer hvordan fokuset for ens forståelse av fenomenet påvirkes av ens faglige bakgrunn og forskningsarbeid i konteksten av institusjonen.

Mye tyder altså på at *business-executive* universiteter som de norske handelshøyskolene ikke ønsker å skille mellom entreprenørskap og sosialt entreprenørskap, blant annet fordi dette impliserer eksistensen av “usosialt” entreprenørskap. Holdningene kan muligens si noe om en særlig norsk forståelse av offentlig/privat sektor. En av våre informanter forteller at å koble offentlig og privat sektor og å introdusere markedslogikk i sosiale tjenester er lite “tillatt” i Norge.

«Da er det vanskelig å få noen til å tenke business og forretningsmodell, fordi det er å være grådig og å være ute etter penger. De ser ikke at det er en måte å få teknologien ut i verden på.» -Direktør, Ferd SE

Noen forskere kan uttrykke misunnelse overfor kolleger i USA, som har kunnet gå over til å bli gründere, for så å gå tilbake å forske mer. Man har her en helt annen dynamikk og kultur hvor man er mye mer åpen ut mot næringslivet, som vi så i kapittel 2.3.2 om utviklingen av det relasjonelle universitet i USA. Forholdene i Norge kan da innebære et forskjellige universitetsmodeller blir tydeligere skilt fra hverandre når det kommer til deres interesse for og evne til å arbeide tett med næringsliv og annen regional utvikling.

6.3 Hvordan påvirker universitet og høyskolars verdier tilnærmingen til sosialt entreprenørskap?

I det siste delkapittelet skal vi ta for oss hvordan forskjellige verdier, og følgelig målsetninger, påvirker unversiteter og høyskolars måte å arbeide med sosialt entreprenørskap på. Disse verdiene kan ses på som uttrykk for elementer av universitetstypene vi gikk gjennom i kapittel 2.3.2, hvor verdier knyttet til det tradisjonelle *kunnskapsfabrikk*-universitet skaper logikker og ordninger i institusjonen som vanskeliggjør den typen arbeid med sosialt entreprenørskap som både forskere og ansatte i praksisfeltet etterspør.

6.3.1 Engasjerte individ i et tradisjonelt system

Et tema som stadig dukket opp hos flere av informantene våre var insentivordninger. Man blir målt som akademiker først og fremst på publikasjoner og delvis på formidling, men insentivordningen premierer ikke nettverksbygging og annen aktiv deltagelse i et økosystem for sosialt entreprenørskap. Tvert imot kan dette hemme fremgang i egen karriere. Det å skulle bygge nettverk blir en investering som man må bruke tid på, som kan distrahere fra publikasjonsarbeid, og da tar det lengre tid å jobbe seg opp til å bli professor.

“Man får ikke stjerner i margin, som professor, for å delta på nettverksarrangement. Det teller ikke i det hele tatt. Det bare publikasjoner som gir prestisje, egentlig, i akademien. Men hvis du skal ha noen relasjoner, så må du vedlikeholde de og du må møte opp, og du må bygge relasjoner over lang tid.” -Professor, HVL

Universiteter og høyskoler premierer forskeres publikasjoner blant annet fordi universitetene og høyskoler som offentlige institusjoner blir målt og økonomisk belønnet ut fra antall publikasjoner i poenggivende tidsskrifter. For en høyskole som ønsker å bli et universitet spiller denne måloppnåelsen særlig mye, fordi det er dette NOKUT måler høyskolens kvalitet ut fra (NOKUT, u.å). Ansatte som bruker tiden som ildsjeler i lokalsamfunnet handler således ikke i tråd med det gjeldende insentivsystemet. En av våre informanter uttrykker en mulig endring i dette systemet som en mulighet for å insentivere universitetsansatte til å engasjere seg i egen region:

“Det at akademia kjenner seg trygg på å våge å gjøre det [komme ut av sin komfortsone], ved å våge å engasjere seg og samtidig anerkjenne at det er en læringsprosess. I stedet for å avrapportere det med å se på hvor mange ganger har du blitt nevnt i tidsskrifter, og hvor mange ganger har du blitt invitert til å gi en tale til politikere, ting som er outcome relatert, men å heller forsøke å fokusere på prosess og gi ansatte i akademia og studenter den tryggheten til å våge å eksperimentere.” -Professor, TIK ved UiO og Mohnsenteret ved HVL

Innovasjon fortøner ulikt i ulike fagområder, så det finnes et bredt sett av aktiviteter man kan dokumentere i denne sammenhengen:

“[...] Det er alt i fra kommersialisering til næringsliv, samarbeid med offentlig sektor, frivillige. Man skal kunne vise til alle former for aktiviteter som gjør at kunnskapen blir tatt i bruk.” -Prorektor, Universitetet i Stavanger (UiS)

Dette er allerede forsøkt ved noen institusjoner i Norge. En av våre en av informanter forteller at det ble gjort et forsøk på UiB hvor de testet ut nye forretningsmodeller som fokuserte mer på sosialt entreprenørskap. Dette prosjektet rant dessverre ut i sanden og ble mer en formidling av problemstillinger masterprosjekter, som gav få studenter muligheter til å jobbe med oppgaver som var mer fokusert på sosiale utfordringer.

Prorektor for innovasjon og samfunn på UiS forteller at de hadde en gjennomgang av hele systemet på opprykk i fjor, hvor kravene som ble satt for opprykk til alle vitenskapelige stillinger i system ble gjennomgått på en helhetlig måte, hvor bidrag til innovasjon skal være et av vurderingskriteriene:

“(...) vi har helt klare kulepunkter på hvordan man kan dokumentere bidrag til innovasjon då. Tanken bak det er at man i en søknad om for eksempel kompetanseopptrykk for professor skal vurdere bidrag til innovasjon.” -Prorektor, UiS

Likevel er det generelle inntrykket av norske forskningsinstitusjoner ikke er i fronten i dette arbeidet. I Nederland, derimot, har det blitt revurdert hvilke oppgaver man kan få uttelling for forskerkarrieren, og innovasjon er en av disse. Slik skal forskere kunne vise til innovasjonsaktiviteter som seriøst, verdifullt arbeide på lik linje med forskningsaktiviteter.

“For eksempel i Nederland så har det blitt revurdert hvordan man, hvilke oppgaver man kan få uttelling for forskerkarrieren, og at innovasjon får uttelling da. Det tenker jeg at universitetet i Oslo kunne vært litt mer i front, endret på hva som telles da, både for lønn, men også for ansettelse, og hvis man jobber med innovasjon, hvis forskningen blir tatt i bruk, at det skal få systematisk belønning, ikke at det bare var fint at man gjorde det, men at det syns. [...] [Dette vil kreve] at man også får dedikert tid til det som en del av stillingen, og kanskje får redusert undervisningsplikt hvis man jobber med innovasjon eller har samarbeid med, utenfor akademia.” -Daglig leder ved SPARK, og prosjektleder TIK ved UiO

Andre av våre informanter er også positive til denne typen ordninger også i Norge, og foreslår konkrete endringer i organisering og vurderingskriterier for kvaliteten på forskeres arbeid:

“I think universities should establish a Commission that is able to judge and qualitatively analyze and score the contributions of academic staff and collaboration of the mix of staff with other regional actors that do not necessarily include an economic transaction, or it does not necessarily generate a quantified outcome. [...] There should be a Commission of qualified people, mostly from the field of research evaluation, that can assess the engagement behavior of academic staff in areas not only that generates financial contribution, or that can be quantified, but also unquantifiable engagement styles”. -Postdoc, Mohnsenteret ved HVL

Å etablere denne typen kommisjoner, og å ta resultatet av arbeidet på alvor i forbindelse med ansattes opprykk, vil innebære en stor endring i universitets- og høyskolesystemets anerkjennelse av arbeid som ikke er direkte knyttet til publikasjon.

6.3.2 Kolliderende eller samarbeidende verdier – fremtidens universitet i Norge

Ettersom universiteter og høyskolers rolle i økosystem for sosialt entreprenørskap er et av de seks punktene i EU-kommisjonens rapport må vi kunne anta at de skal kunne spille en sentral rolle i Norge også. Vi kan påstå at policy for sosialt entreprenørskap er relativt svak i Norge - arbeid for sosialt entreprenørskap erklæres som viktig, men det er ikke noen egentlig insentiver på plass for å få dette til å skje. I en del land i det sydlige Europa kan man påstå at universitetenes og høyskolenes rolle er viktigere enn offentlig policy. Kan eventuelt disse institusjonene få en lignende rolle i Norge?

Vi ser at universitet lenger nede i Europa har kunnet bidra i stor grad til sosialt entreprenørskap ved å støtte organisasjoner som dekker “hull” i offentlig velferd. Det er lite tenkelig at norske universitet skal kunne gå frem på samme måten, ettersom forholdene ikke er de samme. Det er ikke naturlig å konkludere at bare universiteter og høyskoler “kommer på banen” vil det naturlig skje ting. En årsak er at offentlig sektor er såpass stor i Norge. Vi kan muligens heller snakke om et supplement, kanskje ved at universitetsansatte kan delta som rådgivere for sosiale entreprenører.

Gjennom vår datainnsamling har det vist seg at samtlige av høyskolene som inngår i vårt studie, med unntak av handelshøyskolene, har søkt eller planlegger å søke akkreditering som universitet, uavhengig av deres status som anvendte høyskoler inntil nå. Rektor for HVL, Gunnar Yttri, uttalte på en konferanse i Budapest at universiteter og høyskoler generelt, og kanskje også HVL spesielt, står overfor en utvikling hvor man må håndtere kolliderende verdier innenfor et moderne universitet. Han sier derfor at HVL både skal utskille seg til å bli et excellent forskningsuniversitet og være et engasjert universitet som tar aktiv del i regionen. (Høgskulen på Vestlandet, 2022b)

Det er et klart mål at HVL dermed skal kunne få til både-og, men en risiko kan være at det blir hverken-eller. Som nevnt har flere av våre informanter, samt forskningslitteraturen, vist til at dette doble fokuset kan være meget utfordrende. Når verdiene kolliderer er det en fare at det lettest kvantifiserbare arbeidet prioriteres og fokuset blir trukket mot den internasjonale anerkjennelsen, som vil sette det regionale arbeidet i skyggen. Det er altså en uttalt ambisjon at HVL skal utvikles til et engasjert universitet, men hvordan skal dette kunne gjøres innen rammene av den rådende logikken og økonomiske realiteten universitetene i Norge er underlagt? Vil eventuelt det nye HVLs innstilling til endring i insentivordningen endre seg i retning av breddeuniversitetenes skepsis, eller vil organisasjonen klare å holde fokus på og videreutvikle sitt regionale engasjement? Kun universitetenes faktiske utvikling i fremtiden vil besvare dette.

Vi har i dette kapittelet sett nærmere på hva våre informanter sier om universitetenes rolle i arbeidet for å fremme sosialt entreprenørskap. Informantene våre forteller at dagens system i universiteter og høyskoler ikke er med å bidra til å motivere ansatte til å engasjere seg mer i

sosialt entreprenørskap fordi det ikke finnes insentiver til dette, og dermed blir det meste av engasjementet gjort på frivillig basis. Dette kan føre til at det går utover tid til jobben som forsker. De føler heller ikke at det finnes gode nok ressurser eller kunnskap om temaet, og de som brenner for det møter motstand hos utdanningsinstituttene.

Dagens insentivordning fremstår som et hinder for arbeidet med sosialt entreprenørskap. Universitetene blir ikke belønnet økonomisk for slikt arbeid, og ansatte kan oppleve at de mister karrieremuligheter ved å fokusere på dette arbeidet. Insentivordningen må dermed endres for å muliggjøre mer arbeid med dette i universitetene.

Noen universiteter og høyskoler har outsourcet innovasjonstjenestene sine, forteller informantene, og da er man alltid avhengig av andre sin kompetanse. En form for løsning kunne vært at universitetene og høyskolene hadde med samarbeid med sosiale inkubatorer, men dagens mangel på kommunikasjon mellom disse fører til at det ikke finnes så mye samarbeid. Med et samarbeid med sosiale inkubatorer kan man over tid bygge opp egen kompetanse innen innovasjon.

Videre forteller en annen informant at både universitet og høyskole bør drive med forskning slik at man engasjerer andre aktører og er med å bidra til regional utvikling, uavhengig om man er et bredde- eller anvendt universitet. HVL, som har som mål å bli universitet, vil være ansvarlig for regional utvikling på vestlandet, siden det kan være lettere for anvendte universitetsmodeller å samarbeide med aktører for å fremme sosialt entreprenørskap. Noen uttrykker bekymringen for at akkrediteringen til universitet, med flere PhDer og tyngre vitenskapelige artikler vil gå på bekostning av regionalt engasjement, hvor man da mister kapasitet til å jobbe i praksisfeltet. HVL sin plan er at dette ikke skal skje, og at universitetet i fremtiden skal klare å opprettholde regionalt engasjement og likevel hevde seg i internasjonal forskning.

7.0 Konklusjon

Vi har vist at en av de store utfordringene sosialt entreprenørskap står ovenfor er det at det er en manglende forståelse om hva det går ut på. Vi har vist at begrepet har hatt en fremvekst i offentlig diskurs de siste tiårene, men likevel er det ikke et fenomen som er modnet. Selv om det er stor enighet om at man trenger offentlig innovasjon for å komme fremtiden i møte er det per dags dato ikke tilrettelagt for at sosialt entreprenørskap kan være et av verktøyene i den offentlige verktøykassen for å drive med innovasjon i offentlig sektor.

Sosialt entreprenørskap tilhører den såkalte *fjerde sektoren*, som er en hybridsektor i skjæringspunktet mellom privat, offentlig og frivillig sektor. Dette bidrar til forvirring om hva sosialt entreprenørskap er, hvordan de jobber, og hva de jobber med. Videre forvirring oppstår når man sier man skal levere velferdstjenester ved hjelp av forretningsmodeller. Det ligger latent i den norske befolkning å anta at dette kan sammenlignes med velferdsprofitører.

Siden sosialt entreprenørskap ikke er like utbredt i Norge som lengre sør i Europa er man heller ikke inneforstått med hvilken verdi sosialt entreprenørskap kan ha for samfunnet og hvilken potensial det har for å løse, eller forbedre måten vi jobber med, samfunnsproblem. Det er i tillegg utfordrende å skulle levere tjenester som vi er vant med at staten og kommunene har ansvar for. Et ønske om å løfte frem sosialt entreprenørskap er ikke avhengig av en nedbygging av velferdsstaten, men kan sees på som en inngang til offentlig innovasjon og kvalitetsheving på velferdstjenester. Man skal heller ikke se bort ifra at det medfører effektivisering i tillegg.

Vi har vist at sosialt entreprenørskap ikke enda er et veletablert forskningsfelt i Norge. Det forskes noe på sosialt entreprenørskap i form av kartlegginger og for å forstå fenomenet i en norsk kontekst, men man må se til internasjonale institusjoner for å se ledende forskning på sosialt entreprenørskap, co-creation, og impact-måling. Forskerens fagfelt og fagdisiplinens føringer påvirker hvordan man tolker sosialt entreprenørskaps rolle i samfunnet, og hvilke faktorer som er avgjørende for økosystemet for sosialt entreprenørskap. Det er ikke nødvendigvis enighet blant forskere fra forskjellige universitetsmodeller, som for eksempel fra en handelshøyskole og en anvendt høyskole. Vi har også vist at sosialt entreprenørskap er noe som burde stå på timeplanen til samtlige fag for å lære studentene en entreprenøriell

tankegang og at samfunnsendring og -innovasjon kan komme nedenfra og opp. Dette er verdifull kunnskap og innstilling for studentene å ta med seg ut i arbeidslivet.

Videre har vi vist at nettverk og tverrfaglig samarbeid er avgjørende faktorer i økosystemet for sosialt entreprenørskap, samt at det er til gjensidig fordel for både sosialt entreprenørskap og for utdanningsinstitusjonene. Akademikerne uttrykker derimot at de ikke har nok ressurser til å prioritere nettverksbygging. De har så mange arbeidsoppgaver allerede og opplever at å pleie eksterne relasjoner går på bekostning av egen mulighet for opprykk og karriere.

Mangelen på kontakt med eksterne aktører kan redusere utdanningsinstitusjonenes legitimitet som drivere for regional utvikling. Det gjelder særlig for institusjoner i perifere områder, hvor det å være en bidragende aktør i regionen er én av de viktige rollene universitetene og høyskolene har for regional utvikling.

Informantene våre forteller at med bidrag fra høyere utdanningsinstitusjoner vil sosialt entreprenørskap få et løft i Norge. Det stemmer overens med forskningen på feltet. Vi har vist at dette løftet er vanskelig å få til. Det mangler kommunikasjon mellom viktige aktører i økosystemet, som mellom høyere utdanningsinstitusjoner og sosiale inkubatorer. I tillegg mangler utdanningsinstitusjonene nok kompetanse på feltet, derfor er det en nøkkelfaktor å få etablert mer kontakt mellom disse aktørene og formalisere samarbeid som fremmer begge behov.

Vi har vist at universitet og høyskoler med forskjellige universitetsmodeller fyller forskjellige roller i sin region. Det å ha differensierte roller og styrker gjør at utdanningsinstitusjonene kan utfylle hverandre og bidra på ulike måter, både innen forskning og regional utvikling. Vi har vist at en av hovedrollene til et anvendt universitet er å samarbeide med andre aktører i sin region. Og at dette gjelder også aktører utenfor næringslivet og industrien, som NGO-er og sosiale entreprenører.

Videre har vi vist at insentivordningen, slik den er i dag, oppleves av våre informanter som et hinder for å bidra til regional utvikling og til tiltak som kunne være positive for regional utvikling, som sosialt entreprenørskap. Noen av utdanningsinstitusjonene i Norge har begynt å vurdere endringer, men dette er fremdeles i startgroen, og er mye mer utbredt i noen andre land. En av våre informanter trekker frem Nederland som ett av landene som ligger helt i

front på dette feltet. En annen informant forteller at en mulig løsning er å etablere en komité som kan kvalitativt analysere bidragene fra de ansatte som ikke så lett lar seg kvantifisere.

Vi har vist at høyskoler generelt ser ut til å ha et mål om å bli akkreditert som universitet, men at dette målet kan by på utfordringer. Man kan risikere at i stedet for å både bli en ledende forskningsinstitusjon og et engasjert universitet i sin region, så kan man få til hverken-eller. Det kan føre til at når verdiene kolliderer blir de faktorene som lettest lar seg kvantifisere som må prioriteres og målet om å være et engasjert universitet som bidrar til sin region ikke lar seg gjennomføre.

Våre data tilsier at universitet og høyskoler i veldig liten grad er drivere for sosialt entreprenørskap i Norge. Hvis vi er enige om at sosialt entreprenørskap er noe universitetene og høyskolene bør være drivere for er det å knytte seg til inkubatorer et naturlig startpunkt ettersom økosystemet for sosialt entreprenørskap er utilstrekkelig utviklet i Norge. Vi konkluderer med at det er utdanningsinstitusjonene som må gjennomgå en endring for å oppnå dette. Avgjørende faktorer for å gjennomføre denne endringen inkluderer hvilke verdier institusjonene har og hvordan de tolker sitt samfunnsoppdrag i sine omgivelser. Arbeidet kan ikke fortsette å basere seg på initiativ fra individuelle ansatte, og i dette ligger det at insentivordningene trenger en revisjon.

8.0 Referanser

- Andersen, L. L., Espersen, H. H., Kobro, L. U., Kristensen, K. & Iversen, H. (2018). Demokratisk innovasjon – *Teorier og modeller for samskapende sosial innovasjon i norske kommuner*. (Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge 2018:24). Høgskolen i Sørøst-Norge. <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2482842>
- Breznitz, S. M., & Feldman, M. P. (2012). The engaged university. *The Journal of Technology Transfer*, 37(2), s. 139-157. <https://doi.org/10.1007/s10961-010-9183-6>
- Bøllingtoft, A. & Ulhøi, J. P. (2005). The networked business incubator – entrepreneurial agency? *Journal of Business Venturing* (20:2), s. 265-290
<https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2003.12.005>
- Çınar, R. (2022). Towards an Engaged University in the Periphery: Innovation, Regional Development and Institutional Change. [Doctoral dissertation]. Western Norway University of Applied Sciences.
- Çınar, R. (2019) Delving into social entrepreneurship in universities: is it legitimate yet? *Regional Studies, Regional Science*, 6(1), s. 217-232
<https://doi.org/10.1080/21681376.2019.1583602>
- Çınar, R., Benneworth, P. (2020). Why do universities have little systemic impact with social innovation? An institutional logic perspective. *Growth and Change*, 52(2), s. 751-769.
<http://doi.org/10.1111/grow.12367>
- Easterby-Smith, M., Thorpe, R., Jackson, P. R., & Jaspersen, L. J. (2018). *Management and Business Research 6th Edition*. United Kingdom: SAGE Publication Inc.
- Eimhjellen, I., & Loga, J. (2016). *Utvikling av sosialt entreprenørskap i Norge*. (Rapport 2016:9). Uni Research Rokkansenteret.
- Eng, G. C. M., Engedahl, O. F., (2019). *Grobunn for sosialt entreprenørskap. En komparativ casestudie av Norge og Sør-Afrika*. [Masteroppgave]. Høgskulen på Vestlandet.

Enjolras, B., Loga, J., Kobro, L., & Hauge, H. (2021). Social Enterprises in Norway: models and institutional trajectories. I J. Defourny, & M. Nyssens (Red.) *Social Enterprises in Western Europe*. (s. 166-181). Oxfordshire: Routledge.

<http://doi.org/10.4324/9780429055140-10-12>

Etzkowitz, H. (2012). Triple Helix Clusters: Boundary Permeability at University - Industry - Government Interfaces as a Regional Innovation Strategy. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 30(5), s. 766–779. <https://doi.org/10.1068/c1182>

European Commission. (2016). Social Enterprises and their Eco-systems: Developments in Europe. Authors: Carlo Borzaga & Giulia Galera. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2767/823980>

Feeny, D., Berkes, F., McCay, B. J. & Acheson, J. M. (1990). The Tragedy of the Commons: Twenty-two years later. *Human Ecology*, 18(1) <https://doi.org/10.1007/BF00889070>

Gripsrud, G., Olsson, U. H., & Silkoset, R. (2016). *Metode og dataanalyse*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Herning, L. (2015). *Velferdsprofitørene: om penger, makt og propaganda i de norske velferdstjenestene*. Oslo: Manifest.

Hupe, P., Pollitt, C. (2011) Talking About Government, *Public Management Review*, 13(5), s. 641-658, <http://doi.org/10.1080/14719037.2010.532963>

Iakovleva, T. T. E., Nordstrand, B. L., Pinheiro, R., Benneworth, P. (2022) *Universities and Regional Engagement: From the Exceptional to the Everyday*. Routledge.

Ingstad, E. S., & Loga, J. (2016). Sosialt entreprenørskap i Norge: en introduksjon til feltet. *Praktisk økonomi og finans*, 31(1), s. 21-33. DOI:[10.18261/issn.1504-2871-2016-01-04](https://doi.org/10.18261/issn.1504-2871-2016-01-04)

Kobro, L. U., Røtnes, R., Eggen, F. W., & Skar, C. (2017). *Statlige rammevilkår på ramme alvor* (Skriftserien fra Høgskolen i Sørøst-Norge 2017:14). HSN/SESAM.

<https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2463099>

Loga, J. (2016). *Frivillighet og forretning. En kunnskapsoversikt om nye former for samspill mellom sivilsamfunn og marked* (Rapport 2016:8). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2445379>

Nicholls, A. (2006). *Social entrepreneurship – New Models of Sustainable Social Change*. Oxford University Press.

Pollitt, C. & Bouckaert, G. (2017). *Public management reform: A comparative analysis - into the age of austerity*. (4th) Oxford University Press

Sansone, G., Andreotti, P., Colombelli, A., Landoni, P. (2020). Are social incubators different from other incubators? Evidence from Italy. *Technological Forecasting & Social Change*. Vol. 158. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120132>

Schumpeter, J., Backhaus, U. (2003). The Theory of Economic Development. In: Backhaus, J. (eds) Joseph Alois Schumpeter. *The European Heritage in Economics and the Social Sciences, vol 1*. (s. 61-116). Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/0-306-48082-4_3

Uyarra, E. (2010). Conceptualizing the Regional Roles of Universities, Implications and Contradictions. *European Planning Studies*, 18(8), s. 1227-1246.

<http://dx.doi.org/10.1080/09654311003791275>

Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods 6th Edition*. United Kingdom: SAGE Publications, Inc.

8.1 Ikke-akademiske kilder

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2021, 4 juni). *Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsnivå* (Meld. St. 32 (2020-2021)).

<https://www.regjeringen.no/contentassets/ce1f2d9ff9a64db2967817b0b337702c/no/pdfs/stm202020210032000dddpdfs.pdf>

Brønnøysundregistrene. (u.å). *Nøkkelopplysninger fra Enhetsregisteret*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=922063796>

BEA. (u.å). *A guide for students seeking education in innovation and entrepreneurship*.

Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.bergenentrepreneurshipacademy.no/about-us>

BI. (2022). *Handelshøyskolen BI, Om BI*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.bi.no/om-bi/>

CWUR. (u.å). *Global 2000 list by the center for world university rankings, 2022-23 Edition*.

Hentet 5 juni 2022 fra <https://cwur.org/2022-23.php>

Ferd. (u.å). *Hvem er vi*. Hentet 5 juni 2022 fra <https://ferd.no/om-ferd/hvem-er-vi/>

Grastveit, S. L. (2021). *Drømmenes Drivkraft. Ti år med Impact Hub Bergen*. Movik Trykkeri. 1. utgave.

Halse, H. M. (2021, 14 desember). *Det politiske systemet i Bergen*,

<https://www.bergen.kommune.no/politikk/politisk-styring/politisk-system>

Høgskolen i Innlandet. (u.å). *Om høgskolen*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.inn.no/om-hogskolen/>

Høgskulen på Vestlandet. (2022a, 13 mai) *Det nye universitetet på Vestlandet*

2023. <https://www.hvl.no/om/universitetsprosjektet/>

Høgskulen på Vestlandet. (2022b, 29 april). *Presenterte utviklinga av det nye engasjerte universitetet*. <https://www.hvl.no/aktuelt/eua2022/>

Høgskulen på Vestlandet. (2020, 25 mai). *Vårt bidrag til samfunnet*.

<https://www.hvl.no/om/strategi/bidraget-vart-til-samfunnet/>

Høgskulen på Vestlandet. (2017, 16 november). *Slik blir*

dei nye fakulteta. <https://www.hvl.no/aktuelt/slik-blir-dei-nye-fakulteta/>

Impact Startup. (u.å, a). *Akselerer Norges beste løsninger på samfunnsutfordringer*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.impactstartup.no>

Impact Startup. (u.å, b). *About us*. Hentet 4 juni 2022 fra

<https://www.impactstartupnordic.com/about-us>

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2020, 23 juni). *En innovativ offentlig sektor – Kultur, ledelse og kompetanse*. (Meld. St. 30 (2019-2020))

<https://www.regjeringen.no/contentassets/14fce122212d46668253087e6301cec9/no/pdfs/stm201920200030000dddpdfs.pdf>

Lovdata. (2018, 12 januar). *Akkreditering av Høgskolen i Oslo og Akershus som*

universitet. <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2018-01-12-27>

NHH. (u.å). *Tal og fakta*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.nhh.no/om-nhh/tal-og-fakta/>

NOKUT. (u.å). *NOKUT akkrediterer og fører tilsyn*. Hentet 5 juni 2022 fra

<https://www.nokut.no/utdanningskvalitet/nokut-akkrediterer-og-forer-tilsyn/>

OsloMet. (u.å). *Vår historie*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.oslomet.no/om/var-historie>)

Oslo kommune. (u.å). *Slik styres bydelen*. Hentet 4

juni 2022 fra <https://www.oslo.kommune.no/politikk/bydelspolitikk/>

Proff. (u.å). *Ferd Sosiale Entreprenører AS*. Hentet 5 juni 2022 fra

<https://www.proff.no/regnskap/ferd-sosiale-entreprenorer-as/oslo/bedriftsrådgivning/IGGAQHL043Z/>

Regjeringa. (u.å, a) *Meldingar til Stortinget*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokument/meldst/id1754/?isfilteropen=True&term=%22sosialt%20entrepren%C3%B8rskap%22>

Regjeringa. (u.å, b) *Meldingar til Stortinget*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokument/meldst/id1754/?isfilteropen=True&term=%22sosial+innovasjon%22>

Social Impact Hub. (u.å, b). *Nettverksarena og fagmiljø for sosialt entreprenørskap*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.socialimpactlab.no/om-oss-2>

Social Impact Hub. (u.å, a). *Velkommen til Social Impact Lab, senteret for sosial innovasjon. Vi støtter løsninger innen helse, inkludering og miljø*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.socialimpactlab.no>

UiB. (2022, 25 mars). *Organisasjonskart for Universitetet i Bergen*. <https://www.uib.no/om/organisasjonskart>

UiB. (2021, 10 mai). *Om UiB, Universitetet i Bergens historie*. <https://www.uib.no/om/73878/universitetet-i-bergens-historie>

UiB. (u.å). *UiB innovasjon*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.uib.no/innovasjon>

Universitetet i Oslo. (u.å). *Tall og fakta om UiO*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.uio.no/om/tall-og-fakta/index.html>

USN. (u.å, a). *Campusane våre*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.usn.no/om-usn/campusene/>

USN. (u.å, b). *Om USN*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.usn.no/om-usn/>

VID. (u.å). *Om oss, Historie*. Hentet 4 juni 2022 fra <https://www.vid.no/om-oss/historie/>

VID. (u.å, b). *Om oss*. Hentet 5 juni 2022 fra <https://www.vid.no/om-oss/>

9.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Innledning
<ul style="list-style-type: none">-Intervjuere hilser på hilser på respondentene-Intervjuer informerer om oppgaven, undersøkningen og problemstillingen.-Intervjuer informerer om lydopptak og transkribering for sikring av sitater.-Intervjuer informerer om konfidensialitet og får signatur på samtykkeerklæring som har blitt tilsendt respondentene på forhånd.-Intervjuet vil ta mellom 60-120 minutter.-Intervjuer spør om noe er uklart, og om respondenten har noen spørsmål.-Starter opptak
Overgang / Bakgrunn
Beskriv din stilling ved [arbeidsplass]
Hvordan vil du si at din stilling ved [arbeidsplass] har betydning for den regionale utviklingen her i området, og eventuelt på hvilken måte?
Er det først og fremst din stilling som har relevans for den regionale utviklingen eller deltar du i samarbeid med aktører i regionen på andre måter?

Innledning

Hvordan oppfatter du at universitet og høyskoler som institusjoner deltar i samfunnsutviklingen på **Vestlandet/Østlandet**?

Hva er din holdning til universitet og høyskolars samfunnsansvar (primær forskning og utdanning av studenter, eller flere former for ansvar)?

Hva er dine tanker om hvordan universitet og høyskoler som kunnskapsinstitusjoner **BURDE** delta som aktører i den regionale utviklingen?

Samarbeid med inkubatorer

I vår oppgave undersøker vi inkubatorer som jobber med å stimulere utvikling av sosialt entreprenørskap. Har du kjennskap til inkubatorer generelt i regionen, og til inkubatorer som jobber spesielt med sosialt entreprenørskap?

Hvordan samarbeider du eller andre ved **[arbeidsplass]** med sosiale inkubatorer i regionen?

Har du tanker om hvorvidt inkubatorer i regioner vil ha fordel av et tettere samarbeid med universitet og høyskoler?

Har du tanker om hvorvidt universitet og høyskoler som institusjoner **BURDE** ta en mer aktiv rolle i samarbeid med inkubatorer i regionen utover å bidra med forskning og utdanning av studenter?

Tenker du at **Bergen/Oslo** er langt fremme på dette området, sammenlignet med andre norske kommuner?

Kan du se at det kan oppstå uheldige sider ved at forskere ved universitet og høyskoler deltar i samarbeid med lokale inkubatorer?

Innovasjon

Innledning
Det snakkes stadig mer blant politikere og i departementer at universitet og høyskoler skal bidra til innovasjon. Hva er dine tanker om dette?
Hvordan oppfatter du at utdanningsinstitusjoner forholder seg strategisk til at universitet og høyskoler skal bidra til innovasjon?
På hvilken måte mener du universitet og høyskoler bidrar til innovasjon i regionen?
Kan du beskrive hva du tenker er viktige faktorer for et godt økosystem for innovasjon regionalt på Vestland/Østlandet ?
Har du en oppfatning av at det finnes et økosystem for sosialt entreprenørskap i Bergen/Oslo ?
Har du kjennskap til hvilke aktører som deltar i økosystemet for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i Bergen/Oslo ?
Har du tanker om hva som kan hemme utvikling av et økosystem for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i Bergen/Oslo ?
Økonomiske ressurser
Vil du si at det finnes tilstrekkelige ressurser i regionen for at det skal utvikles et økosystem for sosial innovasjon og -entreprenørskap i Bergen/Oslo ?
Tenker du at det primært er offentlige eller private økonomiske ressurser som fremmer sosial innovasjon og -entreprenørskap i regionen?
Har du eksempler på sentrale private investorer og bedrifter som engasjerer seg innen sosial innovasjon i regionen?
Hvordan oppfatter du Innovasjon Norges rolle som tilrettelegger for sosial innovasjon og -entreprenørskap i regionen?
Oppsummering

Innledning

Andre å snakke med

Har dere noen forslag til andre vi bør snakke med?

Hvem har du/dere hatt mye kontakt med?

Oppsummering

Helt til slutt, har du noe du har lyst å si, som vi ikke har kommet inn på tidligere?

Er det andre ting du tenker kan være relevant for oss?

Avrundning

Er det ok at vi tar kontakt med dere dersom noe er uklart?

Takker for intervjuet og opplyser om videre prosess

Innledning

-Intervjuere hilser på hilser på respondentene

-Intervjuer informerer om oppgaven, undersøkningen og problemstillingen.

-Intervjuer informerer om lydopptak og transkribering for sikring av sitater.

-Intervjuer informerer om konfidensialitet og får signatur på samtykkeerklæring som har blitt tilsendt respondentene på forhånd.

-Intervjuet vil ta mellom 60-120 minutter.

-Intervjuer spør om noe er uklart, og om respondenten har noen spørsmål.

-Starter opptak

Overgang / Bakgrunn

Beskriv din stilling ved **[arbeidsplass]**

Hvordan vil du si at din stilling ved **[arbeidsplass]** har betydning for den samfunnsutvikling i området?

Er det først og fremst din **forskning/stilling** som har relevans for samfunnsutvikling eller deltar du i samarbeid med aktører på andre måter?

Hvordan oppfatter du at **[arbeidsplass]** som institusjoner deltar i samfunnsutviklingen i **Oslo/Bergen**?

Hva er din holdning til **[arbeidsplass]** samfunnsansvar (primær forskning og utdanning av studenter, eller flere former for ansvar)?

Hva er dine tanker om hvordan **[arbeidsplass]** som kunnskapsinstitusjon BURDE delta som aktører innen samfunnsutvikling?

Samarbeid med inkubatorer

I vår oppgave undersøker vi inkubatorer som jobber med å stimulere utvikling av sosialt entreprenørskap. Har du kjennskap til inkubatorer generelt i regionen, og til inkubatorer som jobber spesielt med sosialt entreprenørskap?

Har du tanker om hvorvidt inkubatorer i **Oslo/Bergen** vil ha fordel av et tettere samarbeid med universitet og høyskoler?

Har du tanker om hvorvidt **[arbeidsplass]** som institusjon BURDE ta en mer aktiv rolle i samarbeid med inkubatorer i **Oslo/Bergen** utover å bidra med forskning og utdanning av studenter?

Tenker du at **Oslo/Bergen** er langt fremme på dette med samarbeid, sammenlignet med andre norske kommuner?

Kan du se at det kan oppstå uheldige sider ved at forskere ved **[arbeidsplass]** deltar i samarbeid med lokale inkubatorer?

Innovasjon

Det snakkes stadig mer blant politikere og i departementer at universitet og høyskoler skal bidra til innovasjon. Hva er dine tanker om dette?

Hvordan oppfatter du at **[arbeidsplass]** forholder seg strategisk til at universitet og høyskoler skal bidra til innovasjon?

På hvilken måte mener du **[arbeidsplass]** bidrar til innovasjon i **Oslo/Bergen**?

Kan du beskrive hva du tenker er viktige faktorer for et godt økosystem for innovasjon regionalt i **Oslo/Bergen**?

Har du en oppfatning av at det finnes et økosystem for sosialt entreprenørskap i **Oslo/Bergen**?

Har du kjennskap til hvilke aktører som deltar i økosystemet for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i **Oslo/Bergen**?

Har du tanker om hva som kan hemme utvikling av et økosystem for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i **Oslo/Bergen**?

Økonomiske ressurser

Vil du si at det finnes tilstrekkelige ressurser i regionen for at det skal utvikles et økosystem for sosial innovasjon og -entreprenørskap i **Oslo/Bergen**?

Tenker du at det primært er offentlige eller private økonomiske ressurser som fremmer sosial innovasjon og -entreprenørskap i regionen?

Har du eksempler på sentrale private investorer og bedrifter som engasjerer seg innen sosial innovasjon i regionen?

Hvordan oppfatter du rollen til Innovasjon Norge som tilrettelegger for sosial innovasjon og-entreprenørskap i regionen?

Annet

Hvordan mener du [**arbeidsplass**] kan tilrettelegge bedre for sosialt entreprenørskap?

Hvordan mener du [**arbeidsplass**] kan tilrettelegge for mer samarbeid mellom inkubatorer og universitet og høyskoler?

Oppsummering

Andre å snakke med

- Har dere noen forslag til andre vi bør snakke med?
- Hvem har du/dere hatt mye kontakt med?

Oppsummering

- Helt til slutt, har du noe du har lyst å si, som vi ikke har kommet inn på tidligere?
- Er det andre ting du tenker kan være relevant for oss?

Avrundning

- Er det ok at vi tar kontakt med dere dersom noe er uklart?

Takker for intervjuet og opplyser om videre prosess

Innledning

- Intervjuere hilser på hilser på respondentene
- Intervjuer informerer om oppgaven, undersøkningen og problemstillingen.
- Intervjuer informerer om lydopptak og transkribering for sikring av sitater.
- Intervjuer informerer om konfidensialitet og får signatur på samtykkeerklæring som har blitt tilsendt respondentene på forhånd.
- Intervjuet vil ta mellom 60-120 minutter.
- Intervjuer spør om noe er uklart, og om respondenten har noen spørsmål.
- Starter opptak.

Overgang / Bakgrunn

Kan du beskrive stillingen din ved **[inkubator]**?

Hva er din utdannings- og yrkesbakgrunn?

Kan du beskrive din stilling og dine arbeidsoppgaver?

Hvor mange er ansatt i **[inkubator]**?

Inkubator

Kan du beskrive **[inkubator]**, hvem er dere og hva gjør dere?

Kan du fortelle litt om **[inkubator]** profil og dens historie?

Når det gjelder startupene som driver med sosialt entreprenørskap ved deres inkubator, er det spesifikke bransjer/sektorer dere er spisset inn mot?

Samarbeidspartnere

I vår oppgave ønsker vi å undersøke nærmere hvordan samarbeid mellom sosiale inkubatorer og utdanningsinstitusjoner utarter seg. Kan du fortelle hvilke universitet og høyskoler som er de viktigste samarbeidspartnerne for dere?

Kan du utdype hvilken aktivitet som inngår i dette samarbeidet? Vi kan gjerne gå litt systematisk gjennom det og beskrive alle typene samarbeid, hvis det er flere typer?

Hvilke universiteter og høyskoler utveksler dere personell med, feks internship, coworking-space, gjesteforelesninger osv?

Hvilke aktører i utdanningssektoren utveksler dere råd, tjenester, eksperter og konsulenter med?

Hvilke fagfelt/fakultet ved utdanningsinstitusjonene du har nevnt, tilhører aktørene dere samarbeider med?

Hvilke strategier har dere utarbeidet for å fremme samarbeid med utdanningsinstitusjonene?

Hva savner dere fra universitetene og høyskolene?

Økosystem

Hvilke aktører mener dere inngår i økosystemet for sosialt entreprenørskap?

Hvilke faktorer opplever dere at fremmer utvikling av et godt økosystem for sosialt entreprenørskap?

Hvordan opplever dere at universitet og høyskoler bidrar til utvikling av et godt økosystem for sosialt entreprenørskap?

Hva opplever dere at hemmer utvikling av et godt økosystem for sosialt entreprenørskap?

Hvordan opplever du/dere at offentlig sektor bidrar med å fremme (?) sosialt
entreprenørskap i dag?

Aktører og samarbeid

UiO

- Praksis/Internship
- Foredrag
- Mentor
- Case
- Verv
- Bacheloroppgaver
- Masteroppgaver
- Gjesteforelesning
- Publikasjoner
- Gründere
-
-
-

- Konferanser
- Co-working space
- Eierskap
- Økonomisk støtte
- Kurs
- Forskning
- Panel
- Jury
- Workshops
- Patent
-
-
-

- Sosial/privat kontakt
- Samarbeidsavtaler
- Tjenester
- Kompetansedeling
-
-
-

OsloMet

- Praksis/Internship
- Foredrag
- Mentor
- Case
- Verv
- Bacheloroppgaver
- Masteroppgaver
- Gjesteforelesning
- Publikasjoner
- Gründere

- Konferanser
- Co-working space
- Eierskap
- Økonomisk støtte
- Kurs
- Forskning
- Panel
- Jury
- Workshops
- Patent

- Sosial/privat kontakt
- Samarbeidsavtaler
- Tjenester
- Kompetansedeling
-
-
-

☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	
<p>BI Oslo</p> ☐ Praksis/Internship ☐ Foredrag ☐ Mentor ☐ Case ☐ Verv ☐ Bacheloroppgaver ☐ Masteroppgaver ☐ Gjesteforelesning ☐ Publikasjoner ☐ Gründere ☐	☐ Konferanser ☐ Co-working space ☐ Eierskap ☐ Økonomisk støtte ☐ Kurs ☐ Forskning ☐ Panel ☐ Jury ☐ Workshops ☐ Patent ☐ ☐	☐ Sosial/privat kontakt ☐ Samarbeidsavtaler ☐ Tjenester ☐ Kompetansedeling ☐ ☐ ☐
<p>NTNU</p> ☐ Praksis/Internship ☐ Foredrag ☐ Mentor ☐ Case ☐ Verv ☐ Bacheloroppgaver ☐ Masteroppgaver ☐ Gjesteforelesning ☐ Publikasjoner ☐ Gründere	☐ Konferanser ☐ Co-working space ☐ Eierskap ☐ Økonomisk støtte ☐ Kurs ☐ Forskning ☐ Panel ☐ Jury ☐ Workshops ☐ Patent	☐ Sosial/privat kontakt ☐ Samarbeidsavtaler ☐ Tjenester ☐ Kompetansedeling ☐ ☐ ☐

☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	
<p>VID</p> ☐ Praksis/Internship ☐ Foredrag ☐ Mentor ☐ Case ☐ Verv ☐ Bacheloroppgaver ☐ Masteroppgaver ☐ Gjesteforelesning ☐ Publikasjoner ☐ Gründere ☐ ☐ ☐	☐ Konferanser ☐ Co-working space ☐ Eierskap ☐ Økonomisk støtte ☐ Kurs ☐ Forskning ☐ Panel ☐ Jury ☐ Workshops ☐ Patent ☐ ☐ ☐	☐ Sosial/privat kontakt ☐ Samarbeidsavtaler ☐ Tjenester ☐ Kompetansedeling ☐ ☐ ☐
<p>NMBU</p> ☐ Praksis/Internship ☐ Foredrag ☐ Mentor ☐ Case ☐ Verv ☐ Bacheloroppgaver	☐ Konferanser ☐ Co-working space ☐ Eierskap ☐ Økonomisk støtte ☐ Kurs ☐ Forskning	☐ Sosial/privat kontakt ☐ Samarbeidsavtaler ☐ Tjenester ☐ Kompetansedeling ☐ ☐

☐ Masteroppgaver ☐ Gjesteforelesning ☐ Publikasjoner ☐ Gründere ☐ ☐ ☐	☐ Panel ☐ Jury ☐ Workshops ☐ Patent ☐ ☐ ☐	☐
<p>[Annen skole]</p> ☐ Praksis/Internship ☐ Foredrag ☐ Mentor ☐ Case ☐ Verv ☐ Bacheloroppgaver ☐ Masteroppgaver ☐ Gjesteforelesning ☐ Publikasjoner ☐ Gründere ☐ ☐ ☐	☐ Konferanser ☐ Co-working space ☐ Eierskap ☐ Økonomisk støtte ☐ Kurs ☐ Forskning ☐ Panel ☐ Jury ☐ Workshops ☐ Patent ☐ ☐ ☐	☐ Sosial/privat kontakt ☐ Samarbeidsavtaler ☐ Tjenester ☐ Kompetansedeling ☐ ☐ ☐
<p>Oppsummering</p>		
<p>Andre å snakke med</p> <ul style="list-style-type: none"> · Har dere noen forslag til andre vi bør snakke med? · Hvem har du/dere hatt mye kontakt med? 		

Oppsummering

- Helt til slutt, har du noe du har lyst å si, som vi ikke har kommet inn på tidligere?
- Er det andre ting du tenker kan være relevant for oss?

Avrundning

- Er det ok at vi tar kontakt med dere dersom noe er uklart?

Takker for intervjuet og opplyser om videre prosess

Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD

Vurdering

Referansenummer

990188

Prosjekttittel

Universiteter og høyskoler som drivere for sosiale inkubatorer

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap / Institutt for økonomi og administrasjon

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Jill Merethe Loga, Jill.Merethe.Loga@hvl.no, tlf: 55587503

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Jessica Linn Ådland, jessicaadland@gmail.com, tlf: 47331334

Prosjektperiode

11.01.2022 - 13.06.2022

Vurdering (1)

07.02.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, og eventuelt i meldingsdialogen mellom innmelder og Personverntjenester. Behandlingen kan starte

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art.

Vedlegg 3: Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

“Kvalitativ undersøkelse av sosiale inkubatorers økosystem og nettverk, og universitet og høyskoler som drivere for innovasjon”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt i forbindelse med vår masteroppgave i Innovasjon og ledelse ved Høgskulen på Vestlandet, med formål om å undersøke hvordan utdanningsinstitusjoner fremmer økosystemer for sosialt entreprenørskap i Norges to største byer. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker å se nærmere på hvordan utdanningsinstitusjoner fremmer økosystemer for sosialt entreprenørskap i Norges to største byer. For å forstå dette skal vi undersøke samarbeid fra inkubatorenes perspektiv. Vi vil gjøre en komparativ nettverksanalyse av to sosiale inkubatorer, Social Impact Lab i Bergen og Impact StartUp i Oslo, for å avdekke regionale forskjeller i samarbeid mellom inkubatorer og utdanningsinstitusjoner. Videre ønsker vi å utforme en modell som skal illustrere inkubatorenes nettverk og kvaliteter ved det. Med bakgrunn i studiens formål presentert ovenfor, er problemstillingen vår som følger: *Hvordan er universiteter og høyskoler drivere for sosiale inkubatorer i Bergen vs. Oslo?*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Ansvarlig for forskningsprosjektet er masterstudentene Torunn Rødølen og Jessica Linn Ådland, begge ved institutt for økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet. Forskningsprosjektet vil kun inngå i overnevntes masteroppgave.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Studiens populasjon består av personer som har tilknytning til økosystemer for sosialt entreprenørskap i Norges to største byer.

Studien består av to typer utvalg.

Utvalg 1 – Ansatte ved universitet og høyskoler i de to regionene

Dette utvalget er trukket strategisk basert på informantenes rolle som eksperter på innovasjon og regional utvikling i utdanningsinstitusjonene.

Utvalg 2 – Ansatte i organisasjoner og individer i nettverket rundt sosiale inkubatorer

Dette utvalget er trukket tilfeldig basert på anbefalinger fra nøkkelinformanter fra hver sosiale inkubator.

Utvalgt 3 - Ansatte ved case-inkubatorene.

Dette utvalget er basert på en kombinasjon av eget nettverk og snøballmetoden.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelse i denne studien innebærer å svare på spørsmål som hjelper oss å forstå hvordan økosystemer for sosialt entreprenørskap er bygget opp i din region og hva som karakteriserer samarbeidet i nettverket rundt sosiale inkubatorer, gjennom et én til én semi-strukturert dybdeintervju som varer i 30 min til en time. Med respondentenes samtykke benytter vi oss av lydopptak ved hjelp av en innspillingsenhet, og intervjuet vil bli transkribert i etterkant og du vil kunne få innsyn i transkripsjon og eventuelle sitater som publiseres i masteroppgaven. Skulle respondentene imidlertid velge å ikke gi sitt samtykke til dette vil intervjuet foregå uten en innspillingsenhet. Vi vil da heller ta i bruk notater på intervjuet.